

vännäs

Översiktsplan 2017–2030

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund – ÖP 2017	4
1.1	Översiktsplanens syfte	4
1.2	Gällande lagsstiftning	5
1.3	Vännäs kommuns bakgrund och utveckling	6
1.4	Hållbar utveckling.....	6
1.5	Mångfald-en kommun för alla	10
2.	Övergripande visioner och mål	12
2.1	Övergripande mål för Vännäs kommun	12
2.2	Pågående planarbete.....	13
2.3	Antaganden för planperioden	13
3.	Planeringsförutsättningar	13
3.1	Bostadsförsörjning	13
3.2	Socialt bistånd och service.....	16
3.3	Förskole- och fritidshemsverksamhet samt skola.....	19
3.4	Näringsliv	21
3.5	Turism och besöksnäring	22
3.6	Stora opåverkade samt ekologiskt särskilt känsliga mark- och vattenområden	24
3.7	Areella näringar	24
3.8	Rennäring	28
3.9	Yrkesfiske	30
3.10	Kuturmiljövård	31
3.11	Naturvård	34
3.12	Friluftsliv och fritid	41
3.13	Värdefulla ämnen och material	46
3.14	Infrastruktur.....	48
3.15	Tekniska anläggningar	56
3.16	Totalförsvaret	63
3.17	Hälsa och säkerhet.....	63
3.18	Grön- och blåstruktur	78
4.	Mellankommunala intressen	79
5.	Bebyggelselokalisering/riktlinjer	82

6.	Områdesvisa beskrivningar	84
6.1	Umeälvens kraftverksbyar.....	84
6.2	Tväråbäckbygden	85
6.3	Vindelälvsområdet	86
6.4	Hjåggsjöbygden	89
6.5	Brån/Strand	89
6.6	Vännäsby tätort - fördjupning	91
6.7	Vännäs tätort – fördjupning.....	96
7.	Genomförande	103
8.	Miljöbedömning	105
8.1	Avgränsning	105
8.2	Alternativ	105
8.3	Reviderade översiktsplanens betydande miljöpåverkan för ändringar från gällande plan.....	106

Bilaga 1 Miljökonsekvensbeskrivning

Bilaga 2 Granskningsyttrande från Länsstyrelsen i Västerbotten

Kartbilaga 1 Översikt av intressen i översiktsplanen

Kartbilaga 2 Fördjupning av Vännäs och Vännäsby

Källhänvisning

Kartmaterial är, om inget annat står på kartan, hämtat ifrån Geodatasamverkan samt genom eget material.

Översiktsplanen är framtagen av samhällsbyggnadschef Tore Forsberg, miljöchef Malin Österlund och mätningstekniker Viktoria Nilsson i samarbete med representanter från kommunens verksamheter.

ÖVERSIKTSPLAN	Datum för beslut: 2018-03-26
Plan- och miljönämnden	Beslutad: 2018-02-13
Beslutsinstans: Kommunfullmäktige	Beslutad: 2018-03-26, §24, Laga kraft: 2018-04-18

Översiktsplanens utformning

I denna fjärde version av *Översiktsplan för Vännäs kommun* (ÖP 17) har många kloka tankar, synpunkter och förslag till förändringar inkommit både under det inledande arbetet med aktualisering av översiktsplanen samt under samråds- och utställningsskedet.

Översiktsplanen består av följande handlingar:

- Översiktsplanebeskrivning
- Miljökonsekvensbeskrivning
- Översikt av intressen i översiktsplanen
- Fördjupning av Vännäs och Vännäsby
- Tematiskt tillägg för landsbygdsutveckling i strandnära läge (finns på www.vannas.se)
- Tematiskt tillägg för vindbruk (finns på www.vannas.se).

Översiktsplanebeskrivningen inleds med ett kapitel som beskriver översiktsplanens syfte, den lagstiftning som i huvudsak legat som grund för planförslaget, Vännäs kommuns utveckling samt ett avsnitt vardera om hållbar utveckling och mångfald.

Nästa kapitel berör de övergripande målen för kommunens verksamheter, pågående planarbete samt de antaganden som gjorts för planperioden.

Kapitel tre är tämligen omfattande och behandlar planeringsunderlag i form av beskrivningar om bostadsförsörjning, social service, utbildning, näringsliv, turism, areella näringar, kulturmiljövård, naturvård, friluftsliv, infrastruktur, tekniska anläggningar

och totalförsvar. Här utvecklas tankegångarna kring de olika sektorsintressena samt motiven till kommunens ställningstaganden. Kapitlet avslutas med ett avsnitt om hälsa och säkerhet samt grön- och blåstruktur.

I kapitel fyra behandlas de mellan-kommunala intressena.

Kapitel fem innehåller generella riktlinjer vid bebyggelselokalisering.

Det sjätte kapitlet innefattar områdesvisa beskrivningar, där även fördjupning av Vännäs och Vännäsby ingår.

I kapitel sju sammanfattas de planer, strategier och program som behöver tas fram och genomföras under planperioden.

Kapitel åtta innefattar den miljöbedömning som ligger till grund för bilaga 1, Miljökonsekvensbeskrivning.

1. Bakgrund – ÖP 2017

1.1 ÖVERSIKTSPLANENS SYFTE

Den nu gällande översiktsplanen för Vännäs kommun antogs av kommunfullmäktige 2006-06-12. Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan. Det innebär att ställningstagande till översiktsplanen ska tas en gång per mandatperiod i kommunfullmäktige. Den 13 juni 2016 tog kommunfullmäktige beslut om att planen ska kompletteras och uppdateras utifrån ändringar i lagstiftning och tillkommande eller ändrade planeringsförutsättningar.

Omvärldsförhållandena förändras ständigt så behov finns av uppdateringar och kompletteringar inom flera områden för att hålla översiktsplanen aktuell utifrån ändringar i lagstiftning,

tillkomna statliga och regionala planeringsinriktningar för den fysiska planeringen samt en trend med ökade befolkningssiffror och vad det innebär i form av ändrade planeringsförutsättningar.

Genom lagstiftningsförändringar framgår en inriktning mot utveckling och bevarande av den bebyggda miljön, beaktande av natur- och kulturvärden samt analys av hälsa och säkerhet. Vidare har nationella mål preciserats för miljön, långsiktig hållbar utveckling och energiomställning. Mellankommunala frågor, en alltmer utökad samverkan inom Umeå-regionen, Botniabanans konsekvenser för Vännäs kommun samt E12:ans fortsatta ombyggnad är andra viktiga framtidsfrågor. Dessutom avses en rad kommunala planer inom skilda verksamhetsområden inarbetas i översiktsplanen. Syftet med revideringen av översiktsplanen är således att anpassa den kommunala översiktliga planeringen till nya förutsättningar.

Översiktsplanen ska visa vilken användning av marken och vattnet som kommunen tycker är lämplig, vilka intressen som ska beaktas när man fattar beslut som rör mark- och vattenanvändningen samt hur den bebyggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen ska också belysa hur kommunen avser att tillgodose redovisade riksintressen och gällande miljökvalitetsnormer (MKN) samt vilken hänsyn kommunen avser ta till relevanta nationella och regionala mål och planer av betydelse för en hållbar utveckling. Kommunen ska även visa hur det långsiktiga behovet av bostäder ska tillgodoses samt redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Översiktsplanens innebörd och konsekvenser ska kunna utläsas utan svårigheter.

Översiktsplanen ger en handlingsberedskap inför beslut som rör mark- och vattenanvändningen och upplyser i förväg allmänheten och övriga om hur kommunen kommer att bedöma ett ärende. Möjligheten att ge alla en likartad behandling ökar därmed.

Ställningstagande i översiktsplanen är inte bindande för myndigheter eller enskilda. Planen ska dock fungera som ett viktigt planeringsinstrument vid den fortsatta fysiska planeringen. För att intentionerna i översiktsplanen ska bli juridiskt bindande krävs att detaljplan eller områdesbestämmelser upprättas. Juridiskt bindande förhållanden uppnås även genom prövning av bygglov.

1.2 GÄLLANDE LAGSSTIFTNING
Miljöbalken (MB) samt plan- och bygglagen (PBL) ligger som grund i den översiktliga fysiska planeringen.

Sedan översiktsplanen antogs år 2006 har förändringar skett inom central lagstiftning som plan- och bygglagen, miljöbalken och lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

Miljöbalken syftar bland annat till att främja en hållbar utveckling, skydda och vårda värdefulla natur- och kulturmiljöer, bevara den biologiska mångfalden, trygga landets försörjning med naturresurser på lång sikt samt främja ett ändamålsenligt samhällsbyggande.

Plan- och bygglagen anger hur kommunen ska bedöma allmänna och enskilda intressen. Bland annat beskrivs att vid planläggning ska mark- och vattenom-

råden användas för det de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov.

Kommunen ska enligt lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar planera bostadsförsörjning i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder.

1.3 VÄNNÄS KOMMUNS BAKGRUND OCH UTVECKLING

Vännäs blev, genom en kunglig förordning, år 1862 kommun. År 1883 fick Vännäs kommun i huvudsak det utseende som gäller idag. Folkmängden uppgick i slutet av 1880-talet till 3 282 invånare.

Laga skiftet genomfördes inom Vännäs kommun mellan åren 1850 och 1900. Reformen innebar att varje hemmans markområden fördes samman till en eller några större sammanhängande ytor. Detta innebar att gamla bykärnor sprängdes, men också att jordbruksdriften blev effektivare. Stärkesmark var den första byn som skiftades.

Redan år 1835 fanns en körbar väg utefter Umeälven från Vännäs via Pengfors norrut. År 1863 började vägen mot Åsele via Bjurholm att byggas. Till Umeå gick vägen dels via Brattby, dels via Strand och Överboda söderut. Vägen mellan Vännäsby och Lycksele anlades under 1890-talet, medan vägarna på ömse sidor om Vindelälven blev färdigställda på 1930-talet. Marahällabron byggdes år 1933.

Norra stambanans framdragande genom kommunen blev av allra största betydelse för Vännäs utveckling. Järnvägsstationen anlades år 1891 på den mark som järnvägsingenjör Jacob

Rieck-Müller inköpt i spekulations-syfte. Elektrifiering av stambanan skedde år 1941. Järnvägslinjen Vännäs-Holmsund färdigställdes år 1896 och elektrifierades år 1981. Järnvägens tillkomst innebar en befolkningsökning i kommunen. Befolkningen ökade i genomsnitt med 12,5 % per år mellan åren 1890-1910.

Vännäs blev år 1900 municipalsamhälle. Den 1 januari 1928 blev municipalsamhället Vännäs köping. Vännäs by fick den 1 oktober 1891 heta Spöland. Efter olika namnstrider erhöles slutligen den 14 maj 1940 namnet Vännäsby. Köpingen och landskommunen slogs samman den 1 januari 1971. Under tiden 1974-1982 har Vännäs och Bjurholms kommuner varit sammanslagna till en storkommun.

I dag är Vännäs en expanderande kommun med 8 776 invånare (2017-12-31) fördelad på 534 km² (motsvarar 16 invånare/km²).

Befolkningen är fördelad inom tätorten 70 % och inom landsbygdsområden 30 %. I Vännäsby dominerar småhusbebyggelse, medan flerfamiljshusbebyggelse blir alltmer vanlig i Vännäs tätort.

1.4 HÅLLBAR UTVECKLING

Hållbar utveckling är ett politiskt övergripande mål och gäller för alla politikområden. Arbetet mot en hållbar utveckling har sitt ursprung i Agenda 21-dokumentet. Vid världstoppmötet i Johannesburg år 2002 blev begreppet hållbar utveckling, med dess ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner definitivt erkänt som en överordnad princip för FN:s arbete.

Under år 2016 enades världens ledare om 17 globala mål för hållbar utveckling. De samlas under taket Agenda 2030. Regeringen har tillsatt en Agenda 2030-delegation med uppdrag

att ta fram en handlingsplan för Sverige. När handlingsplanen kommer ska den implementeras i nämnders och förvaltningars verksamhet, vilka redan arbetar utifrån flertalet av målen.

Developed in collaboration with TROLLBÄCK & COMPANY | TheGlobalGoals@trollback.com | +1 212 329 1310
For queries or usage, contact: info@trollback.com | Non-Official translation made by UNFICD (December 2015)

Förutom de globala målen för hållbar utveckling har kommunen de nationella miljömålen att förhålla sig till. Miljö- och hållbarhetsmålen går till stor del hand i hand.

Miljömålsberedningen föreslog regeringen i slutet av år 2016 att miljömålen ska samordnas med hållbarhetsmålen.

Miljömålen har en påtaglig del i översiktsplaneringen, bland annat följande mål:

Begränsad klimatpåverkan	planering av tekniska anläggningar, transportstråk, gång- och cykelstråk samt kollektivtrafik.
Frisk luft	planering av tekniska anläggningar, boenden längs med trafikerade leder och gröna lungor.
Bara naturlig försurning	hantering av sulfidjordar.

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Giftfri miljö

halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna, dvs ingen påverkan från verksamheter.

Säker strålmiljö

radonsäkert byggande, speciellt på genomsläpplig mark, skydd från solens UV-strålning genom träd i gröna oaser.

Ingen övergödning

planering av avlopp vid nybebyggelse, avsättning av mark för lokalt omhändertagande av dagvatten.

Levande sjöar och vattendrag

framtagande av VA- och dagvattenplaner samt skydd av befintliga och kommande vattentäkter.

Grundvatten av god kvalitet

skydd av befintliga och kommande vattentäkter.

Myllrande våtmarker

bevarande av inte avvattnade befintliga våtmarker.

Levande skogar

möjliggörande av ett aktivt och hållbart skogsbruk.

Ett rikt odlingslandskap

prioritering av skydd för viktiga odlingslandskap.

God bebyggd miljö

gäller i princip hela översiktplanen, men speciellt bullerkartläggning, mätning av luftföroreningar, gröna stråk, tätortsnära natur, minskade radonhalter, möjlighet till mötesplatser och fritid, hållbar bebyggelsestruktur, hållbar samhällsplanering, god vardagsmiljö och kulturvärden i bebyggd miljö samt en väl planerad avfallshantering.

Ett rikt växt- och djurliv

skydd och tydliggörande av naturreservat inom kommunen, hantering av naturvärden vid framtagande av detaljplaner och vid bygglovsprövning, vilket är en viktig del vid prövning av strandskyddsdispens.

Kommunen har en central roll i arbetet för en hållbar utveckling. Det är i kommunen som de flesta kontakter med medborgare, företagare och organisationer sker. Den kommunala översiktplaneringen är därför ett viktigt redskap i arbetet mot ett långsiktigt hållbart samhälle. Tillsynen enligt miljöbalken och den kommunala upphandlingen är andra verktyg som kan styra och påskynda utvecklingen i önskad riktning.

Miljömål och hållbarhetsstrategier utgör viktiga underlag i arbetet för en hållbar samhällsutveckling. I arbetet för en hållbar utveckling är ett sektorövergripande samarbete och förstärkning av förebyggande folkhälsoaspekter särskilt viktiga inom och mellan områdena miljö- och hälsoskydd, fysisk planering och byggande samt skola, vård och omsorg.

Inriktningen för Vännäs kommun ska vara att bli en kommun med en hållbar utveckling. Omtanken om naturen, miljön och människorna ska leda fram till en kommun där det är gott att leva och dit människor vill flytta.

Kommunen ska hushålla med naturens resurser och ha en hög grad av återvinning och återbruk. Användning

av naturfrämmande ämnen och ändliga råvaror ska vara så liten som möjligt. Ett steg mot hållbar utveckling är kommunfullmäktiges beslut i juni 2017 att delta i Fossilfritt Sverige, vilket innebär att kommunen förbinder sig att vidta åtgärder som leder mot ett fossiloberoende.

Kommunfullmäktige har gett kommunen i uppdrag att ta Fossilfritt Sverige i beaktande vid revidering av kommunens energistrategi.

Kommunen ska planera och skapa förutsättningar som gynnar en hållbar utveckling, såväl ekologiskt, samhällsekonomiskt som socialt, bl.a. genom att:

- Minska energiförbrukningen och prioritera förnyelsebara energikällor före fossila bränslen eller andra miljöstörande energikällor.
- Vid nyproduktion av byggnader välja energisnåla lösningar och material som är återvinningsbara.
- Minska mängden avfall till förbränning genom ökad återvinning och återbruk.
- Nybyggnation, renovering och rivning ska ske utifrån ett kretsloppstänkande.

- I mån av tillgång, köpa mat som är ekologiskt odlad samt prioritera lokalt producerade livsmedel.
- Vid upphandling av varor och produkter ska miljöanpassade alternativ prioriteras.
- Hushålla med naturresurserna och värna om den biologiska mångfalden.
- Arbeta för att öka kunskapen och förståelsen för miljöfrågor och hållbar utveckling.
- Hälsa, delaktighet och trygghet ska sättas i fokus för att öka den sociala hållbarheten.
- Hållbar utveckling ska ses som en tillväxtfaktor för kommunens näringsliv.
- Tillsyn och tillståndsgivning ska ske med miljömålen i fokus.

Arbetet med en hållbar utveckling rör alla människor och ämnesområden. I många fall handlar det om krav på ändrade attityder och konsumtionsmönster. Det är därför viktigt att kommuninvånarna ges möjligheter till ökad delaktighet i frågor som rör hållbar utveckling och framtida planering.

1.5 MÅNGFALD-EN KOMMUN FÖR ALLA

Av diskrimineringslagens 1 kap. 1 § framgår dess ändamål:

”Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder”.

Detta innebär att samhällsplaneringen måste utformas så att alla kommuninvånare i möjligaste mån får sina behov uppfyllda då det gäller boende, kollektivtrafik, kommunal service, trygghet m.m. samt får vara delaktiga vid framtida planering och byggande.

Jämställdhet

I översiktsplanen berörs jämställdhetsaspekten ur ett samhällsplaneringsperspektiv. Kommunens ambitionsnivå är att uppnå jämställd planering där kvinnor och män har samma makt att forma samhället, vilket innebär ett långsiktigt och målmedvetet arbete för att uppnå önskvärda resultat.

Det är en självklar rättighet att alla ska känna sig trygga i samhället. Det är också en skyldighet för alla att aktivt sträva mot en trygg miljö. Med trygghet kan menas en trafiksäker miljö för barn och oskyddade trafikanter. Detta kan åstadkommas med trafiksäkra gång- och cykelvägar, farthinder, trottoarer m.m. Trygghet kan också innebära att kvinnor och män utan rädsla kan utnyttja den offentliga miljön. Många upplever otrygghet när man färdas genom gång- och cykelvägstunnlar, när man passerar bristfälligt upplysta parkstråk och buskage eller när man går efter dåligt upplysta gångvägar. Det är därför viktigt att tänka på att utforma en fredad utemiljö.

I den lokala miljön är det av stor vikt att planeringen sker med tanke på allas situation:

- Bostäder och förskolor byggs nära varandra med trafiksäkra förbindelser.
- Lekplatser uppförs väl synliga från bostaden.
- Resecentra och hållplatser ges en placering som ger korta förflyttningar i upplyst miljö.

- Planskilda passager tillskapas med tillräcklig bredd och belysning för att de ska upplevas som trygga och säkra.
- Parkrum anläggs med belysning och öppen vegetation.
- Utbudet av fritidsanläggningar ska spegla flickors/kvinnors och pojars/mäns intressen.

Detta kan vara några åtgärder i riktning mot en jämställd planering, som kan öka trivseln för boende i kommunen.

Det är viktigt att tidigt i planprocessen medvetet klarlägga allas olika behov och intressen. Tanken är inte att dessa frågor ska bli en sidofärd, utan genomgå planprocessen samt finnas med bland kommunens övergripande mål. Eftersom det t.ex. är övervägande män som deltar i den fysiska planeringsprocessen tas inte kvinnors erfarenheter, kunskaper och synsätt till vara. En jämn fördelning vid all fysisk planering ger goda förutsättningar till ett bredare och bättre beslutsunderlag.

Det ska vara en klar ambition att sammansättningen av beslutsfattare, tjänstemän, konsulter, entreprenörer och andra aktörer, som kan påverka samhällsplaneringen, är jämställd för att erhålla ett helhetsperspektiv. Vid planering av ny- och ombyggnad av bostäder och lokaler ska projekt- och referensgrupper bestå av både män och kvinnor. Nya samrådsformer bör utvecklas för att locka, stimulera och underlätta kvinnors medverkan.

Integration

Oavsett etnisk och kulturell bakgrund gäller lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Länsstyrelsen har år

2010, utifrån det nationella målet, tagit fram en strategi för integration av nyanlända i Västerbotten.

Ett samhälle med etnisk och kulturell mångfald är berikande för kommunens invånare. Det finns i ett mångkulturellt samhälle ett mervärde för såväl kommunens invånare som för kommunens verksamheter, mervärden såsom ökad kunskap om människors behov och resurser. Ett mångkulturellt samhälle är ett Livfullt samhälle. Ett mångkulturellt samhälle utmanar och bidrar till ett Nyttänkande som gagnar samtliga invånare. Vännäs kommun skall genom ett Nyttänkande öka delaktigheten och minska utanförskapet och motverka fördomar och negativa attityder genom att skapa förutsättningar för fler människor att försörja sig genom arbete eller utbildning.

För att detta ska vara möjligt behöver kommunen i detaljplaner skapa ytor där människor med olika bakgrund kan mötas och utbyta erfarenheter mellan varandra både organiserat och spontant. Information ska göras begriplig även för personer som inte kan läsa eller skriva på svenska. Upplåtelse av mark för blandade boendeformer minskar risken för segregerade bostadsområden.

Tillgänglighet

Ett samhälle ska utformas så att människor med funktionsnedsättning har möjlighet att bli fullt delaktiga i samhällslivet och att jämlikhet i levnadsvillkor skapas för alla med funktionshinder.

Det offentliga rummet och transportsystemet ska utformas med hänsyn till personer med funktionshinder. Ramper, tydliga kontrastmarkeringar och en välkött stadskärna ger trygghet och underlättar vardagen. I kommunens trafikstrategi beskrivs bland annat hur busshållplatser och övergångsställen ska utformas för att höja tillgängligheten för funktionshindrade.

Vid nyproduktion av bostäder och offentliga lokaler har kommunen ett ansvar att dessa byggs för att förenkla för personer med funktionshinder. Tillgänglighet och användbarhet prövas i bygglovet, men även i befintligt bestånd kan åtgärder behöva genomföras. I publika lokaler och allmänna platser ställer plan- och bygglagen krav på att så kallade enkelt avhjälpna hinder ska åtgärdas av fastighetsägaren.

Vännäs kommun bör arbeta vidare med att förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning genom att:

- Utse en tillgänglighetsansvarig tjänsteperson i kommunen.
- Fortsätta med tillsyn av enkelt avhjälpna hinder.
- Höja nivån på tillgängligheten i bostäder som byggs i egen regi och där målgruppen förväntas vara äldre personer.
- Åtgärda de brister som belysts i trafikstrategins handlingsplan.
- Låta personer med funktionshinder medverka vid planering av ny- och ombyggnationer.

2. Övergripande visioner och mål

2.1 ÖVERGRIPANDE MÅL FÖR VÄNNÄS KOMMUN

Vision

Visionen om Upplevelsenära Vännäs är den övergripande målbilden för hela Vännäs kommun.

De tre hörnstenarna som visionen består av är:

- Välkomnande Vännäs.
- Livfulla Vännäs.
- Nytänkande Vännäs.

Strategisk plan 2015-2020

Den strategiska planen innehåller de övergripande fullmäktigemålen och beskriver den politiska viljan i målen. Den är indelad i fyra perspektiv, varav de perspektiv som berör översiktsplanen preciseras nedan:

1. Medborgare.
Mål 1; medborgarna trivs i Vännäs kommun.
Mål 2; medborgarna är delaktiga i kommunens utveckling, ges ett bra bemötande, en bra service och tillgängligheten till Vännäs kommuns verksamheter är god.
2. Samhällsutveckling.
Mål 3; Vännäs kommuns verksamheter är av god kvalitet.
Mål 4; hela Vännäs har ett utvecklat näringsliv och företagande.
Mål 5; fler intraprenader, kooperativ och sociala företag skapas.
3. Medarbetare.
4. Ekonomi.

2.2 PÅGÅENDE PLANARBETE

Arbetet med framtagande av förslag till revidering av gällande översiktsplan för Vännäs kommun (ÖP17) påbörjades under hösten 2016. Personal från kommunens samhällsbyggnadsförvaltning har fungerat som operativ ledning.

Under planens remisstid har en medborgardialog hållits i Vännäs samt ett tiotal informationsmöten runt om i kommunen. Vid dessa möten har ett stort antal värdefulla synpunkter framkommit. Det har varit en jämn könsfördelning på mötena, men däremot en något hög medelålder. Ungdomsgården IKAROS har medverkat indirekt via sitt projekt Vi Kan Vännäs.

Under utställningstiden har ytterligare viktiga synpunkter inkommit som bearbetats och införlivats i planen.

2.3 ANTAGANDEN FÖR PLANPERIODEN

Förslag till ÖP 2017 för Vännäs kommun bygger bland annat på följande antaganden:

- Planeringen omfattas av tiden fram till år 2030.
- Befolkningen beräknas under planperioden öka med ca 600 personer till ca 9 300 invånare.
- Ett tillskott av ca 300 lägenheter förväntas under planperioden.
- Födslotalet är beräknat till 100 barn per år och inflyttning av 7 barn per år.
- Flerbostadshusproduktion framförallt i Vännäs tätort, men även centralt i Vännäsby. Småhusproduktion i Vännäs och Vännäsby tätorter samt i byarna.

- En fortsatt mycket hög nettoutpendling i huvudsak till Umeå kommun.

3. Planeringsförutsättningar

3.1 BOSTADSFÖRSÖRJNING

Mål för bostadspolitiken

Målet är en långsiktigt väl fungerande bostadsmarknad där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven. Ur ett hållbarhetsperspektiv innebär det för Vännäs kommun långsiktigt hållbara byggnadsverk och fortsatt utvecklande av flera olika boendeformer såsom hyres- och bostadsrätt, kooperativ hyresrätt samt äganderätt, där integrationsperspektivet bör belysas för att minska riskerna för segregation. Av bostadsförsörjningsprogrammet, som finns att läsa på kommunens hemsida www.vannas.se, framgår målen och visionerna knutna till bostadsförsörjning.

Bostadsförsörjningsprogram

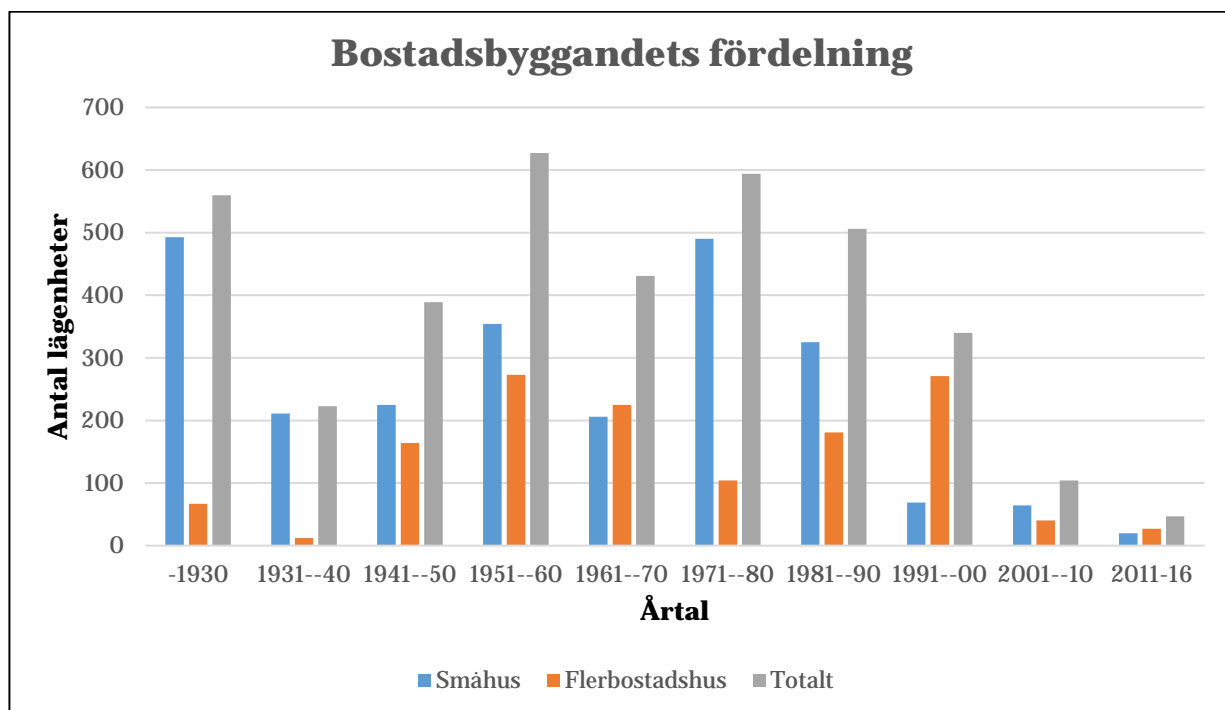
Kommunen ska, enligt Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder.

Kommunfullmäktige har antagit bostadsförsörjningsprogram för Vännäs kommun 2016-2020. Programmet ska antas av kommunfullmäktige minst en gång varje mandatperiod. Uppföljning av bostadsbyggandet ska ske årligen.

Syftet med bostadsförsörjningsprogrammet är att redovisa mark- och planberedskap samt utbyggnadsordning för nya bostäder. Det är också viktigt att beakta andra kostnader för genomförande av bostadsproduktionen, dvs infrastruktur i form av gator, vägar, vatten- och avloppsledningsnät, avfallshantering, bredband m.m. Även framtida behov av lokaler för skolans och förskolans verksamheter ska beaktas.

Befintligt bostadsbestånd

Av det totala antalet lägenheter i Vännäs kommun utgör en stor del lägenheter i småhus. 2016-12-31 fanns i kommunen ca 3 815 lägenheter, varav ca 2 450 lägenheter i småhus och 1 365 lägenheter i flerbostadshus.

Tabell 1 – bostadsbyggandets fördelning under olika tidsperioder

Hushållsstorlek

Hushållsstorleken för Vännäs kommun har under de senaste decennierna minskat avsevärt. I början av 1970-talet var antalet ca 3,0 invånare/hushåll. Till år 1990 har minskning skett till 2,3 invånare/hushåll. 2014-12-31 bor i genomsnitt 2,27 personer per hushåll.

Förändringarna åren 1965-2014 framgår av *tabell 2*.

Hushållens storlek beräknas under planperioden ligga på oförändrad nivå.

Tabell 2 – förändringar i hushållsstorlek

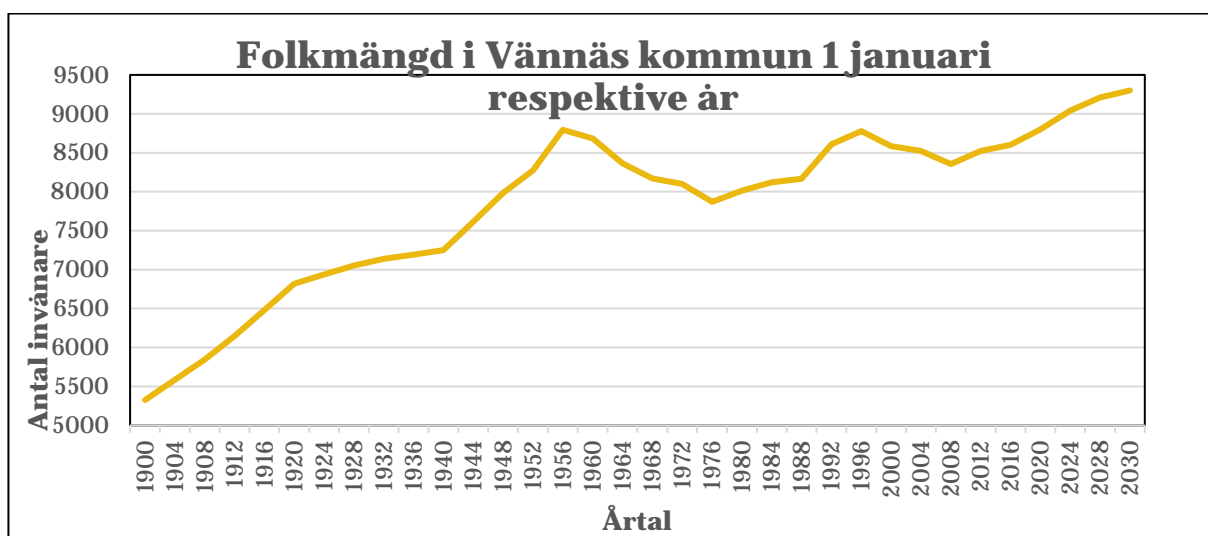
Befolkningsutveckling

Befolkningen i Vännäs kommun uppgick 2017-12-31 till 8 776 personer. Av *tabell 3* framgår att befolkningsutvecklingen i kommunen varit positiv från 1900-talets början fram till 1950-talets slut. Trenden har därefter varit negativ till mitten av 1970-talet. Sedan dess har kommunen i stort haft en positiv befolkningsutveckling.

Beräknas framtida befolkningsutveckling (åren 2017-2030) utifrån de

senaste årens befolkningstrend, en ökning med ca 0,5 % per år, förväntas invånarantalet under planperioden öka med ca 600 personer till ca 9 300 personer.

Det beräknade invånarantalet är ett viktigt planeringstal. Det ligger som grund vid dimensionering av bostadsområden, vatten-, avlopps- och dagvattnensystem, områden för skola, förskola m.m.

Tabell 3 – befolkningsutveckling

Framtida bostadsbyggande

Kommunens mål för bostadsbyggande grundas framförallt på analyser av efterfrågan på lägenheter och småhustomter samt på ambitionen att kunna erbjuda bostad åt sökande inom rimlig tid. En målsättning är också att kunna planera bostadsområdena så flexibelt som möjligt med avseende på småhus, radhus och flerbostadshus samt möjlighet till integrering av boende för funktionsnedsatta.

Utifrån den förväntade befolkningsutvecklingen fram till år 2030, dvs en befolkningsökning med ca 600 personer till ca 9 300 invånare och med tanke på den genomsnittliga hushållsstorleken i kommunen, erfordras ett totalt tillskott under planperioden på ca 300 lägenheter. En målsättning är att utbyggnadstakten blir så jämnt fördelad över planperioden som möjligt.

Översiktsplanen med utbyggnadsområden för bostäder medger en exploatering av ca 500 lägenheter i tätorterna, varav mark- och planberedskap finns för ca 100 lägenheter i Vännäs och ca 75 lägenheter i Vännäsby. Det är också av vikt att utbyggnad och dimensionering av infrastruktur som vatten-, avlopps- och dagvattensystem samt fiberanslutning går hand i hand med utbyggnad av nya bostadsområden, liksom planering av områden för skola och förskola. En god mark- och planberedskap utifrån intentionerna i översiktsplanen är av största betydelse, vilket innebär en fortsatt satsning på markförvärv inom de planerade bostadsområdena och framtagande av erforderliga detaljplaner.

En stor osäkerhet råder alltid vid framtidsbedömningar. Historien utvisar också att bostadsplanering är vanskelig.

Många omvärldsfaktorer påverkar planeringen på ett eller annat sätt. En viktig inriktning för kommunen torde vara att genom olika åtgärder skapa goda förutsättningar för människor att vilja bosätta sig inom kommunen.

Produktionen av flerbostadshus beräknas ske i Vännäs och Vännäsby tätorter där detaljplanelagda områden finns avsatta för framtida flerbostadshusbyggande. Utbyggnaden planeras delvis genom nyexploatering, delvis genom sanering och förtätning inom tätorternas centrala delar. Vid förtätning ska behov av grönytor tillgodoses och boendekvalitet beaktas, liksom eventuellt behov av förstärkning av vatten- och avloppssystemet. Småhusområden är planerade inom Vännäs och Vännäsby tätorter.

Utveckling av landsbygden är en självklar del av kommunens ambitioner att utöka invånarantalet. Många kommuninvånare har valt att bo utanför tätorterna i attraktiva livsmiljöer. Det är viktigt att tillvarata landsbygdens och byarnas särskilda kvaliteter och även skapa goda förutsättningar för de som vill bo kvar, liksom för personer som vill bosätta sig på landsbygden. I Tväråbäck finns ett detaljplanelagt område för småhusbebyggelse.

3.2 SOCIALT BISTÅND OCH SERVICE

Allmänt

Socialnämnden ska enligt 3 kap. 1 § Socialtjänstlagen (SoL) medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen. Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen ska bygga på nämndens erfarenheter och

ska särskilt syfta till att påverka utformning av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Socialnämnden ska också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att de blir lätt tillgängliga för alla. I Vännäs kommun fullgörs socialnämndens uppgifter av vård- och omsorgsnämnden.

Vård- och omsorgsnämnden ska även i övrigt ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och ungdomar, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Nämnden ska i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

Nämnden ska också verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd.

Vidare ska vård- och omsorgsnämnden verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra. Nämnden ska också medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd.

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ger den som tillhör lagens personkrets rätt till vissa insatser. Som exempel kan nämnas:

- Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskild anpassad bostad för vuxna.
- Daglig verksamhet för personer i vuxen ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.
- Korttidsvistelse utanför det egna hemmet.
- Korttidstillsyn för skolutgång över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov.

Kommunen ska inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter behöver ett särskilt boende.

Bostadssociala mål

Alla bostadssökande bör ges möjlighet att välja upplåtelseform. Lägenheter i småhus eller radhus bör inte enbart omfatta äganderätt utan även bostads- och hyresrätt.

Vissa behov av hyreslägenheter finns i en del byar. Det gäller främst äldre människor som vill bo kvar i närheten av sitt gamla hem, men som behöver ett annat boende. Ungdomar som ska skaffa eget boende bör få möjlighet att bo kvar i hembyn.

Ett av målen för äldreomsorgen är att äldre personer ska få möjlighet att bo kvar i sitt ordinära boende så länge de kan och önskar. Samhället ska genom olika åtgärder underlätta detta. I hela kommunen bör samverkansformer och andra driftsformer prövas, t ex kooperativ.

Äldreomsorg

SKL:s befolkningsstatistik för Vännäs kommun 2014-2015 visar att gruppen äldre blir fler. Både gruppen 65-79 år

och gruppen äldre över 80 år har bedömts öka under planperioden. De äldre blir allt äldre och generellt innebär ökad ålder större omvårdnadsbehov. I de allra äldsta åldersgrupperna ökar vårdbehovet mycket kraftigt.

Ofrivillig ensamhet är ett allt större uppmärksammat problem bland äldre personer och ett boende med dålig tillgänglighet innebär inte bara ett tidigare behov av samhällets vård och service. Det bidrar också till risk för både faktisk och upplevd ensamhet. Äldre personer behöver möjlighet att kunna välja mellan olika boendeformer. Tillgång till lokalsamhällets service av t.ex. livsmedelsbutik och kollektivtrafik är viktiga faktorer. Boendeformer för äldre bör därför under planperioden byggas i närheten av befintlig service och i närheten av befintliga särskilda boenden i Vännäs och Vännäsby.

De personer som har särskilda behov som inte kan tillgodoses i ordinärt boende kan efter biståndsprövning beviljas plats på särskilt boende. När vårdbehovet inte längre kan tillgodoses genom hemtjänstinsatser i ordinärt boende medför det att personer som söker och beviljats plats på särskilt boende ofta har ett omfattande vårdbehov och att det behöver tillgodoses mycket skyndsamt.

Ett nytt särskilt boende med 40 platser, och möjlighet till utbyggnad av ytterligare 40 platser, är planerat att byggas i Vännäs och stå färdigställt under år 2020. Därefter kommer det särskilda boendet Hjorten i Vännäsby med 14 platser att avvecklas.

Genom att nyttja de möjligheter som finns för att skapa bra förutsättningar för äldre personers boende behöver fler lägenheter vid Stamhemmanets

låghusdel återställas från verksamhetslokaler till bostäder. Här finns möjligheter att skapa seniorboende eller trygghetsboende. Byggnaden har de förutsättningar som krävs i form av gemensamhetsytor, hög tillgänglighet och centralt läge. I huset finns hemtjänst och matsal, vilket medför ett effektivare resursnyttjande och samverkan med husets trygghetsvärdinna.

Tekniska lösningar som ger äldre ökad självständighet och delaktighet i samhället, men som också stödjer effektivt resursnyttjande och kvalitet för både brukare och personal inom äldreomsorgen, ska göras möjliga i samband med all nybyggnation för äldre under planperioden.

LSS-omsorg

Ett stort antal äldre personer bor idag i kommunens gruppboendestäder med stöd av LSS. Under planperioden uppskattas ungefär 15 personer inte längre bo kvar. Dessa platser är idag spridda på flera av kommunens 12 gruppboendestäder. Några av dessa platser kommer att beläggas med andra äldre som idag har andra stödformer, men som i framtiden bedöms behöva plats på gruppboendestad. Yngre som idag söker stödboende har inte behov av och vill inte bo i traditionell gruppboendestad samtidigt som de behöver stöd i vissa situationer av personal dygnet runt. Det innebär att de tomma gruppboendestadernas platser inte med automatik beläggs igen utan nya lösningar behöver ske.

Under planperioden beräknas två gruppboendestäder kunna avvecklas och en av dessa omvandlas till serviceboendestad/stödboende. Stödboenden behöver vara centralt placerade i samhället med närhet till service.

Sociala och psykiska funktionshinder

Personer med missbruksproblem, psykiska funktionshinder eller en kombination av dessa bör ges möjlighet till boende inom hela bostadsbeståndet för att undvika kategoriboende om inte särskilda skäl finns för andra boendalternativ.

Under planperioden finns behov av att omvandla en gruppboende eller på annat sätt skapa bra boendeförutsättningar för fem personer med socialpsykiatriska stödbehov i yngre ålder.

3.3 FÖRSKOLE- OCH FRITIDSHEMSVVERKSAMHET SAMT SKOLA

Förskoleverksamhet

Från början av millenieskiftet fram till år 2010 har antalet i kommunen födda barn legat på ca 95 st. per år. Från år 2010 ses en tydlig ökning till ca 100 barn per år. Bedömningen är att genom ökat bostadsbyggande och andra effekter kommer invånarantalet i kommunen att fortsätta öka och i förlängningen ökar då också antalet födda barn per år. Det är rimligt att anta att antalet födda barn per år uppgår till ca 110 barn år 2025.

Inflyttningen är också positiv i yngre åldrar och bidrar till att antalet barn ökar. Bedömningen är att det fortsätter i samma riktning under planperioden. Planeringstalet för antal födda plus inflyttning är i nuläget 107 barn och bedöms uppgå till ca 120 barn år 2025.

I Vännäs, Vännäsby, Tväråbäck och Pengsjö finns år 2017 10 förskolor med tillsammans 28 avdelningar. Antalet barn i förskolan har ökat kraftigt under ett stort antal år och uppgår år 2017 till 430 barn. Bedömningen är

att ökningen kommer att fortsätta i samma eller större omfattning än tidigare.

Pedagogisk omsorg (dagbarnvårdare) bedrivs i Vännäs tätort. Verksamheten har minskat under många år och har hösten år 2017 ca 25 inskrivna barn. Utifrån lagstiftning, skollag och tillgång på personal är bedömningen att omfattningen kommer att vara relativt oförändrad även framöver.

89 % av barn i åldern 1-5 år är inskrivna i någon form av barnomsorg (aug. 2016). Den andelen har under många år ökat och bedömningen är att en viss fortsatt ökning kommer att ske under planperioden.

Personalkooperativt Kraftverket i Hällfors bedriver förskola och fritidshem med 20 barn i förskola och 30 barn i fritidshem (aug. 2017). Bedömningen är att en viss ökning sker under planperioden.

Vid prognos av antalet förskolebarn under perioden 2017 – 2025 kan ses att behov av fler förskoleavdelningar föreligger. Bedömningen är att ökningen uppgår till minst åtta nya avdelningar och att Vännäsby förskola stängs för att antalet elever i Vännäsby skola ska rymmas. Totalt behöver då tillskapas tio avdelningar till år 2025. Detta under förutsättning att barnantalet per avdelning ligger fast och att inga andra befintliga förskoleavdelningar avvecklas under perioden.

Vid planering av nya förskolor bör hänsyn tas till nuvarande förskolors placering i förhållande till bostadsområden och var nyetablering av bostäder planeras för att få en bra samhällsstruktur. Andra faktorer som bör beaktas är trafiksituation och närhet

till kollektivtrafik och hållplatser. Vidare kan konstateras att större förskolor har stordriftsfördelar.

Utifrån detta bör möjliggöras för förskola i nedre delen av Vännäsby, vid kvarteret Torpet samt vid Älvdala- och Nybyområdet i Vännäs. Även utbyggnad av befintliga förskolor i Vännäsby och Vännäs kan bli aktuellt.

Vid en övergångsperiod behöver också paviljonglösningar i anslutning till befintliga förskolor och/eller på kvarteret Torpet övervägas.

I fördjupning av Vännäs och Vännäsby har områden lagts ut för förskoleverksamhet vid Vännäsborg och inom kvarteret Torpet i Vännäs samt inom ett område i nedre delen av Vännäsby. Området vid Snickargården utökas för förskoleverksamhet och möjliggör en flexibilitet i form av paviljonger.

Skola F-9 (fritidshem, förskoleklass, grundskola och grundsärskola)

Det finns tre kommunala skolor i kommunen. Vännäsby skola, Vegaskolan och Hammarskolan.

Bedömningen är att detta inte förändras under planperioden.

Fritidshem finns på kommunens F-6-skolor i Vännäs och Vännäsby med ca 420 barn inskrivna (aug. 2017). Utifrån att antalet barn ökar i skolorna under hela planperioden bedöms även antalet inskrivna barn i fritidshemmen öka. Barnantalet bedöms kring år 2025 uppgå till 460 barn, vilket då är en ökning med ca 10 % under planperioden.

Grundskolan beräknas läsåret 2024/2025 ha cirka 1 300 elever med följande fördelning på de olika skolorna. Elevprognosen bygger på en beräknad ökning med ca 200 elever under planperioden.

Läsår	2017/18	2019/20	2024/25
Hammarskolan (åk 7-9)	300	310	345
Vegaskolan (åk F-6)	415	430	475
Vännäsby skola (åk F-6)	284	295	330
Hällfors friskola (åk F-6) och skolor (F-9) utanför kommunen	59 99	60 105	70 115
Summa elever	1157	1200	1335

Utifrån elevprognoserna kommer elevantalet på skolorna öka med ca 15 % inom planperioden.

Det innebär för Vegaskolan fler antal klasser och fritidshemsavdelningar.

Klasstorlekarna bedöms också öka. I vissa årskurser skulle 4-parallelligt kunna bli aktuellt. Bedömningen är att ökningen ryms utan större åtgärder vad gäller lokaler. På Vegaskolan finns också en grundsärskola.

Att prognostisera utvecklingen av antal barn inom denna verksamhet är inte möjligt. Det finns dock bra tillgång till anpassade lokaler och bedömningen är att de kommer att räcka till utan anpassningar under planperioden.

För Vännäsby skola innebär ökningen att klasserna även fortsättningsvis till största del är 2-parallella. Däremot ökar klasstorlekarna. Det blir många fler barn i fritidshemmen. Ökningen inom fritidshemmen och att det kan bli 3-parallellt i någon eller några årskurser innebär att Vännäsby skola under planperioden bedöms behöva överta nuvarande lokaler som Vännäsby förskola nyttjar. Utöver detta bedöms ökningen rymmas utan större åtgärder vad gäller lokaler.

För Hammarskolan bedöms ökningen under planperioden innebära att flesta årgångar går från fyra klasser per årskurs till fem. Detta ställer stora krav på lokalerna och det är rimligt att anta att eleverna kommer bli svåra att rymma utan relativt stora insatser.

Kommunen har läsåret 2017/2018 ett 160-tal elever i andra skolor än kommunens egna, varav ett 60-tal elever i Hällfors friskola.

Elevers skolval påverkar lokalbehovet. Ovanstående bedömning av lokalbehov förutsätter att fördelningen av elever mellan egna och andra skolor är likartad under åren.

Gymnasieskola

Kommunens gymnasieskola, Liljaskolan, inrymmer ca 700 elever vid ungdomsgymnasiet och ca 150 studerande på vuxenutbildningarna.

Verksamheten bedrivs förutom i Liljaskolans huvudbyggnader även i lokaler på ytterligare två områden utefter Västra Järnvägsgatan samt på Norrmalms ridanläggning och ishallen.

Elevantalet ökar i gymnasieåldern de närmaste åren efter att det varit små elevkullar några år. Det blir positiva effekter även för Liljaskolans del.

Liljaskolan kommer även att göra en medveten satsning på uppdragsutbildningar för att ytterligare profilera sig mot näringslivet och de branscher där det finns upparbetad samverkan via gymnasieelevernas praktikplatser.

3.4 NÄRINGSLIV

Näringslivet i Vännäs kännetecknas av små och medelstora företag inom tillverkning, tjänsteföretagande, besöksnäring och handel. Detta ger en bred arbetsmarknad för både kvinnor och män. Det innebär också att kommunen är mindre sårbar för konjunktursvängningar än en stor arbetsgivare som sysselsätter många på orten.

Det som är viktigt för en fortsatt positiv utveckling är en långsiktig planering som möjliggör etableringar, ombyggnationer och expansioner hos såväl befintliga som nya företag.

En av de viktigaste delarna för att behålla och locka nödvändig kompetens och fortsatt tillväxt är utveckling av infrastruktur och goda pendlingsmöjligheter.

Vid detaljplanering av nya bostads- och industriområde är det viktigt med en tidig dialog med berörda myndigheter, enskilda intressenter, intresseorganisationer och näringsidkare.

Huvudinfarten till Vännäs går från väg 92 in på Östra Järnvägs-gatan och för att Vännäs ska upplevas som vackert och välkomnande behövs en plan för hur den visuella miljön ska utformas.

Fortsatt expansion av industriverksamhet bör koncentreras till området kring Västra Järnvägs-gatan i Vännäs och Företagsvägen i Vännäsby. På Marahällan finns i dagsläget ett flertal tillverkningsindustrier med viktiga arbetsställen.

Den växande internhandeln och det förändrade konsumtionsmönstret som nu sker innebär en vikande butikshandel, lokalt i kommunen såväl som i övriga landet. Den lokala handeln är mycket viktig för service, trivsel och arbetstillfällen. För att främja den lokala handeln är det av stor vikt att kommunen fortsätter att arbeta med centrumutveckling i tätorterna, parkeringslösningar, möjligheter till exempelvis direkthandel/torghandel och mötesplatser i den offentliga miljön. Viljan att etablera verksamhet och/eller att utveckla befintlig verksamhet ökar när ortens/kommunens attraktivitet stärks.

Vid nybyggnation och förändringar i centrum är det viktigt att kommunen planerar för butikslokaler med goda skyltlägen samt flexibla lösningar för de verksamheter som kan bedrivas.

Bland näringar med betydande utvecklingspotential finns besöksnäringen. Denna ställer ofta krav på disponibla markområden, såväl för stationära anläggningar som för rörliga aktiviteter. Särskilt markområdena längs Vindelälven är exempel på områden som är attraktiva såväl för utveckling av bostadsbyggande som för

näringsverksamhet både inom lantbruket och inom besöksnäringen. Området i anslutning till Middagsberget är ett annat område som är en viktig tillgång för besöksnäringen.

En god infrastruktur och väl utbyggd kollektivtrafik är av stor vikt för fortsatt tillväxt inom näringslivet.

De gröna näringarna har varit en stark bransch i Vännäs. Antalet jordbrukare har minskat genom åren, vilken är en oroande utveckling. De trender som nu ses i samhället visar att intresset för lokalt producerade produkter ökar. Kommunen bör möjliggöra att de gröna näringarna kan arbeta med diversifiering av verksamheter, förädling och hållbar produktion genom att planera för central marknadshandel och god infrastruktur som öppnar upp för besöksnäringen även på landsbygden.

3.5 *TURISM OCH BESÖKS-NÄRING*

Besöksnäringen är en av världens snabbaste växande näringar och klassas nu som Sveriges största tjänsteexportnäring. Genom att fortsätta utveckla besöksnäringen kan den bidra till att öka den lokala attraktionskraften och en hållbar utveckling.

För att fortsätta utveckla besöksnäringen ställs högre krav på ett systematiskt och strategiskt arbete i kommunerna. En framgångsrik besöksnäring är beroende av att kommuner och regioner lyfter näringens behov och perspektiv i samhällsplaneringen. Det krävs en helhetssyn som omfattar flera verksamhetsområden. En medveten och hållbar satsning på besöksnäringen kan, förutom att skapa fler arbetstillfällen och mer skattein-

täkter, också resultera i bättre samhällsservice för de egna kommuninvånarna i form av större kulturutbud, fler evenemang och bredare serviceutbud.

Vännäs kommuns geografiska läge är en styrka och ger goda förutsättningar för att besöksnäringen ska fortsätta växa i området. Kommunens närhet till Umeå, med vidare kommunikationer mot övriga delar av Sverige samt internationella destinationer, innebär tillgång till en potentiellt stor marknad. Vännäs ingår i en etablerad destination, Visitumea, som arbetar aktivt mot nationella såväl som internationella marknader. Antalet besökare i destinationen växer och det är viktigt att Vännäs besöksmål och besöksnäring kan möta de krav som detta innebär.

Vännäs kommun har ett rikt utbud av mindre besöksmål och företag inom besöksnäringen, varav en stor del av dessa finns på landsbygden och särskilt i närheten av Umeälven och Vindelälven. Vännäs utvecklingspotential inom besöksnäringen är kopplad till natur- och kulturupplevelser, vilket utgör ett komplement till det som Umeå stad kan erbjuda. Älvarna och områdena kring dessa är av särskilt intresse, vilket förutsätter ett aktivt jordbruk som sköter det öppna landskapet.

Umeälven och dess strandpromenad bidrar till centralortens attraktionskraft och har förutsättningarna att skapa attraktiva mötesplatser för besökare och invånare.

Vindelälvsområdets potential och utvecklingskraft är särskilt intressant både som rekreativområde och utveckling av besöksnäringen. För en

hållbar utveckling medverkar kommunen i arbetet med kandidatur som ett UNESCO Biosfärområde Vindelälven-Juhtatdahka där kommuner, civilsamhälle, näringsliv och myndigheter samverkar längs Vindel-, Ume- och Laisälven från fjäll till kust.

Kommunen är sedan år 1965 medlem i föreningen Vägen Sju Älvar som år 1997 omvandlades till Konstvägen Sju Älvar. "Konstvägen Sju Älvar ska vara den mångkulturella vägen som erbjuder upplevelser från kust till fjäll i fem kommuner genom samverkan mellan näringsliv, turism, skola och kultur". I Vännäs finns konstverken "Eldsoffa" av Ulf Rollof och "Hägring" av Kent Karlsson.

För att besöksnäringens företag ska kunna fortsätta utvecklas på landsbygden är infrastrukturplanering en viktig fråga. Regional och lokal samverkan krävs kring frågor som rör trafikplanering och infrastruktur, där besöksnäringens behov beaktas. Bland annat skulle ett gång- och cykelstråk från Vännäs centralort mot Vindelälvsområdet tillgängliggöra besöksmål belägna i området. Det är viktigt att kommunen fortsätter att stötta möjligheten till en kombination av boende och företagande på landsbygden.

Besökarnas, resenärernas och medborgarnas förväntningar och medvetenhet om hållbar utveckling ökar och förväntas öka de närmaste åren. Det handlar om krav på transportmöjligheter till destinationen. Möjlighet till goda inomkommunala kommunikationer i form av säkra gång- och cykelstråk samt kollektivtrafik är en fortsatt viktig utvecklingsfråga.

Området i anslutning till Middagsberget är ett annat område som har potential för besöksnäringen. Idag används området främst vintertid för skid- och snowboardåkning. Potentialen finns att utveckla området till ett året-runt-besöksmål, med andra typer av sportaktiviteter. Hänsyn ska tas till den vattentäkt som ligger inom området.

3.6 STORA OPÅVERKADE SAMT EKOLOGISKT SÄRSKILT KÄNSLIGA MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

Av MB 3:2 framgår följande:

”Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär”.

Tämligen stora sammanhängande områden, som endast obetydligt är påverkade, finns inom Vännäs kommun. Här förväntas ingen större förändring av nuvarande markanvändning.

Av MB 3:3 framgår följande:

”Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön”.

Det finns för närvarande ingen inventering framtagen beträffande ekologiskt känsliga mark- och vattenområden. Stormyran, som finns markerad på karta ”Översikt av intressen i översiktsplanen” som område med särskilda naturvärden och där ingen ändring av pågående markanvändning förväntas, kan dock vara ett område

enl MB 3:3, se vidare kap. 3.11 ”Naturvård”.

För att få bättre underlag vid fysisk planering, t.ex. översiktsplanering och detaljplanläggning, behöver en naturvårdsplan upprättas. Planen ska öka möjligheterna att i ett tidigt skede ta hänsyn till naturvårdens behov och intressen. Den ska också vara till stöd vid eventuell avgränsning av rubricerade områden med beaktande av miljöbalkens grundläggande hushållningsbestämmelser. Vidare ska planen utgöra underlag för information till allmänheten.

Vid framtagande av en naturvårdsplan kommer även förtydligande finnas med gällande hantering av ekosystemtjänster, kompensationsåtgärder samt belysning av den biologiska mångfalden. Naturvårdsplanen föreslås bli ett tematiskt tillägg till den reviderade översiktsplanen och snarare kallas Grön plan. När det gäller grön infrastruktur har länsstyrelserna fått i uppdrag att ta fram regionala handlingsplaner senast 31 oktober 2018. Kommunen väljer att avvakta med framtagande av naturvårdsplan tills länsstyrelsens handlingsplan är klar och inkludera grön infrastruktur i Grön plan.

3.7 ARELLA NÄRINGAR

Jordbruksmark, skog och vatten är viktiga naturresurser inom Vännäs kommun. Jordbruksmarken är grund för livsmedelsförsörjning och skogen är basen i den cirkulära ekonomin.

Jordbruk

I Vännäs kommun brukas ca 5 430 ha åkermark, vilket motsvarar drygt 10 % av kommunens yta, fördelade på ca 150 företag med mer än 2 ha åker under eget bruk. Åkermarken nyttjas till

största delen för odling av vall och fodersäd. Näringarna förespås en något vikande trend under planperioden. År 2005 fanns 32 mjölkbönder inom kommunen, år 2017 är de 18 st.

Karta 1 visar en översiktlig bedömning av jordbrukets intresseområden inom Vännäs kommun. Områdena utgör enheter om minst 100 ha och har bedömts, ur jordbrukssynpunkt, på längre sikt vara brukningsvärda.

Av MB 3:4 framgår följande:

”Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk”.

Långsiktig brukningsvärd åkermark bör inte onödigtvis tas i anspråk för andra ändamål. Om så ändå sker ska lokaliseringen göras på sådant sätt att brukningsintränet minimeras. Utfartsvägar ska läggas så att de inte bildar nya bestående brukningshinder för den framtida jordbruksdriften.

Jordbruket är en viktig basnäring i kommunen och av stor betydelse för landsbygdens utveckling.

Näringen är en viktig förutsättning för att bibehålla servicen på landsbygden. Ett levande jordbruk är också en garanti för ett öppet kulturlandskap och därmed en attraktiv boende- och livsmiljö.

Att ta tillvara och bevara markens biologiska produktionsförmåga är en väsentlig hushållningsfråga. Jordbruket

är också en viktig bas i ett framtida kretsloppssamhälle.

I Vännäs och Vännäsby har produktiv jordbruksmark avsatts för bostadsändamål (område söder om Fällforsvägen, på Hembergsområdet och vid Villastigen i Vännäsby) respektive industriändamål (utvidgning av Vännäsby industriområde västerut). Planering för västra delen av området söder om Fällforsvägen ligger långt fram i tiden. Områdena har på fördjupning av Vännäs och Vännäsby markerats som utvecklingsområde på längre sikt.

Undersökning av alternativa lokaliseringar för bostäder och industriverksamheter har gjorts. En lokalisering av bostäder eller industriverksamhet norr om E12 och väg 92 skulle innebära barriäreffekter och problem ur trafiksäkerhetssynpunkt m.m. Det bedöms att det är mer långsiktigt hållbart att ta den tätortsnära marken i anspråk än att planera bebyggelse långt ifrån kollektivtrafik, vård, skola och omsorg. Bedömning görs att samhällets intresse för byggnation går före jordbrukets intressen.

Fram till dess att marken exploateras kommer den att kunna nyttjas för jordbrukets ändamål. Det är viktigt att kommunen är tydlig med vilka områden som på längre sikt avsätts för utbyggnad av bostäder. Det medför att exempelvis kommunalteknik kan dimensioneras rätt redan från början, eftersom det går att planera för den framtida belastningen. Det är också viktigt både för framtida markförvärv och för att där inte etableras verksamhet som bör placeras på avstånd från bebyggelse, t.ex. ridskola.

1. Jordbruksmark

- Kommungräns
- Jordbruksmark att bevara på lång sikt

0 3 6 12
Kilometer

Skogsbruk

I Vännäs kommun finns ca 37 600 ha produktiv skogsmark, vilket motsvarar ca 71 % av kommunens yta. Av det totala skogsbeståndet ägs ca 81 % av enskilda, ca 14 % av skogsbolagen och ca 5 % av kyrkan, kommunen m.fl.

Andelen skogsägande kvinnor har ökat från 30 % år 2005 till 39 % år 2016. Dessutom tar kvinnor alltmer del i både skötsel och beslut om vilka åtgärder som ska utföras i skogen. Skogsstyrelsen och andra skogliga aktörer vänder sig därför i ökad utsträckning direkt till kvinnor.

Av MB 3:4 framgår följande:

”Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk”.

Skogen är således en nationell tillgång som ska skötas så att den ger en god avkastning. Samtidigt är det viktigt att den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen.

Markägaren har alltid ett ansvar för såväl produktion som miljö. Skogspolitiken bygger på att dessa båda mål går att förena i ett uthålligt skogsbruk på huvuddelen av skogsmarken. Skogsstyrelsen har ett sektorsmyndighetsansvar för att de beslutade skogspolitiska målen uppfylls. Lagtillsyn, rådgivning och uppdragsverksamhet är de viktigaste delarna i detta arbete.

Regionala skogliga sektorsmål har fastställts för Västerbottens län. Dessa kan delas in i tre områden:

- God tillgång på värdefull skogsråvara – genom föryngring, röjning,

gallring, skogsgödsling och samverkan om skogsbilvägar.

- Rik skogsmiljö – genom långsiktigt skydd av skogsmark, död ved, ökning av andelen gammal skog och äldre lövrik skog samt miljöhänsyn vid föryngringsavverkning.
- Mångbruk – genom samspel mellan skogsbruk och rennäring, försiktighet vid fornlämningar och värdefulla kulturlämningar samt ett rekreationsanpassat brukande av tätortsnära skogar.

Skogsbruket och vidareförädlingen av skogsråvaran utgör en viktig näring i kommunen. Vidareförädling av skogens produkter måste öka, vilket samtidigt ger ökad sysselsättning. Energiomställningen kommer dock innebära att delar av skogsproduktionen nyttjas som energiråvara. Detta ställer ytterligare krav på att såväl produktions- som miljömål uppfylls i brukandet. Inte minst mot bakgrund av virkets roll i den cirkulära bioekonomin där skogen är en bas för att binda upp koldioxid genom att ersätta material och energiprodukter.

Det är angeläget att skogsvårdsåtgärder utförs i en sådan omfattning att skogarna i kommunen på lång sikt kan fortsätta att producera virke i minst samma omfattning som idag. Vännäs kommun har ingen direkt målsättning att äga skogsmark. Den skogsmark som ändå är i kommunens ägo sköts i enlighet med skogsvårdslagstiftningens intentioner med avseende på skogliga åtgärder i olika skeden.

Det är av stor vikt att ett rationellt skogsbruk inte försvåras vid etablering av bebyggelse eller andra anläggningar.

Skogsvårdslagens hänsynsregler ska tillämpas särskilt uppmärksamt inom de tätortsnära områdena, som är intressanta för det rörliga friluftslivet. För Vännäs-Vännäsby begränsas dessa områden i söder av Umeälven och i norr av en linje strax norr om väg 92/E12. Syftet är att anpassa skogsbruket i områden med fritidsanläggningar, strövstigar, elljusspår m.m. Hänsyn ska också tas inom områden med särskilda natur- eller kulturvärden.

Skogsstyrelsen ska samråda med kommunen i frågor av särskild vikt med hänsyn till lokala förhållanden. Det är särskilt angeläget med samråd vid avverkning inom de tätortsnära områdena. Det torde dock vara av betydelse att samrådsformerna mellan kommunens samhällsbyggnadsförvaltning, Skogsstyrelsen och näringens företrädare utvecklas så att den samlade kunskapen om skogsbruket kan nyttjas i kommunens planering.

Jakt och viltvård

Jakt och viltvård följs åt. Jaktvårdskretsens viltvårdsinsatser gynnar en biologisk mångfald och landskapsbilden. Jägareförbundet Vännäs verkar för ett ändamålsenligt naturbruk och en uthållig och biologisk anpassad jakt. De har goda kunskaper om Vännäs naturområden och viltstammar samt kan med fördel samverka med kommunen i frågor som rör natur- och viltvård.

3.8 RENNÄRING

Renskötseln är en arealkrävande och extensiv näring och är därför i behov av stora betesresurser. Eftersom renens egenskaper gör den beroende av speciella beten olika tider på året, vandrar den runt i ett mer eller mindre bestämt

mönster i de olika betesområdena. Varje betesområde har egenskaper som gör det värdefullt under olika perioder på året och kan därför inte ersätta varandra. Renskötseln är också känslig för påverkan av naturförhållanden som temperatur, vind, snö- och isförhållanden m.m. Mänskliga aktiviteter även utanför riksintresseområden kan påverka renskötseln.

I rennäringsförordningen (1971:438) finns tillämpningsföreskrifter till rennäringslagen. Med tillkomsten av miljöbalken (MB) och plan- och bygglagen (PBL) får rennäringens viktigaste områden ställning som riksintressen. En avsikt med kommunens översiktsplan är att redovisa hur olika riksintressen ska hanteras.

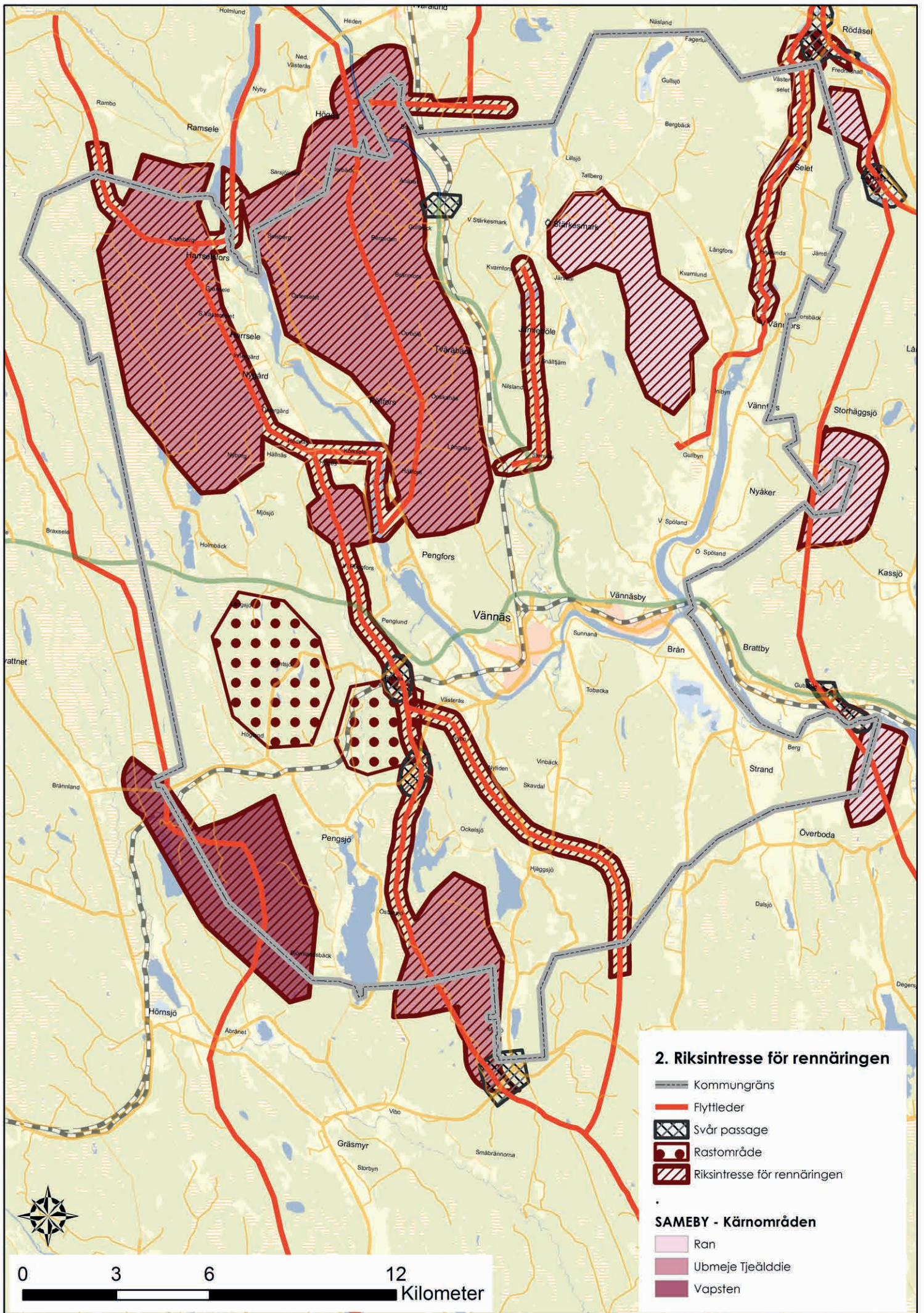
Av MB 3:5 framgår följande:

”Mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen ... skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande.

Områden som är av riksintresse för rennäringen ... skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket”.

Länsstyrelsen har på uppdrag av Statens Jordbruksverk utarbetat underlagsmaterial inför fastställande av nya områden av riksintresse för rennäringen. Jordbruksverket beslöt 2005-12-15 att områden som får status som riksintressen för rennäring är:

- Kärnområden – de viktigaste områdena där renarna hålls stationärt för bete och reproduktion (brunst och kalvning), naturliga samlingsområden dit renarna söker sig själva samt byns viktigaste renskötselanläggningar.

2. Riksintresse för rennringen

- Kommungräns
- Flyttleder
- Svår passage
- Rastområde
- Riksintresse för rennringen

SAMEBY - Kärnområden

- Ran
- Umeje Tjeälddie
- Vapsten

0 3 6 12
Kilometer

Flyttleder – de områden som erfordras i samband med renhjordens flyttning mellan olika betesområden.

- Svåra passager – särskilt känsliga genom- och överfarter där förutsättningar för flyttning av renhjordar är begränsade, exv. vattendrag, järnväg, trafikerad väg eller tät bebyggelse.

På karta 2 har markerats de områden som är av riksintresse för rennäringen.

Inom riksintresseområdena har Ubmeje tjeälddie, Vapstens och Rans samebyar delar av sina rennäringssområden. Områdena nyttjas årligen från november till slutet av april. Ubmeje tjeälddie nyttjar riksintresseområdena mellan kommungränsen mot Bjurholm i väster och väg E12 i öster som vinterbetesområde. Samebyn har daglig tillsyn av renarna då betesområdena ligger i närheten av byar och samhällen. Vapstens sameby nyttjar riksintresseområdet i den sydvästra delen av kommunen som vinterbetesområde. Rans sameby nyttjar riksintresseområdet mellan väg E12 i väster och kommungränsen mot Umeå i öster som vinterbetesland. Vilka områden som nyttjas och under vilken tid bestäms av betestillgång/åtkomlighet beroende på snötillgång, hårdhet m.m.

Ett förändrat klimat innebär stora utmaningar för rennäringen när naturliga flyttleder, sjöisar och vattendrag, inte längre självklart kan nyttjas på samma sätt som tidigare. Klimatförändringarna påverkar även renarnas betestillgänglighet då återkommande temperatursvängningar gör att snötäcket fryser till och renbetet blir svåråtkomligt. Som en följd av detta

har Sametinget påbörjat en ny översyn av länets riksintressen.

Inom renskötselområdena finns många olika intressenter om användning av marken. Konkurrerande markanvändningsintressen kan utgöras av jord- och skogsbruk, vattenkraftsutbyggnader, vindkraft, täktverksamhet, byggnads- och anläggningsarbeten m.m. Inom vinterbetesmarkerna i kommunen bedrivs skogsbruk i stort sett över hela området. Slutavverkning innebär t.ex. att vegetationens sammansättning förändras. Även röjning och gallring samt anläggande av skogsbilvägar ställer till det för rennäringen. Det torde finnas goda möjligheter att annan markanvändning kan leva sida vid sida med renskötseln, men det förutsätter att berörd samebys synpunkter får väga tungt.

Det är viktigt att samtliga ärenden som berör samebyarna skickas till dem för samråd och att de involveras i planarbete i ett tidigt skede.

3.9 YRKESFISKE

Hela Vindelälvens dalgång upp till Ammarnäs är tillsammans med nedre delen av Umeälven, från Vännäsby och vidare till kusten, sedan år 2006 riksintresse för yrkesfiske på grund av betydelsen för laxvandring och laxrekrytering.

Av MB 3:5 framgår följande:

”Mark- och vattenområden som har betydelse för yrkesfisket ... skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande.

Områden som är av riksintresse för yrkesfisket ... skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket”.

3.10 KULTURMILJÖVÅRD

Från år 2014 finns nya mål för kulturmiljöarbetet som för Vännäs kommun innebär ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas. Det är viktigt att utveckling sker genom delaktighet av kommuninvånarna där alla känner sig välkomna.

Kommunen har låtit Västerbottens Museum upprätta ett kulturmiljöprogram för Vännäs kommun, "Våra kulturmiljöer", som är antaget av kommunfullmäktige 1994-04-25. Av programmet framgår vilka enstaka byggnader och bebyggelsemiljöer som är särskilt värdefulla från kulturhistorisk synpunkt. Kulturmiljöprogrammet bedöms fortfarande vara aktuellt och användbart.

Intentionerna i kulturmiljöprogrammet ska beaktas och samråd ska ske med Västerbottens Museum vid bygglovsprövning av byggnader som ingår i kulturmiljöprogrammet.

Länsstyrelsen i Västerbotten har fastlagt en kulturmiljöstrategi för åren 2012-2014 och de senaste åren har länets riksintressen för kulturmiljö inventerats med fokus på att ta fram värdebeskrivningar för respektive område. Värdebeskrivningarna väntar på fastställande av Riksantikvarieämbetet och kommer att medföra behov av en revidering av kommunens kulturmiljöprogram.

Fasta fornlämningar med angränsande område skyddas enligt kulturmiljölagen (1988:950). Fornlämningar som antas ha tillkommit år 1850 eller senare omfattas inte av det allmänna skyddet för fornlämningar. Det är enligt lagen förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta

bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Vid planering av bebyggelse eller markingrepp är den enskilde skyldig att ta reda på om fasta fornlämningar kan beröras.

Av MB 3:6 framgår följande:

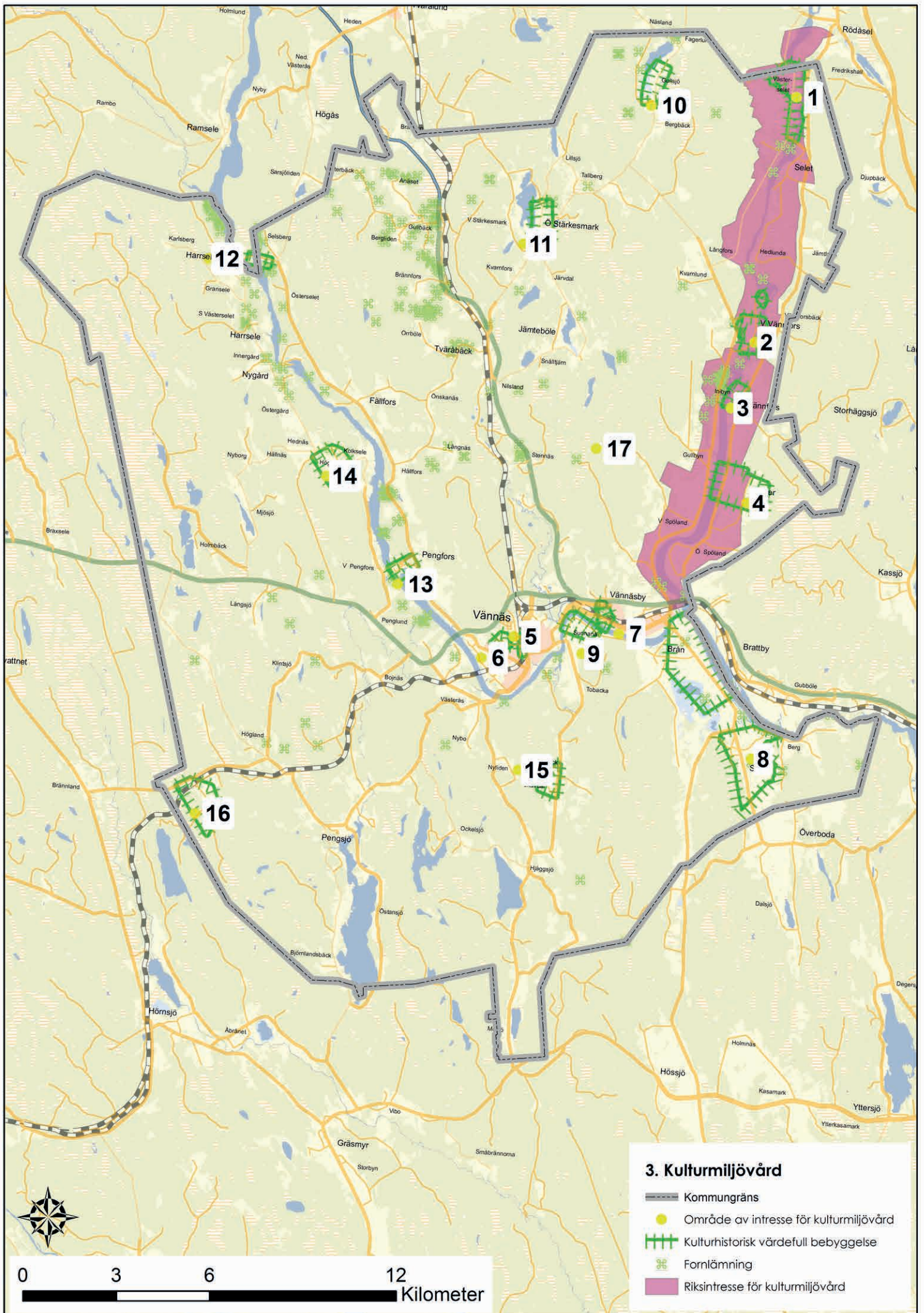
"Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket".

På karta 3 har markerats de miljöer som är av riksintresse för kulturmiljövärden samt de områden som utgör en kulturhistoriskt värdefull bebyggelsemiljö enligt kommunens kulturmiljöprogram.

Områden av riksintresse

Hela Vindelälvens dalgång med dess byar och gårdar i öppet odlingslandskap med åker- och ängsmarker vid älven samt skogsområden med minnen från skogsbruk och jordbrukets binäringar genom tiderna utgör riksintresse för kulturmiljövärden. Välbevarade bymiljöer framgår av följande:

1. Norra Västerselet. En mindre jordbruksby, belägen intill Vindelälven ca 20 km norr om Vännäs. Sju gårdar med bostadshus, ladugård och lador har bedömts som speciellt skyddsvärda.
2. Västra Vännfors. En mindre jordbruksby, belägen utmed Vindelälvens västra sida ca 12 km norr om Vindelälvens sammanflöde med Umeälven. Omkring 1 km norr om Västra Vännfors ligger en holme som kallas Ön. Tre gårdar med bostadshus och ladugård samt bagarstuga har speciella skyddsvärden.
3. Vännfors, Inibyn. En by på Vindelälvens östra strand, ca 10 km norr om Ume- och Vindelälvens sammanflöde. Ett 10-tal gårdar ligger samlade kring den u-formade byvägen. Bland bebyggelsen finns flera välbevarade 1800-talsbyggnader.
4. Nyåker. En mindre jordbruksby, belägen ca 1 km öster om Vindelälven och ca 4 km norr om Ume- och Vindelälvens sammanflöde. Samtliga gårdar i byn ligger på rad utmed vägens östra sida. Bebyggelsen består huvudsakligen av gårdar från slutet av 1800- och början av 1900-talet.

Det är viktigt att undvika olämplig placering och utformning av tillkommande bebyggelse, ovarsam ombyggnad och olämpliga underhållsätgärder av de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och miljöerna. För att säkerställa detta kan det vid behov komma att aktualiseras utökad lovplikt genom upprättande av områdesbestämmelser.

Områden av lokalt intresse

5. Vännäs tätort - Statens järnvägars område. Kulturmiljön, med stationshus, hotell och bostäder lagda

utmed banan bildar en skärm mot samhällets övriga bebyggelse. Bakom denna skärm ligger järnvägens nyttobyggnader. Stationshuset är byggnadsminne och skyddas enligt kulturmiljölagen (KML).

6. Vännäs tätort - Vännäs Läger. Området är beläget på en skogsklädd höjd nordväst om centrala Vännäs. Det innehåller en rad byggnader uppförda av Västerbottens fältjägarregemente år 1890. De flesta byggnader är byggnadsminnen och skyddade enligt KML.
7. Vännäsby tätort. Miljön kring den gamla bykärnan och sockencentrum söder om Hemberget med kyrkan och prästgården. Den avgränsade kulturmiljön speglar något av den gamla jordbruksbyn på grund av den relativt glesa bebyggelsen.
8. Brån - Strandområdet. Detta är två medeltida byar belägna vid Ume- och Vindelälvens sammanflöde. Kulturlandskapet är en enda vidsträckt, bevarandevärd miljö. Denna enhetlighet accentueras av den unika björkallé, som löper längs landsvägen. Hela miljön ingår också i länsstyrelsens bevarandeprogram för värdefulla odlingslandskap.
9. Sunnanå. Byn är en långsträckt radby med en enhetlig bebyggelse från 1800-talets slut samt 1900-talets första decennier. Miljön omfattar Sunnanå by med dess bebyggelse och odlingslandskap.
10. Gullsjö. Den avgränsade miljön innefattar Gullsjö bykärna och odlingslandskap öster om sjön.
11. Stärkesmark. Miljön innefattar bebyggelsen i Östra Stärkesmark samt inägorna ned mot sjön.

12. Harrselsfors - kraftverkssamhället. Miljön omfattar Harrselsfors samhälle med 14 st. 1½-plansvillor uppförda i samband med anläggandet av Harrsele kraftverk. År 2012 togs beslut om områdesbestämmelser med syfte att bevara byns unika och intressanta karaktär, men samtidigt ge förutsättningar för fortbestånd och utveckling utan att avveckla den unika miljön i området.
13. Pengfors - kraftverkssamhället. Miljön avser det bostadssamhälle som uppfördes i samband med kraftverksindustrins etablering.
14. Högås. Miljön avser jordbruksbyn Högås med tre gårdar glest grupperade längs en mindre byväg samt ett öppet odlingslandskap med bevarade lador.
15. Skavdal. Miljön omfattar Skavdals bykärna på en höjdsträckning med odlingslandskap i sluttning ned mot landsvägen.
16. Östanlid. Miljön omfattar bydelen Östanlid med arbetarsmåbruk anlagda på 1930-talet.
17. Linnévägen. Carl von Linné genomförde år 1732 sin lapplandsresa. Den startade i Uppsala och gick norrut via Umeå, Spöland, Jämteböle förbi Lycksele och avslutades på väg till Sorsele vid Lycksmyran utanför Gunnarn. Linné övernattade den 26 maj 1732 i Jämteböle. Efter år 1732 kom vägen mellan Spöland och Jämteböle att kallas Linnévägen. Den sträckan har nu restaurerats och är 7,7 km lång.

Avgränsning av riksintressena och de lokala intressena ska inte ses som en skarp gräns, utan har markerats för att se helheten i det specifika. För

vissa kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer kan det vara lämpligt att införa områdesbestämmelser med utökad lovplikt och i särskilda fall även införa preciserade krav på materialval, utformning m.m.

De utpekade kulturhistoriskt intressanta bebyggelsemiljöerna bör inte ses som ett hinder utan som en bättre möjlighet. Möjligheter finns att hos länsstyrelsen ansöka om bidrag till överkostnad vid ombyggnader m.m.

3.11 NATURVÅRD

Naturen utgör en nationell tillgång som ska skyddas och vårdas. Den är tillgänglig för alla enligt allemansrätten. Naturvården är en såväl statlig som kommunal angelägenhet med målsättningen att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

I MB 7 kap. finns bestämmelser som kan användas för att skydda naturmiljön. Lagen innehåller även regler för inrättande av naturreservat, naturområden och naturminnen. Till skydd för växt- och djurarter samt friluftslivet finns särskilda bestämmelser.

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

I beslut om bildande av naturreservat ska bl.a. finnas de föreskrifter om inskränkningar i markägarens förfogande över fastigheten som behövs för att ändamålet med reservatet inte ska spolie-ras. Vidare ska, om så erfordras, finnas föreskrifter om vad allmänheten har att

iaktta inom naturreservatet. Om föreskrifter för naturreservat innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras har markägaren rätt till ersättning. Vidare ska i varje beslut om bildande av ett naturreservat ingå en skötselplan.

En skyddsvärd naturmiljö kan även skyddas eller vårdas genom att länsstyrelsen förklarar området som naturvårdsområde. I beslutet ska anges vilka särskilda åtgärder som behövs för att skydda naturmiljön. Behovet av skyddsåtgärder är inte lika ingripande som vid naturreservat. Åtgärder får inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Det finns inga regler om ersättning till fastighetsägare som äger mark inom ett naturvårdsområde.

Inom den Europeiska Unionen finns ett nätverk av värdefulla naturområden och skyddsvärda arter som benämns Natura 2000. Syftet med nätverket är att värna om naturtyper och arter som EU-länderna har kommit överens om är av gemensamt intresse. Varje medlemsland har bidragit med sina mest värdefulla naturområden. Urvalet har gjorts med stöd av två s.k. EG-direktiv, Fågeldirektivet och Habitatdirektivet. Sverige ska, enligt MB 4:8, se till att områden, som ingår i nätverket, får den skötsel de behöver, skydda dem från skador samt övervaka att deras naturvärden bevaras. Målet med nätverket är att utpekade livsmiljöer ska skyddas och att arterna ska fortleva i livskraftiga bestånd.

Många av Natura 2000-områdena är också naturreservat och alla områden har en bevarandeplan. Planen beskriver Natura 2000-området ur olika aspekter och hur naturvärdena bäst kan värnas.

Den är också ett stöd vid eventuella tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Inom Vännäs kommun finns sex områden som ingår i EU:s nätverk Natura 2000: Vindelälven med biflöden, Vännforsen, Brånsjön, Orrböle, Fällfors samt delar av Åtmyrberget.

Av MB 3:6 framgår följande:

”Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket”.

På karta 4 har markerats områden av riksintresse och nationellt intresse för naturvärden samt övriga områden av lokalt intresse.

Områden av riksintresse

1. Hela Vindelådalen med nationalälven Vindelälven är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns inom området, utmärkt som riksintresse.

Vindelälven är den sydligaste oreglerade storälven. Den uppvisar omväxlande lopp, långsträckta sel och många forsar, distinkt strandzonering, mycket varierande landformer, sällsynta växter samt bra fritidsfiske efter lax, öring och harr.

Inom Vindelådalen ska turism och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömning av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. I den fysiska riksplaneringen har Vindelälven ansetts vara av riksintresse för den vetenskapliga och kulturella naturvärden samt för det rörliga friluftslivet. Sedan år 1998 ingår Vindelälven med biflöden i Natura 2000-nätverket.

En utbyggnad av vattenkraftverk skulle på ett mycket negativt sätt förändra naturmiljön kring Vindelälven. Körskador och utvinning av material längs älvstranden påverkar vattenkvaliteten och kan på så vis hota de arter som områdets Natura 2000-status avser skydda.

Av MB 4:6 framgår att vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras i Vindelälven med tillhörande käll- och biflöden, med undantag av verksamheter som medför en obetydlig miljöpåverkan.

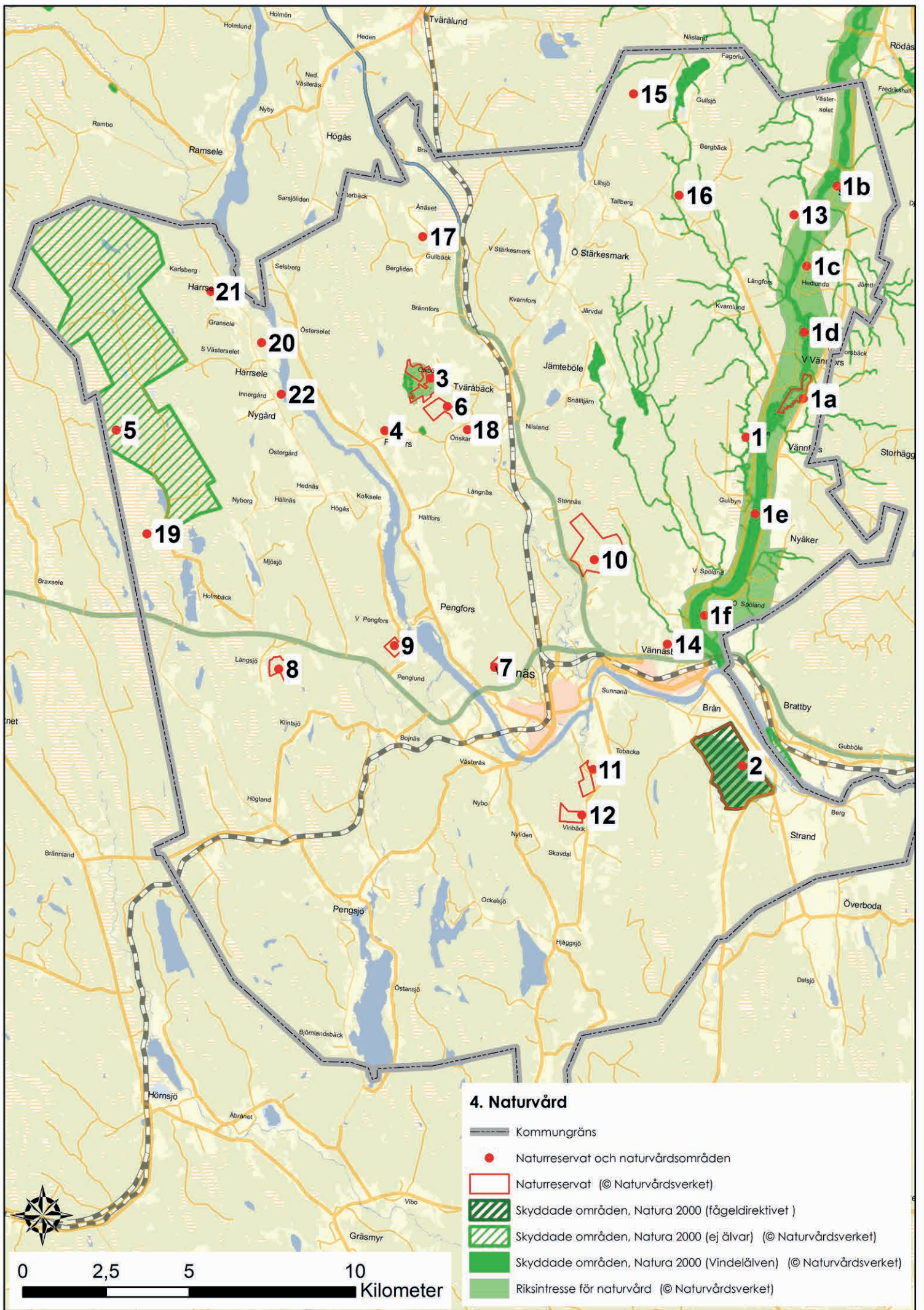
Vindelälven-Juhtatdahka är under åren 2015-2017 en av kandidaturerna som kan bli ett av UNESCO:s biosfärsområden. Att vara ett biosfärsområde innebär ett område för hållbar utveckling, där naturen bevaras samtidigt som social och ekonomisk utveckling gynnas.

Inom det område längs Vindelälven som är klassat som riksintresse finns följande speciella områden:

- a. Vännforsen. År 1978 avsattes en stor del av forsområdet som naturreservat och ingår sedan år 1995 i Natura 2000-nätverket. Vännforsen är den sista fors i Vindelälven innan den mynnar i Umeälven i Vännäsby. Den är nedskuren i landskapet och karaktäriseras av att vara vild och obruten. Den omges av ett frodigt skogsområde på den östra delen närmast älven. I källdrag förekommer bestånd av den sällsynta älvstarren. Det förekommer förhållandevis mycket död ved i strandzonen. I området finns stigar och rastplatser med tillhörande vindskydd.

Skogliga åtgärder ska utföras med varsamhet så att en tilltalande naturmiljö och landskapsbild erhålls. De åker- och ängspartier som hävdas idag ska även i framtiden hållas som öppen mark. Några aktuella hot mot området förekommer inte. Däremot kan ett kraftigt besöksstryck påverka markslitaget.

Förutom att vara skyddad inom Natura 2000-lagstiftningen är Vännforsen även skyddad som naturreservat med stöd av 7 § naturvårdslagen med särskilda inskränkningar i rätten att använda mark och vatten liksom i rätten att färdas och vistas inom reservatet.

4. Naturvård

- Kommungräns
- Naturresevat och naturvårdsområden
- ▭ Naturresevat (© Naturvårdsverket)
- ▨ Skyddade områden, Natura 2000 (fågeldirektivet)
- ▩ Skyddade områden, Natura 2000 (ej älvar) (© Naturvårdsverket)
- Skyddade områden, Natura 2000 (Vindelälven) (© Naturvårdsverket)
- Riksintresse för naturvård (© Naturvårdsverket)

- b. Lillforsen, Killingholmen. En sandackumulation intill holmen hyser ett bestånd av kvickrot, vilken är en mycket ovanlig sandbindande art på älvstränder.
  - c. Långforsen, mellersta delen. Här finns ett litet bestånd av Kung Karls spira. Vid observationstillfället 1980-08-16 fanns dock endast 10 individer.
  - d. Idan. Under år 1981 gjordes här ett viktigt fynd av höstlänke.
  - e. Gullbäckens utlopp. Gullbäckens flacka lopp tenderar till meandring. En riktig meanderbåge finns vid Rackelön, ca 1 km från utloppet i Vindelälven.
  - f. Kroksberget. Kroksberget är ett populärt utflyktsmål för närboende. Detta var ett av skälen till att området år 1972 förklarades som naturminne. Området omfattar en areal på ca 3 000 m².
2. Brånsjön är ett naturreservat som avsattes år 1970 och är ett av sex Natura 2000-områden som finns inom Vännäs kommun och beslutat som riksintresse för naturvård år 2000. Den är ursprungligen en avsnörd sidolagun till Umeälven. Sjön har stort värde som fågelsjö, främst rastningslokal under vårflyttningen, men den har också en viktig funktion som häckningslokal.

Brånsjön ligger i ett jordbruksområde och är starkt igenväxningshotad. Utläckage av näringsämnen i sjön från avloppsanläggningar och omkringliggande jordbruksmarker påskyndar igenväxningen. Dock bedöms detta vara

lämpligt utifrån Natura 2000-förvaltningen.

År 2010 togs ett omtag med nytt reservatsbeslut enligt MB 7:4 och en omfattande våtmarksrestaureering genomfördes som ett säkerställande av reservatet. Vid sjön finns utsiktstorn och vandringsleder.

Under år 2018 kommer kommunalt vatten- och avloppssystem att anslutas i Brån, vilket kommer att minska tillförseln av näringsämnen till sjön. Vid tillsyn enligt miljöbalken ska fokus för tillsynen ligga på kantzoner, läckande gödselbrunnar och övrig gödselhantering.

3. Orrböle är sedan år 2000 riksintresse för naturvård. Området ligger ca 10 km norr om Vännäs tätort och är till största delen, sedan år 2017, ett nybildat naturreservat på 59,8 ha. I Orrböles näringsrika granskogar växer bland annat flera vackra orkidéarter. I maj blommar den vackra lilla nornan på flera platser runt om reservatet. Vid midsommar kan besökare få se den uppseendeväckande guckuskon, vars stora blomma inte har någon annan motsvarighet i den svenska floran. Den påminner verkligen om en träsko med sin stora, uppsvällda läpp. Andra speciella arter är fjällhällebräken, tvåblad, strätta, smaldunört, spädstarr och tibast. Orrböle är även en av de nordligaste lokalerna för blåsippa, som finns i rikliga mängder under våren.

Även den stora kraftledningsgatan som passerar genom reservatet är intressant för den botanikintresserade. Gatan fungerar som en slättermark då den hålls öppen. Här finns bland annat fyra olika arter av låsbräken som trivs i slättermarker. Orrböles rika kärlväxtvegetation beror bland annat på den basiska berggrunden, som ger upphov till näringsrikt mark- och grundvatten.

Det moderna storskaliga skogsbruket är ett hot mot nornan och flera andra arter bl.a. nornan är känslig för uttorkning av markens ytskikt, vilket kalavverkning av skog ofta medför. Skogsdikning inom området utgör också ett hot mot växternas fortbestånd. En förutsättning för att områdets naturvärden ska bibehållas är en långtgående naturvårdsanpassning av skogsbruket, vilket hanteras i reservatsbeslut enligt MB 7:4.

4. Fällfors. Ett Natura 2000-område ca 5 km norr om Pengfors. Fällfors är ett litet bördigt område beläget i en svag sydsluttning. Skogen är grandominerad med stora inslag av tall och lövträd samt med en mycket örtrik undervegetation. Marken är fuktig och i den övre delen av området finns en kallkälla. Inom området finns förekomst av norna. Bevarandemålet för arten är att den ska finnas kvar i livskraftigt bestånd. Individantalet ska vara konstant eller öka. Blomning och frösättning ska ske regelbundet.

Potentiellt är avverkning i framtiden fortfarande ett aktuellt hot för Fällfors. Områdets litenhet gör att

kanteffekter från omgivande föryngringsytor och genetisk isolering för svårspridda arter är aktuella hot. Körning med tunga fordon, liksom markberedning och dikning, kan leda till förändrad hydrologi. Det är särskilt allvarligt då rörligt kalkförande eller basiskt markvatten ofta är en förutsättning för denna naturtyp.

Fällfors har det skydd enligt miljöbalken som gäller samtliga Natura 2000-områden i landet. Alla verksamheter och åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka Natura 2000-området negativt är tillståndspliktiga enligt 7 kap. 28 a § MB. Norna är fridlyst enligt MB 8 kap. 1-2 § med stöd av artskyddsförordningen 1 c § (SFS 1998:179). Enligt denna är det inte tillåtet att avsiktligt plocka, samla in, skära av, dra upp med rötterna eller förstöra fridlysta växter i deras naturliga utbredningsområde i naturen.

Länsstyrelsen anser att skogsbruk i området kan komma att påverka miljön i området på ett betydande sätt. Detta medför att det behövs ett förstärkt skydd för området. Den skyddsform som i första hand kan bli aktuell är biotopskydd.

5. Åtmyrberget är ett 35 320 ha stort område som ingår i Natura 2000-nätverket, eftersom där finns förekomst av sällsynta skalbaggar.

Området har historiskt präglats av återkommande skogsbränder. Området är inte sammanhållet utan består av ett flertal delområden inom Bjurholms, Lyckseles, Vindelns och Vännäs kommuner. Tanken med Åtmyrberget är att

det ska fungera som ett skötselområde för de båda sällsynta, brandgynnade skalbaggsarterna grov tallkapuchongbagge (*Stephanopachys substriatus*) och slät tallkapuchongbagge (*Stephanopachys linearis*). Åtmyrberget är idag den enda kända lokalen i Västerbotten med arten *S. linearis*. Skalbaggarna lever på brandskadade eller branddödade barrträd.

Den viktigaste åtgärden för att bevara tallkapuchongbaggarna inom området är att regelbundet bränna stående skog och sedan låta den stå kvar. Om bränningarna av någon anledning skulle upphöra eller utföras med allt för stort intervall skulle dagens positiva trend för arterna vändas. Alla verksamheter och åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka Natura 2000-området negativt är tillståndspliktiga enligt 7 kap. 28 a § MB.

Naturreservat

1. Vännforsen, se information under Områden av riksintresse, p. 1a ovan.
2. Brånsjön, se information under Områden av riksintresse, p. 2 ovan.
3. Orrböle, se information under Område av riksintresse, p. 3 ovan.
6. Långberget, 2 km från Västra Tvärabäck, är ett nybildat naturreservat år 2016, på 37,9 ha. I sluttningarna står granskogen tät. Det finns gott om lövträd mellan granarna. Många rönnar är trädstora liksom asparna och sälgarna. På fallna stockar kan man finna den spektakulära koralltaggsvampen. Som namnet säger ser

den ut som en korall på havets botten.

I ravinerna ner mot Åkerbäcken är det riktigt fuktigt. Här finns det möjlighet att träffa på den lilla gula lappranunkeln sommartid. På toppen av berget är jordtäcket tunt. Här växer små tallar på den torra steniga marken och en del större träd på uppemot 200 år. I den torra skogen trivs taggsvampar som motaggsvamp och skrovlig taggsvamp.

7. Kronberget, tätortsnära granskog som blev naturreservat år 2014 på markägarens initiativ. Vintertid går skidspår från Vännäs genom området. Området består av fuktig barrskog med många ovanliga vedsvampar, bl.a. ved-, gran-, ull- och rosenticka. Här går även att hitta lappranunkel och den sällsynta spädstarren.
8. Långsjöberget, ca 7 km väster om Vännäs, nära väg 92 mot Bjurholm blev naturreservat år 2013. Området består mest av granskog, men även gamla tallar och gamla grova aspar. Skogen är rik på hänglavar och även andra typer av lavar, varav flera rödlistade. Vid Långsjöns utlopp brukar bävern bygga bo.
9. Rävahidalen, en mindre ravin som löper ut i Umeälven mitt mellan byarna Penglund och Västra Pengfors. Beslut om naturreservat togs år 2008. Genom ravinens rinner en mindre bäck med delvis underjordiskt lopp. Det medför ett lav- och lägörtsrikt område.
10. Starrberget, ligger ca 2,5 km norrut längs E12 mot Lycksele. Reservatsbeslut togs år 2011. Här finns fina utblickar över det omgivande landskapet. En vacker stig

- slingrar sig upp till bergets topp genom barrskog på mjukt lavtäckte.
11. Trinnan, ca 2 km sydöst om Vännäs. Reservatsbeslut togs år 2013. Området består av en flack sluttning och en brantare nipa intill än Trinnan. I området finns bl.a. högproduktiva 120-200 år gamla skogar.
  12. Vinbäck, en tätortsnära sumpskog som ligger ca 2 km söder om Vännäs. Området blev naturreservat år 2013. Genom området passerar en bäck med anslutande bäckdrag från Lillmyran i norr. Skogen är full av hänglavar och det finns gott om stora ormbunkar och fräken.

Övrigt område av nationellt intresse

13. Selet. Betad strandäng som utgör klass I-objekt i ängs- och hagmarksinventeringen. Bäckkraningen vid Fagerbäckens utlopp i Vindelälven är en av de få i länet som fortfarande hävdas.

Områden av lokalt intresse

14. Vännässjön och Fiskbäcken. Strandområden med fin strand- och vattenflora. Mycket fina våtmarker. Används som betesmark för Vindelälvens naturbetesskött. Belägen ca 1,5 km norr om Vännäsby.
15. Kalottberg-Gravaberget. Väl utbildat kalottberg. Beläget ca 1,5 km väster om Gullsjö.
16. Plogblock-Bergbäck. Plogande block. Geovetenskapligt naturminne.
17. Dödisgrop-Gullbäck. Rullstensås med dödisgrop. Belägen vid Lintjärnen, ca 5 km norr om Tvärabäck.
18. Grusformation-Önskanäs. Kommunens enda grusformation av särskilt stort naturvärde (klass I).

- Belägen ca 2 km sydväst Tvärabäck.
19. Stormyran. Ett våtmarksområde av högt naturvärde (klass 2), som bör skyddas och helt undantas från ingrepp.
  20. Södra Österselet. Växtlokal. Natviol och blåsippa.
  21. Harrselsfors. Växtlokal. Kung Karls spira och fjälltolta.
  22. Torrlagda Fällforsen-Döda Fallet.

Bebyggelse eller annan exploatering ska undvikas eller behandlas mycket restriktivt inom ovan nämnda områden av riksintresse, nationellt intresse samt lokalt intresse. Det är också viktigt att hänsyn tas så att inte åtgärder utanför riksintresseavgränsningar negativt påverkar riksintressena.

En Grön plan ska tas fram för att ge ytterligare stöd i bedömningen av nyetableringar.

Kommunen ser positivt på om de gemensamma målbilderna för god miljöhänsyn vid skogliga åtgärder följs. Utöver de ovan uppräknade platserna finns även andra områden som omfattas av skydd, t.ex. nyckelbiotoper och andra naturvärden.

3.12 FRILUFTSLIV OCH FRITID

Alla människor oavsett ekonomiska möjligheter ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Regeringen har därför definierat 10 mål för friluftspolitik.

- Tillgänglig natur för alla.
- Starkt engagemang och samverkan.
- Allemansrätten.
- Tillgång till natur för friluftsliv.
- Attraktiv tätortsnära natur.

- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling.
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet.
- Ett rikt friluftsliv i skolan.
- Friluftsliv för god folkhälsa.
- God kunskap om friluftslivet.

Inom kommunen finns ett stort antal fritidsanläggningar och attraktiva rekreativsområden, som är viktiga att värna om ur allmän synpunkt.

Av MB 3:6 framgår följande:

”Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.”

Allemansrätten skyddar allmänhetens rätt att fritt röra sig i naturen under förutsättning av att någon risk för skada inte uppkommer på annans egendom, växter eller djur. Strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken möjliggör för allmänheten att få tillgång till platser för bad och friluftsliv intill 100 meter från strandlinjen. Hänsynsreglerna i skogsvårdslagstiftningen syftar till att skydda bl.a. rekreativsområden från alltför hård skogsdrift.

Av MB 4:2 framgår att turismens och det rörliga friluftslivets intressen ska

beaktas för hela Vindelådalen vid bedömning av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Vännäs kommun arbetar med utveckling av besöksnäringen inom bl.a. turismområdet. Kommunen samarbetar med Umeåregionen, Kvarkenrådet m.fl. i syfte att utveckla olika delar av turistnäringen. Samarbete sker också med övrigt näringsliv i Vännäs för att stimulera till ökad aktivitet och nyetableringar inom området. Goda möjligheter till natur- och kulturupplevelser, bra kommunikationer samt närhet till Umeå bidrar till en positiv utveckling.

Vännäs vill vara ett samhälle som stärker utveckling, tillväxt samt mångfald. Detta innebär att kultur- och fritidsaktiviteter ska planeras så att människor oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder ska kunna delta.

På karta 5 har markerats områden av riksintresse och nationellt intresse för friluftsliv samt övriga områden av lokalt intresse.

Område av riks- och nationellt intresse

1. Vindelälven - "Nationalälven", som är en av Sveriges outbyggda älvar, erbjuder utomordentliga möjligheter till rekreation och fiske. Längs Vindelälven löper Långforsens strövområde och Vännforsens naturreservat. Ett nyrestaurerat ledsystem finns från Vännfors via Långforsen och vidare längs Vindelälvsleden uppströms mot Selet. Vandringslederna knyts även samman med Taveljöleden. Hela Vindelälvsområdet är oerhört viktigt för det rörliga friluftslivet. Stor varsamhet ska gälla för tillkommande bebyggelse.

En utbyggnad av vattenkraftverk eller olämplig lokalisering av bebyggelse skulle medföra stor skada för det rörliga friluftslivet inom området.

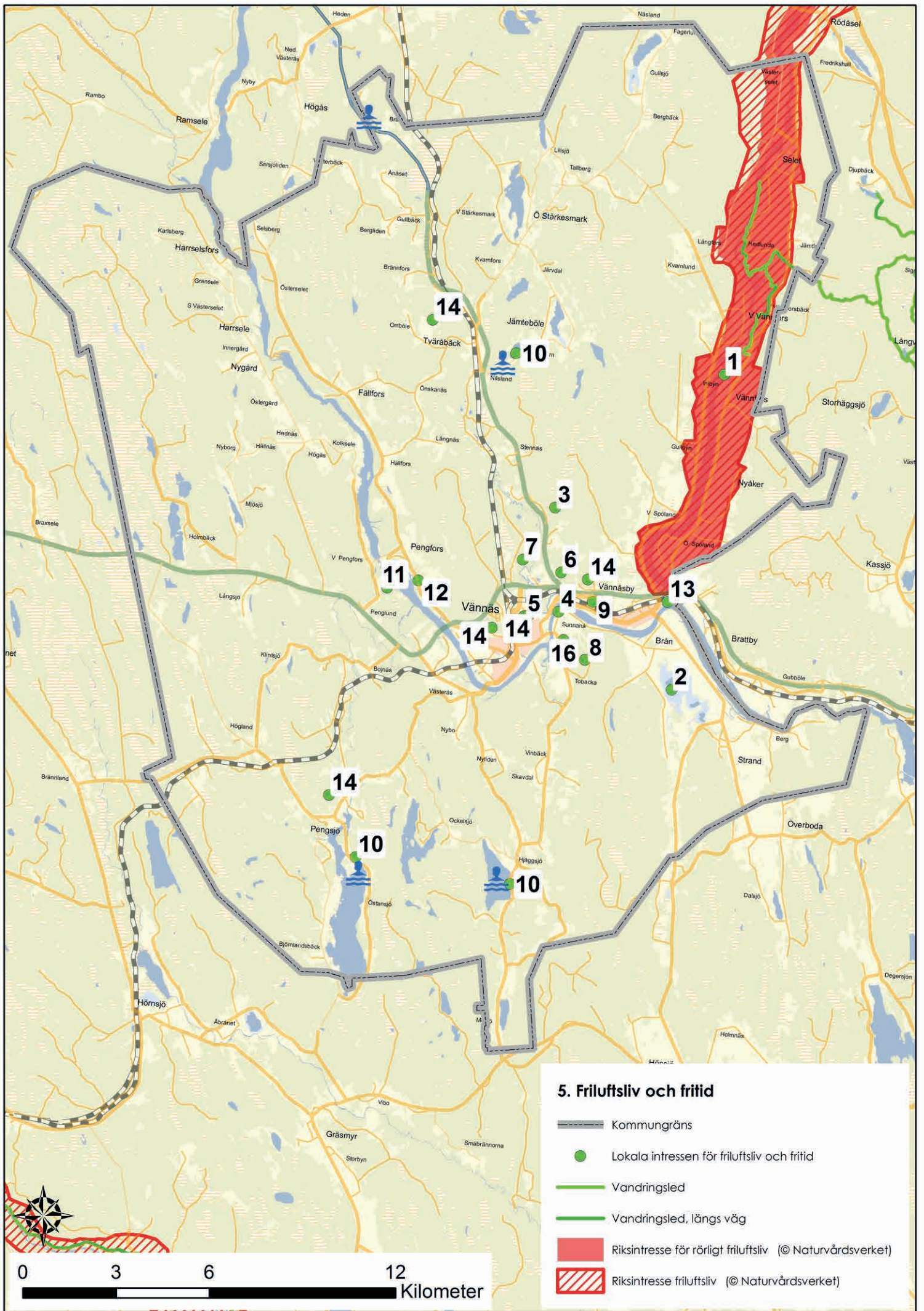
Av MB 4:6 framgår att vattenkraftverk inte får utföras i Vindelälven.

Områden av lokalt intresse

2. Brånsjöns naturreservat, som är känt för sitt rika fågelliv, är en stor tillgång för kommunen som rekreativt område. Reservatet genomgick en omfattande våtmarksrestaurering under åren 2010-2011. Inom området finns två fågeltorn, skoterled, vandringsstig och lättillgängliga parkeringsplatser.
3. Starrberget är ett mycket välbesökt tätortsnära naturreservat som nyttjas såväl av klättrare, vandrare som svampplockare och vid orientering.
4. Umeälven utgör en stor resurs för kommunen. Älvsträckan förbi

Vännäs och Vännäsby med den nyanlagda strandpromenaden har en stor utvecklingspotential. Ambitionen är ett bättre nyttjande av älvlandskapet. Strandpromenad från Marahällabron i Vännäs via Brånsbron och vidare mot Ume- och Vindelälvens sammanflöde i Vännäsby har ett mycket vackert och naturskönt läge och är en stor tillgång för samhället och det stadsnära friluftslivet. Hela promenaden är belyst kvälls- och nattetid. Fortsatt utveckling av området med ökad tillgänglighet är önskvärt. Ett pågående detaljplanearbete ger även allmänheten möjligheter att kunna påverka framtida möjligheter till utformning av älvlandskapet och strandpromenaden med badplatser, gemensamhetsbryggor, grillplatser, beachvolleyplaner m.m.

5. Fritidsområdet i Vännäs med bl. a. elljus- och skidspår, utomhusbad och campinganläggning erbjuder rekreation och avkoppling för de flesta. Området inrymmer också konstgräsplan med servicebyggnad och flera andra gräsplaner samt ishall. Det är ytterst angeläget att området får fortsätta att utvecklas som fritids- och närrekreativt område. Discgolfbana har nyligen anlagts inom området, liksom undersökning hur Röda viken kan iordningställas för att erhålla en klar vattenspegel.
6. På Flakaberget finns motionsspår, som är tillgängliga både från Vännäs och Vännäsby. Målsättningen bör vara ett sammankopplat och belyst motionsspår mellan Vännäs och Vännäsby med planskild järnvägspassage i anslutning till järnvägsbron över Tvärån.

7. Området vid Tvärån samt Gothnellska halvön är utomordentligt intressant ur rekreationssynpunkt. Helheten för skog, vatten och fiske är viktig. I området finns dessutom Sveriges bästa lokalitet för ävjepilört, en liten artskyddad växt som växer långt ner på gytjtjuga och leriga stränder. Vännäs kommun har av Miljödepartementet, Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Västerbotten utsetts som värdkommun för ävjepilört, vilket innebär att kommunen i sin planering och tillståndsgivning ska visa extra hänsyn för växtens möjligheter till fortlevnad. Halvön har avsatts som utvecklingsområde för natur och friluftsliv – se vidare fördjupning av Vännäs och Vännäsby.
8. Middagsberget är idag en fritidsanläggning för utförsäkning. En super-pipe för snowboardåkning har anlagts av Liljaskolan. Ambitionen är att kunna utveckla anläggningen med bl.a. förbättrade nedfarter. Hänsyn måste tas till befintlig vattentäkt. Det är också viktigt med möjligheter till kompletterande aktiviteter som längdskidåkning, pulkåkning m.m. Senast år 2020 ska en ny väg från Tobackavägen till Middagsbergets fritidsanläggning stå färdigställd. På toppen av Middagsberget ligger Friluftsförbundet Vännäsby och Friluftsförbundet Vännäsby. Middagsberget har även stort värde för det rörliga friluftslivet. Tillkommande bebyggelse och anläggningar inom området får uppföras endast om de erfordras inom ramen för fritidsanläggningens verksamhet eller eljest för det rörliga friluftslivet.
9. Hemberget med hembygdsgård och kungastenarna bör få fortsätta att vara utflyktsmål med fina utsiktsplatser.
10. Kommunala badplatser vid Snälltjärn, Pengsjön samt Hjäggsjön är viktiga för friluftslivet. För det stadsnära friluftslivet bör inrättas badplatser i Umeälven, både i Vännäs och i Vännäsby. De ska beaktas vid framtagandet av detaljplan för området längs strandpromenaden.
11. På Pengfors motorstadion har utrymme för motor- och rallycross reserverats.
12. I Norrmalm finns en gedigen ridanläggning utrustad med två ridbanor och två ridhus. Vännäs Rytarförening bedriver både ridskola och tävlingsverksamhet här och är ständigt nominerad till Västerbottens ridsportförbunds utmärkelse som årets tävlingsplats, vilken föreningen även har vunnit.
13. Den östra delen av Vännäsby, den s.k. "Rompa", i anslutning till sammanflödet av Ume- och Vindelälven har i fördjupning av Vännäs och Vännäsby avsatts som utvecklingsområde för natur och friluftsliv.
14. Skidspår med elljus finns i Vännäsby, Vännäs Lager, Vännäs Fritidsområde, Tväråbäck och Pengsjö.
15. I kommunen finns ca 30 mil skoterleder som ansvaras av Vännäs snöskoterklubb. Ett antal påfartsleder till tätorterna redovisas under kap. 3.14 "Infrastruktur" (visas ej i karta).
16. Skjutbanor finns i Tobacka för gevär och pistol samt ett antal skjutbanor för vilt.

Skogsvårdslagstiftningens hänsynsregler ska tillämpas extra noga för ovan nämnda områden. Frågan om upprättande av anpassade skogsbruksplaner kan aktualiseras i vissa fall.

3.13 VÄRDEFULLA ÄMNEN OCH MATERIAL

Av MB 3:7 framgår följande:

”Mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa. Områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket”.

Täktverksamheten regleras i miljöbalken. Täkt av sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter ska prövas av länsstyrelsen. Husbehovstäkt får ske utan tillstånd om den uttagna volymen kan anses svara mot en fastighets behov.

Grustäkter

Antalet täkter med tillstånd har minskat under den senaste tiden. År 2016 fanns inom Vännäs kommun tio berg-, sten-, grus- och sandtäkter. En minskning med sju stycken sedan år 2003, karta 6.

År 2013 tog länsstyrelsen fram en regional vattenförsörjningsplan som visar på vikten att arbeta förebyggande så att utpekade vattenresurser inte förstörs genom att använda länets mark och vatten med ansvar och förnuft. Det innebär att inom tillrinningsområdet till regionalt viktiga grundvattenresurser inte tillåta nya materialtäkter som riskerar försämra tillgången eller kvaliteten på grundvatten. För Vännäs kommun är Umeälvsåsen utsett som viktig

grundvattenresurs, vilket innebär att inga nya täkter ska tillåtas inom området.

Bergtäkter

Inom Vännäs kommun finns för närvarande tre bergtäkter, karta 6. Mot bakgrund av att tillgången på naturgrus är begränsad kommer berg att nyttjas i allt högre grad vid materialproduktion.

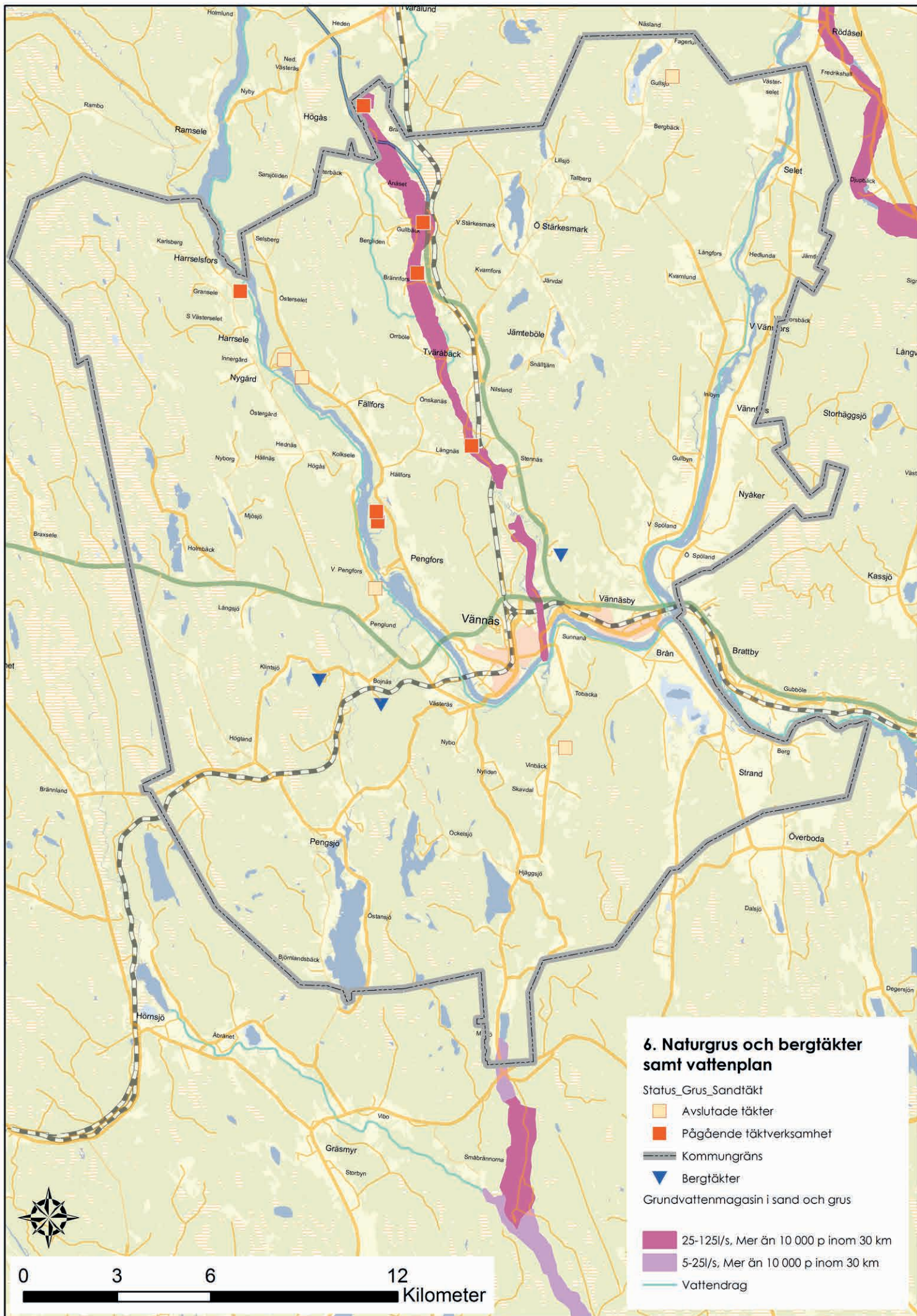
Ett av målen i förslaget till gemensam grushushållningsplan för Umeåregionen är att inom en tioårsperiod ska naturgruset till 80 % ha ersatts med bergkross, morän eller annat alternativt material. Förutom en övergång från naturgrus till bergkross är det också viktigt att återvinning och återanvändning av material ökar i framtiden.

Inom Vännäs kommuns verksamheter ska krossat bergmaterial från bergtäkter användas. Undantag får ske mycket sparsamt och endast vid de fåtal tillfällena då naturgruset inte går att ersätta med bergkross.

Vattenplan

En vattenplan för Vännäs kommun upprättades under år 1995 och reviderades år 1996. Vattenplanen är föråldrad och behöver uppdateras. Enligt de nationella målen ska alla kommuner ha tagit fram en vattenplan och en dagvattenstrategi senast år 2020. Syftet med vattenplanen är att den ska vara till hjälp och ligga till grund för den planering som sker i kommunen rörande vattenfrågor.

Vattenplanen behandlar grund- och yt-vattenfrågor för hela kommunen. I planen finns angivet allmänna riktlinjer för olika områden samt förslag till åtgärder.

År 2013 tog Länsstyrelsen i Västerbotten fram en regional plan för dricksvattenförsörjning med syfte att identifiera de viktigaste dricksvattenresurserna i länet. Med vattenresurs avses grundvattenmagasin, sjöar och vattendrag. Genom Vännäs kommun sträcker sig Umeälvsåsen som används för både Umeå, Vindelns och Vännäs kommuner som vattentäkt och ska därmed skyddas mot exploatering.

3.14 INFRASTRUKTUR

Av MB 3:8 framgår följande:

”Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Områden som är av riksintresse för anläggningar som avses i första stycket skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna”.

Transportförsörjningen ska vara långsiktigt hållbar för medborgare och näringsliv. Den tydliggörs både i Länstransportplanen för Västerbottens län och i den Nationella planen för vägtransportssystemet, där prioriteringar görs för åtgärder på kort och lång sikt med fokus mot hållbarhet.

Allmänna vägar

Trafikverket har tagit beslut om vilka vägsträckor som är av riksintresse för kommunikation inom Vännäs kommun. Av det nationella stamvägnätet är E12 (Blå Vägen) riksintresse. Bland vägar mellan regionala centra utgör

riksväg 92 (Konstvägen) riksintresse, karta 7.

E12 är europaväg, nationell väg och utpekad som funktionellt viktig ur ett tillgänglighetsperspektiv. E12 har också status som TEN-T Comprehensive Network, vilket innebär att vägen utgör en viktig del av det europeiska transportsystemet. EU-projekt (E12 Botnia Atlantica Transport) pågår i syfte att stärka samverkan och utveckla transportkorridoren utefter E12 från Helgeland i Norge via Västerbotten till Österbotten i Finland.

E12 mellan Vännäs och Umeå har stundtals en väldigt hög trafiktäthet. Vägsträckan har stor betydelse för den omfattande pendling som förekommer, för kollektivtrafiken samt för den tunga trafiken, vilket gör att framkomligheten bör prioriteras. Säkerheten för oskyddade trafikanter är bristfällig. Detta gäller både den långsgående trafiken, liksom passagemöjligheter. En åtgärdsvalstudie (ÅVS) pågår för sträckan med deltagande från Trafikverket samt Umeå och Vännäs kommuner. Syftet är att identifiera brister och problem, säkerställa god trafiksäkerhet och hög framkomlighet, analysera möjligheter att cykla längs stråket samt identifiera lämpliga passager för oskyddade trafikanter.

Ombyggnad har under åren 2002-2004 genomförts på sträckan Norrfors-Brattby till en traditionell mötesseparerad 2+1-väg. Med tanke på det stora behov som finns av en vägombyggnad av återstående två delsträckor, dels mellan Kulla-Norrfors och dels mellan Brattby-Vännäs, är det viktigt att dessa delsträckor kommer med i den kommande Nationella planen för vägtransportssystemet. Av dessa två objekt prioriteras sträckan Kulla-Norrfors.

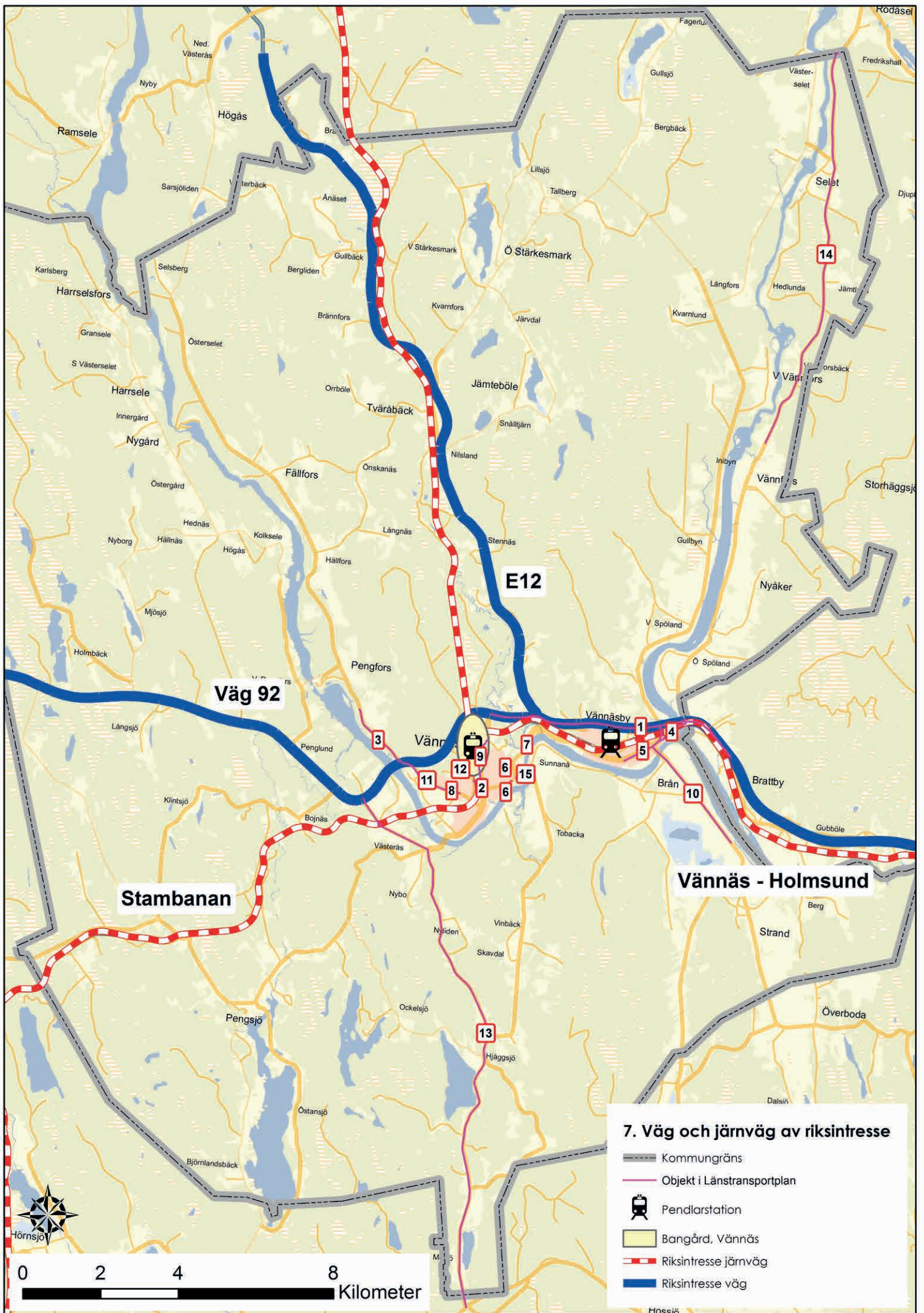
En angelägen åtgärd är också en ny gång- och cykelbro över Vindelälven för att oskyddade trafikanter på ett trafiksäkert sätt ska ta sej över älven. För att ge full effekt av en sådan investering är det viktigt med dels en planfri passage av E12 vid Slöjdarnas Hus, dels en gång- och cykelväg från nämnda gång- och cykelbro fram till korsningen med Nöjesgatan i Vännäsby. På så sätt erhålls ett sammanhängande gång- och cykelvägssystem från Vännäs via Vännäsby samt vidare norrut utefter väg 622 (mot Västra Spöland) respektive väg 628 (mot

Östra Spöland), via planskilda passager.

De trafikfarliga korsningarna Fällforsvägens utfart mot väg 92, korsningen väg 92/E12 och Kungstenvägens utfart mot E12 är andra angelägna objekt med hög prioritet.

I den Nationella planen för vägtransportssystemet (objekt 1) och i Läns-transportplanen för Västerbottens län (objekt 2-15) åren 2018–2029 prioriterar Vännäs kommun objekt enligt nedanstående tabell.

1	E12 Umeå - Vännäs	2+1-väg mellan Kulla - Norrfors (prio 1) 2+1-väg mellan Brattby – Vännäs (prio 2)
2	Väg 529 (Östra Järnvägs-gatan)	Centrumåtgärder – trafikmiljö vid Resecentrum och kring Vegaskolan m.m.
3	Väg 92/väg 611	Gång- och cykelport under väg 92 för en trafiksäker passage samt gång- och cykelväg till ridanläggning i Norrmalm
4	Väg 547 (Umevägen, Vännäsby)	Gång- och cykelbro över Vindelälven med anslutning mot väg 547 resp. E12/väg 628 (Östra Spöland)
5	Väg 547 (Umevägen, Vännäsby)	Gång- och cykelväg med övergångsställen från Nöjesgatan till E12 mot väg 622 (Västra Spöland)
6	Väg 547 (Umevägen, Vännäs)	Gång- och cykelväg till Hälsocentralen och passage av väg 547
7	Väg 547 (Umevägen)	Gång- och cykelväg öster om Tvärån – ombyggnad
8	Väg 611 (Fällforsvägen)	Gång- och cykelväg mellan Paradvägen – väg 92
9	Väg 529 (Östra Järnvägs-gatan)	Förlängning av gång- och cykelväg från Örngatan till Fritidsvägen
10	Väg 544 (Brån)	Gång- och cykelväg från Umevägen i Vännäsby och genom Brån
11	Väg 611 (Fällforsvägen)	Vändplan för linjebussar (kollektivtrafikåtgärd)
12	Resecentrum	Gångbro över järnvägen vid resecentrum (TS-åtgärd)
13	Väg 529 – väg 550	Förstärkningsåtgärder från väg 92 via Västerås till Hjäggsjö/Mosjö
14	Väg 628	Förstärkningsåtgärder från E12 i Vännäsby till Rödäsel
15	Väg 551	Förstärkningsåtgärder av Tobackabron

0 2 4 8 Kilometer

Hörsjö

I den Nationella planen för vägtransportsystemet betonar Trafikverket sin målsättning om ett jämställt transportsystem. Ett jämställt transportsystem består av miljöer som är och upplevs vara trygga att vistas i. De delar i vägtransportsystemet som Trafikverket bedömer vara av särskild betydelse ur ett jämställdhetsperspektiv är kollektivtrafik, trygghet samt samplanering av trafik, infrastruktur och bebyggelse. Trafikverket avser att lyfta fram förbättringar som framförallt kvinnor efterfrågar.

För kollektivtrafiken kan det vara flexiblere linjedragning och tidtabeller, tätare mellan hållplatserna och tryggare hållplatsmiljöer.

Åtgärder kommer också att vidtas avseende gång- och cykeltrafik i anslutning till stamvägnätet samt åtgärder som underlättar gång- och cykeltrafik i tätorter och längs de kommunala vägnäten och länsvägnäten.

Trafikstrategi

Vännäs kommun har antagit en trafikstrategi, vars huvudsyfte är att peka ut riktningen för trafikens utveckling i det framtida Vännäs. Det övergripande målet för trafikstrategin är att resor i Vännäs kommun i högre utsträckning än idag ska vara hållbara. För att nå det övergripande målet har trafikstrategin fyra strategiområden; planering för en hållbar kommun, hållbara korta resor, goda pendlingsmöjligheter samt ett trafiksystem för alla. För att konkretisera och göra fördjupningar av åtgärder inom strategiområdena har en handlingsplan till trafikstrategin tagits fram.

Det är viktigt med förtätning och nyproduktion av bostäder längs kollektivtrafikens stomlinjer för att erhalla korta avstånd mellan bostad, arbete och

andra målpunkter, vilket främjar hållbara resor.

Enskilda vägar med statsbidrag

De enskilda vägarna inom kommunen är 52 st. till antalet och omfattar en total längd av ca 12 mil. Vägarna utgör en viktig länk i det lokala kommunikationsnätet genom att de sammanbinder många allmänna vägar. Det torde därför finnas skäl till att Trafikverket övertar väghållaransvaret för vissa sträckningar. De enskilda vägarna är också betydelsefulla ur miljösynpunkt eftersom de förkortar resvägarna samt utgör en viktig förutsättning för att bibehålla en levande landsbygd och ett fungerande näringsliv.

Enskilda vägar utan statsbidrag

I dessa vägar innefattas in- och utfartsvägar från fastigheter samt övriga vägar som inte omfattas av statsbidrag.

Järnvägar

Norra Stambanan genom Vännäs kommun samt järnvägslinjen Vännäs-Holmsund ingår i det järnvägsnät som är av riksintresse för kommunikationer, karta 7. Bangården i Vännäs samt järnvägsstationen i Vännäs och pendlarstationen i Vännäsby utgör också riksintressen.

Botniabanan, som inte fysiskt berör Vännäs kommun, påverkar ändå kommunen på olika sätt. Vännäs ligger strategiskt i den norra förgreningspunkten mellan Stambanan och Botniabanan.

Det är en förhoppning att allt fler transporter, både för person- och godstrafik, framdeles nyttjar järnvägen som transportmedel och att järnvägen

transportmässigt kommer att få en avsevärd ökad betydelse, inte minst ur miljösynpunkt.

Huvuddelen av godstrafiken till/från norra Sverige går genom Vännäs. Persontrafiken går via triangelspåret från Stambanan mot Umeå och Botniabanan. Pendeltågstrafiken går mellan Vännäs station och Umeå via Vännäsby.

Det är viktigt att på allvar beakta de betydelsefulla järnvägsresurser som finns att tillvarata i Vännäs med tanke på den långsiktigt strategiska planeringen. Betydande lokalresurser finns att tillgå, omfattande teknisk utrustning samt kvalificerad kompetens i en bred skala.

En ökad efterfrågan på tillgångar från Västerbottens inland i form av mineraler och skogsråvaror har lett till kraftig utveckling inom gruvnäringen samt nya anläggningar inom bland annat bioenergiområdet. Detta genererar in- och uttransporter under både uppbyggnadsperioden och under det fortsatta driftskedet. Till detta kommer också en betydande tillväxtpotential inom besöksnäringen. Tvärbanan trafikeras med dieseltåg på sträckan Hällnäs – Storuman. För att Tvärbanans potential ska nyttjas fullt ut för både person- och godstrafik är det viktigt med elektrifiering av stråket. Se mer under kap. 4 "Mellankommunala intressen".

Trafikverkets underlagsmaterial *Transportsystemet i samhällsplaneringen 2016:146* bör användas som ett stöd för kommunens handläggare vid planarbeten, bygglov och tillstånd enligt miljöbalken. Skriften kan också ge vägledning vid planering och projektering av kommunens egna anläggningsprojekt och byggnationer. I underlagsmaterialet beskrivs exempelvis vilka avstånds-

krav som gäller mellan infrastruktur och ny bebyggelse och frågor om anslutningar till det allmänna vägnätet.

Kollektivtrafik och hållbara resor

För en hållbar utveckling av Vännäs kommun krävs det en attraktiv och effektiv kollektivtrafik och ett väl fungerande transportsystem. Det är därför viktigt att de olika trafiknäten är anpassade ur ett hela-resan-perspektiv, så att trafikantens resa fungerar från dörr till dörr. Målet är att kollektivtrafiken i kommunen ska fortsätta utvecklas och andelen som väljer att resa hållbart ska fortsätta öka. Genom god planering ges förutsättningar för detta, bland annat genom att hållbara transporter prioriteras vid utbyggnad av infrastruktur.

Många av Vännäs kommuninvånare pendlar dagligen till skola och arbetsplatser inom såväl som utanför kommunen. Allt fler väljer också att pendla från andra orter till kommunen för studier och arbete. Möjlighet finns att åka kollektivt med såväl tåg som buss. Bra pendlingsmöjligheter är viktigt för en utvecklad arbetsmarknad samt för att kommunen ska fortsätta vara en attraktiv plats att bo och leva på.

Planering av kollektivtrafik sker idag i samverkan med en rad olika aktörer. Kollektivtrafikmyndigheten har det totala ansvaret för kollektivtrafiken i länet som innefattar tätortstrafik, inomkommunal trafik, stomlinjetrafik (kommungränsöverskridande), annan särskild kollektivtrafik samt regional tågtrafik.

Region Västerbotten äger Länstrafiken, som upphandlar kollektivtrafik på uppdrag av myndigheten utifrån de beslut om trafikplikt som fattats. Bolaget sva-

rar också för att kollektivtrafiken bedrivs enligt avtal samt för att informera om och marknadsföra trafiken.

Västerbottens läns landsting ansvarar för och beställer länets stomlinjer, d.v.s. trafik som går mellan kommunerna i länet samt till angränsande län. Landstinget bekostar även tågtrafiken genom Norrtåg. Vännäs kommun ansvarar för trafikplanering samt beställning av den inomkommunala trafiken, som i huvudsak består av ”skolskjutsar” i linjetrafik.

En attraktiv och effektiv kollektivtrafik kan bäst åstadkommas om bebyggelsestrukturen är utformad utifrån kollektivtrafikens behov och förutsättningar. Kollektivtrafiken ska därför finnas med vid större planeringsfrågor. Nya exploateringsområden lokaliseras med fördel till platser som på ett effektivt sätt kan trafikförsörjas med kollektivtrafik och utformas med prioritet för kollektivtrafik som stomme. En transporteffektiv planering av nya bostads- och arbetsplatsområden bör ske i en band- eller fingerstruktur kring kollektivtrafikstråk och kring stationer och andra kollektivtrafiknoder. Detta ger ett ökat resandeunderlag, vilket kan utnyttjas för ökad turtäthet och därmed för ökad attraktivitet hos kollektivtrafiken.

De lokala målen för resande, som ska bidra till en hållbar utveckling av Vännäs kommun, är att fortsätta öka antalet resor som sker med kollektivtrafik, på cykel och till fots. Andelen pendlare som väljer kollektivtrafik ska öka. Det är också viktigt att värna om de goda kollektivtrafikkommunikationerna på sträckan Vännäs-Vännäsby-Umeå. För att åstadkomma en överflyttning från personbil till kollektivtrafik måste hela kollektivtrafikresan, från dörr till dörr,

vara smidig och tidsmässigt attraktiv jämfört med personbilen. I planeringsprocessen är det därför viktigt att hela resan-perspektivet beaktas. Cykel- och gångstråk ska finnas till hållplatserna och cykelparkeringar med tak ska placeras vid utvalda kollektivtrafikhållplatser.

Kollektivtrafiken i Vännäs kommun ska vara tillgänglig för alla samt bidra till jämställdhet mellan kvinnor och män. Trafiken ska också utformas på ett trafiksäkert sätt. Exempelvis på Lägerområdet i Vännäs där bussarna trafikerar en gång- och cykelväg. Behov finns av en mer trafiksäker lösning. Kollektivtrafiksystemet ska anpassas ur tillgänglighetssynpunkt, bland annat genom att öka antalet tillgänglighetsanpassade hållplatser.

Genom att förbättra vägstandarden och kollektivtrafiken i prioriterade stråk kan mindre orter och landsbygd bli mer tillgänglig. Målet är att landsbygdsbefolkningen ska få ökade möjligheter till pendling med kollektivtrafik mellan landsbygd och Vännäs/Vännäsby tätorter (s.k. matartrafik). Möjligheter ska även ges till serviceresor till Vännäs även under icke skoltid. Vännäs medborgare ska kunna kombinera boende i Vännäs kommun med kollektivtrafikresor till arbete, utbildning i länet och kringliggande län samt till kultur- och fritidsaktiviteter i Umeå.

Tväråbäcksområdet är ett område som är intressant för utökad kollektivtrafik genom att införa avropsstyrda linjer som trafikerar området. Det är också angeläget att bygga en perrong utefter Stambanan i Tväråbäck. Ett tågstopp skulle innebära ytterligare pendlingsmöjligheter för de boende i området samt öka områdets attraktivitet.

Skotertrafik

Vännäs Snöskoterklubb ansvarar för skoterlederna i kommunen. Inom Vännäs och Vännäsby råder skoterförbud, med undantag från ett antal påfartsleder. Förändringar i bebyggelsen gör att vissa omdragningar krävs för att få ett fungerande trafikflöde. Påfartsleder redovisas i fördjupning av Vännäs och Vännäsby.

Informationsteknik (IT)

En robust och välutbyggd it-infrastruktur är avgörande för att trygga välfärden i samhället, vilket gör det viktigt att it-infrastrukturen inkluderas i kommunernas översiktsplanering. I Vännäs kommun ska finnas tillgång till bredband och TV till en fast kostnad. Kommunens vision är att minst 95 % av alla kommuninvånare och lokalt verk samma företag senast år 2020 ska ha tillgång till fast, funktionsduglig IT-kommunikation. Av karta 8 framgår bland annat planerade områden för bredbandsutbyggnad.

Ämnet behandlas i Vännäs Kommuns Bredbandsstrategi, <https://vannas.se/bredbandsstrategi>.

Målet med bredbandsverksamheten i kommunen är att:

- Nätets roll är tydliggjord såväl internt i kommunen som för medborgare och näringsliv.
- Bredbandsstrategins mål för bredbandstäckning uppnås.
- Uppsatta kvalitets- och kapacitetsmål uppnås.
- Verksamheten ska bära sina egna kostnader.

Telekommunikationsanläggningar, mobilmaster

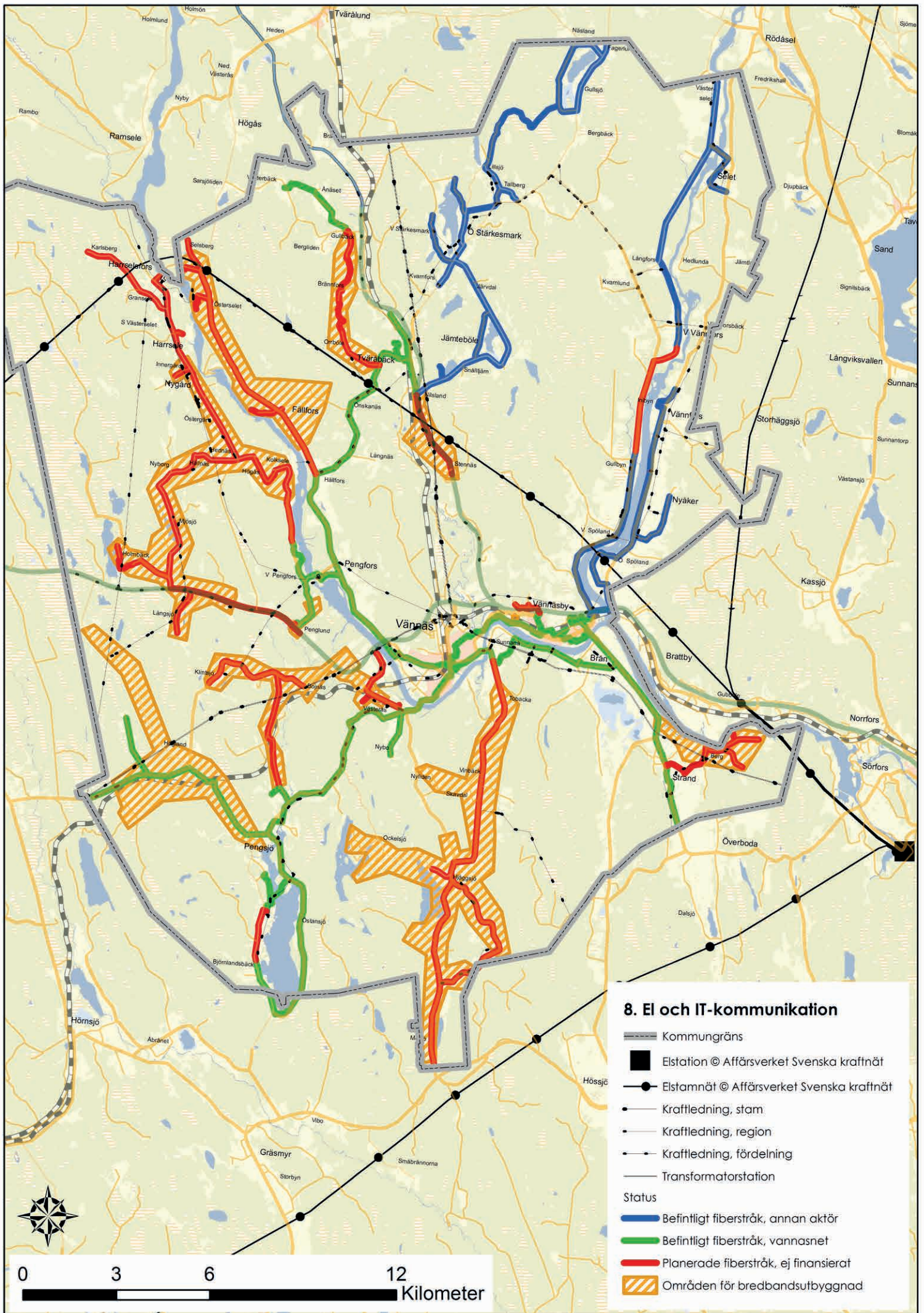
För att klara täckning och länkning för optimal hastighet är placering av masterna i förhållande till varandra viktig. Kommunen önskar god täckning och funktion i hela kommunen.

Den strålning, i form av radiovågor, från mobilmasters sändare som allmänheten exponeras för ligger generellt på mycket låga nivåer, oftast lägre än en tusendel av Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärde.

Den som befinner sig inom ett par meter från en sändare kan exponeras för strålning som ligger över myndighetens referensvärde, men eftersom antennerna är placerade på exempelvis höga master eller husfasader är det i praktiken omöjligt att långvarigt vistas i närheten av dessa.

Även jämfört med den strålning man nås av vid användning av den egna mobiltelefonen är exponeringen för strålning från mobilmaster väldigt låg. Det beror på att radiovågornas styrka avtar mycket snabbt med avståndet från mobilmastens sändare. Även på platser där det är tätt mellan mobilmasterna ligger den sammanlagda strålning som en person utsätts för betydligt lägre än vad ett samtal i mobiltelefonen ger upphov till.

Att mobilmastens antenn bara sänder i en riktning gör att strålningen bakom, under, över och vid sidan av sändaren är betydligt svagare än framför den. Den som bor i en byggnad där en antenn placerats på fasaden exponeras därför för mycket lite strålning.

3.15 TEKNISKA ANLÄGGNINGAR

Av MB 3:8 framgår följande:

”Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Områden som är av riksintresse för anläggningar som avses i första stycket skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna”.

Energi

För att uppnå målsättningen ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet inom energisektorn har Länsstyrelsen i Västerbotten år 2012 tagit fram en klimat- och energistrategi med inriktning mot:

- Minskad energianvändning. Se kommunens energistrategi från år 2011, www.vannas.se.
- Minskat beroende av olja och andra fossila bränslen. Se kommunens energistrategi från år 2011, www.vannas.se.
- Ökade möjligheter för en hållbar näringslivsutveckling.
- Ökad konkurrenskraft och fler arbetstillfällen.

Kommunens energistrategi ska revideras under år 2018 med mål, delmål och åtgärdsplaner med inriktning mot år 2030. I denna strategi ska även behandlas kommunens laddinfrastruktur.

Umeälven är utbyggd med två vattenkraftverk inom kommunens gränser,

Pengfors och Harrsele kraftverk. Vindelälven är skyddad från utbyggnad enligt MB 4:6.

Vid tillkommande bebyggelse ska iaktas de säkerhetsavstånd till befintliga högspänningsledningar som finns fastlagda av ledningsägaren. Vid planläggning och tillståndsgivning ska hänsyn tas till Svensk Energi och Svenska Kraftnäts utarbetade ”Handbok om elnät i fysisk planering”. Samråd ska alltid ske med Svenska Kraftnät vid åtgärder inom 250 meter från stamnätsledningarna. Likaså ska samråd ske med andra ledningsägare när de berörs.

Statens strålskyddsinstitut anger referensvärden för allmänhetens exponering för magnetfält baserat på riktlinjer från EU. För magnetfält med frekvensen 50 Hz (Hertz) är referensvärdet 100 µT (mikroTesla). Under de största kraftledningarna (400 kV) ligger fälten på 10-20 µT. Det bör utredas om det finns möjligheter att förlägga högspänningsledningar i mark. Särskilt angeläget är detta inom tätortsnära områden.

I Vännäs och Vännäsby tätorter finns utbyggt fjärrvärmesystem som drivs i privat regi.

Fler och fler fastighetsägare väljer att installera berg-, jord- eller fjärrvärme som ersättning för direktverkande el eller olje-, pellets- och vedpannor.

Energimyndigheten föreslår i sin pågående utredning om solenergi att det ska tas fram en nationell solkarta. När kartan är framtagen kommer den att kunna användas som underlag vid planering.

År 2010 fastslog kommunfullmäktige ett tematiskt tillägg till översiktsplanen för vindkraft. För mer detaljer hänvisas till tillägget som finns tillgänglig på kommunens hemsida, www.vannas.se. Urvalskriterier som legat till grund för Umeåregionens föreslagna områden är följande:

- Området ska ha en årsmedelvind på över 7 m/s på 103 meter höjd.
- Områdena ska i ytterkant ha ett avstånd av minst 1 000 meter från bostäder och fritidshus. Detta med hänsyn till säkerhetsavstånd för iskast, skuggor, reflexer, buller m.m.
- Områden med väg- och järnvägsreservat ska i största möjliga utsträckning undvikas.
- Verken bör generellt inte placeras inom områden med andra riksintressen, Natura 2000-områden, naturreservat, o.s.v. där vindkraftverken kan komma att påverka områdets bevarandevärden negativt.

I det tematiska tillägget pekas två områden ut, Granlundsberget och Lidberget. Lidbergets område ligger inom rastområde för rennäringens verksamhet, vilket medför att vid eventuell etablering av vindkraft ska samråd med rennäringen ske. På grund av de senaste årens teknikutveckling kan det tematiska tillägget komma att ses över.

Ett projekt pågår om en biogasanläggning för rötning av stallgödsel och energigröda. Ett område är avsatt i närheten av Starrbergets återvinningscentral och miljöprovning av anläggningen är genomförd.

Kommunala vatten- och avloppsanläggningar

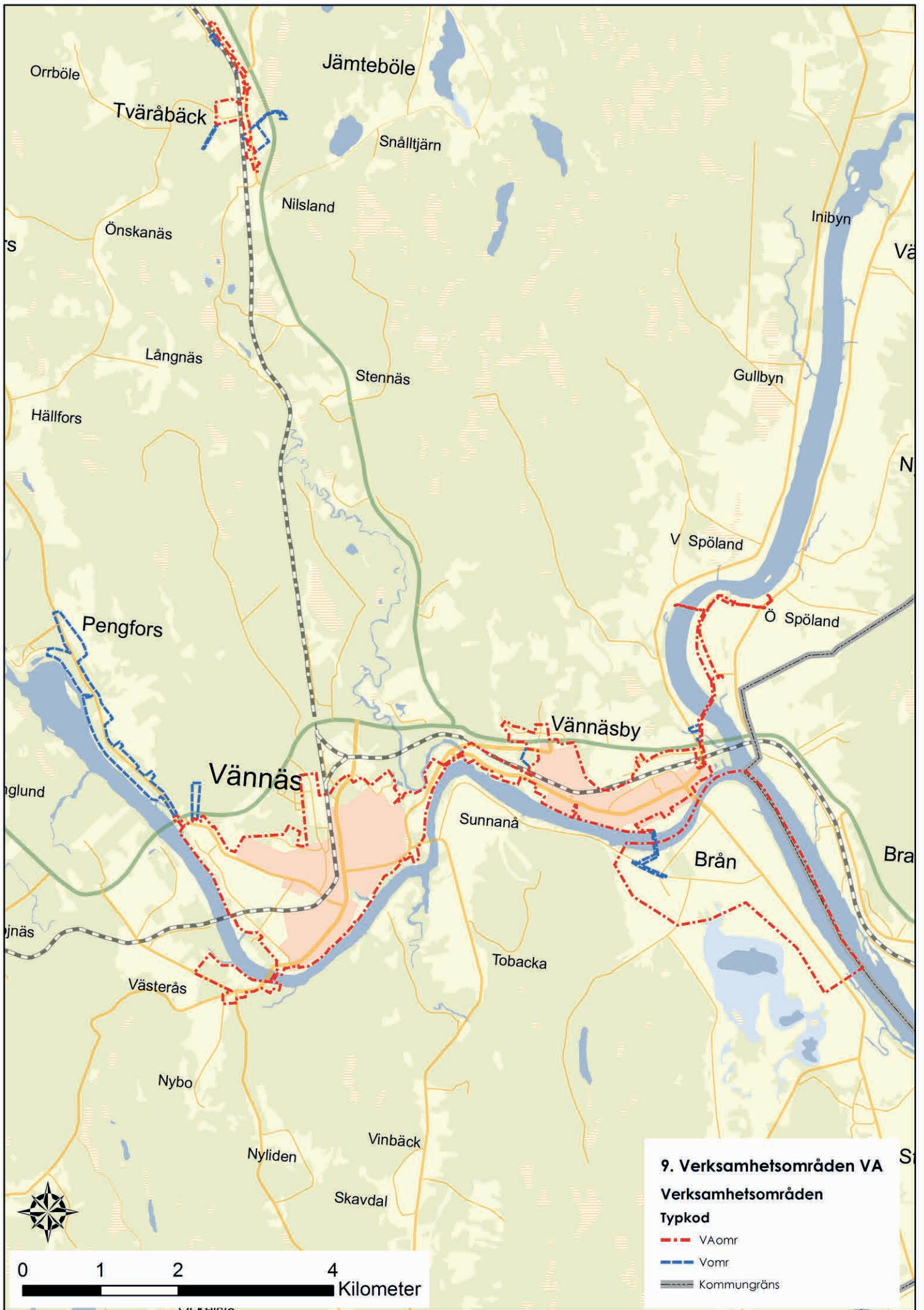
Lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (2006:12) reglerar vattenförsörjnings- och avloppsfrågor mellan huvudman, i allmänhet kommunen, och fastighetsägare.

Skyddsföreskrifterna för Vännäs kommuns dricksvattentäkt i Önskanäs har nyligen reviderats med utgångspunkt från kommunens risk- och sårbarhetsanalys där smittorisk, kemiska utbrott, översvämningar och skyfall, elavbrott och sabotage har hanterats.

Under åren 2015-2016 har arbetet pågått med att lokalisera en reservvattentäkt för Vännäs. Arbetet har resulterat i att ny reservvattentäkt lokaliserats i Ulriksdal. Denna vattentillgång är helt skilt från nuvarande vattentäkt då Umeälven är en grundvattendelare. Den nya lokaliseringen ligger öster om Umeälven. Umeå kommun har visat intresse att undersöka om Umeå kan lokalisera sin reservvattentäkt till område i Vännäs kommun. I och med de samverkansvinster som kan bli aktuella har Vännäs kommun valt att avvakta med reservvattentäkten i Ulriksdal.

I Vännäs kommun finns två kommunala vattenreningsverk, Vännäs och Tväråbäck (Önskanäs), samt två kommunala avloppsreningsverk, Vännäsby och Tväråbäck. Verksamhetsområdena för vatten och avlopp redovisas på karta 9. För närvarande har inga utvecklingsområden för vatten- och avloppanslutning utpekats, men det kan bli aktuellt i den kommande vatten- och avloppsplanen.

I området Västra och Östra Spöland finns ett äldre avloppsledningsnät. Spillvattnet leds via slamavskiljare vid varje fastighet med självfallsledning till Vattenfalls pumpstationer, belägna i Västra och Östra Spöland, som kan

pumpas vattnet vidare till kommunens nät. Kommunen har ordnat en anslutningspunkt vid dessa pumpstationer. Kommunens nät byggdes på 1980-talet och leder spillvattnet vidare till avloppsreningsverket i Vännäsby.

Vid framtida nybyggnation måste fastighetsägarna anlägga en trekammarbrunn innan de ansluter till ledningsnätet. Byggherren har vidare ansvaret att kontakta ledningsägaren i byn innan anslutning.

Vattenreningsverk	Vännäs	Tväråbäck
- Vattentäkt	Grundvatten	Grundvatten
- Reningsmetod	Ph-höjning	Slutet filter
- Anslutet område (verksamhetsområde)	Vännäs, Vännäsby, Vännänget, Marahällan, Pengfors	Tväråbäck
- Reservvattentäkt	Ulriksdal eller ev. samverkan med Umeå om deras reservvattentäkt lokaliseras i Vännäs kommun	
Avloppsreningsverk	Vännäsby	Tväråbäck
- Recipient	Umeälven	Tvärån
- Reningsmetod /-grad	Kemisk fällning, 60/90	Kemisk fällning, 60/90
- Anslutet område	Vännäs, Vännäsby, Västra och Östra Spöland Fr. o m år 2018 Brån	Tväråbäck
- Slamhantering	Kompostering	Kompostering

Kring avloppsreningsverken bör tillkommande bebyggelse inte uppföras inom ett avstånd av 200 meter från utsläppspunkten (den s k luktzonen).

Vatten- och avloppsanläggningarnas kapacitet nyttjas för närvarande till ca 50-75 % och nyttjas av ca 75 % av

kommunens befolkning. Detta innebär att va-verkets nuvarande dimensionering klarar av förväntad bebyggelseutveckling.

Vattenförbrukningen har under en följd av år minskat samtidigt som antal anslutna abonnenter ökat.

Dagvatten

I kommunen hanteras idag dagvatten genom bortledning via rörnät med utsläpp till diken eller vattendrag som mynnar ut i Umeälven. Dagvattenbelastningen på Vännäs avloppsreningsverk har minskat tack vare fortlöpande utbyggnad av separata dagvattennät. Detta arbete kommer att fortgå till dess att separata spill- och dagvattensystem utbyggs inom verksamhetsområdet.

Kommunen har idag ingen dagvattenpolicy eller strategi för dagvatten. Som följd av klimatförändringarna förväntas ökning av kraftiga regn. Dessa antas i sin tur påverka dagvattenavrinningen och avlopps nätet negativt. Risken för negativ påverkan av grundvatten och ytvatten blir större vid exploatering och förtätning då hårdgjorda ytor blir större. Kommunen avser senast år 2020 ha antagit en dagvattenstrategi med tydliga riktlinjer hur kommunen i framtiden avser att omhänderta dagvattnet för att skapa en bättre beredskap för kraftig nederbörd, skyfall och översvämningar.

Inriktningen bör vara att mer dagvatten ska hanteras genom öppen dagvattenhantering dvs. infiltrera och fördröja på plats alternativt fördröjning av dagvatten i öppna dammar och liknande.

Enskilda vatten- och avloppsanläggningar

De fastigheter, som inte är anslutna till de kommunala anläggningarna, ca 25 %, har ordnat sin vattenförsörjning och avloppsrening genom enskilda anläggningar.

Endast fyra av 14 vattentäkter har fastställt skyddsområde. Det är ur vattenförsörjningssynpunkt viktigt att

skyddsområdesbestämmelser fastställs kring samtliga vattentäkter. Kommunen har genom förvaltningsplan 2016-2021 för Bottenvikens vattendistrikt fått i uppdrag att se till att även mindre vattentäkter skyddas.

Fastigheter som ligger utanför det kommunala vattennätet får ordna sitt dricksvatten genom antingen egen brunn eller gemensamhetsanläggning tillsammans med grannar. Information om eget brunnsvatten finns på Livsmedelsverkets hemsida www.slv.se.

Utanför kommunens verksamhetsområde för vatten- och avloppsanläggningar kommer troligen enskilda avloppsanläggningar även fortsättningsvis bli gällande. Anläggningarna ska utföras i enlighet med Miljösamverkan Västerbottens "Planera för avlopp" och den vägledning som ges från Havs- och vattenmyndigheten. Där möjlighet finns ska kommunen verka för gemensamhetsanläggningar för fler hushåll. Avloppsanläggningar kräver tillstånd av plan- och miljönämnden.

Vid beslut om bygglov eller förhandsbesked bör det undersökas vilka förutsättningar som finns för att anlägga enskilt avlopp. I bedömningen bör det undersökas om det finns tillräckligt utrymme för anläggningen, markförhållanden samt tillgänglighet för slambilar.

Avfallshantering

Kommunens övergripande mål för avfallshantering är att långsiktigt arbeta för att minska avfallsmängderna som går till förbränning, få en så långtgående källsortering som möjligt, påverka inköp, konsumtion och produktion för ett miljövänligare avfall, verka för att

avfall och återvunnet material tillvaras på bästa sätt samt erbjuda en god service inom avfallsområdet.

För att uppnå ovanstående har kommunen en renhållningsordning som består av avfallsplan och renhållningsföreskrifter. I avfallsplanen tydliggörs på vilket sätt berörda miljömål ska uppnås och i föreskrifterna framgår de krav som ställs på fastigheter samt vilka dispensmöjligheter som finns. Avfallsplanen sträcker sig till år 2020 och revideras vart fjärde år. Den har tagits fram tillsammans med Bjurholms, Nordmalings och Vindelns kommuner.

Ett omfattande regionalt samarbete om avfallshantering pågår. Inriktningen är att inom regionen ha en samsyn på avtals- och taxefrågor, planer, hantering av praktiska frågor m.m. inom verksamhetsområdet.

Kommunen är ansvarig för avfallshanteringen. Den operativa verksamheten bedrivs huvudsakligen med hjälp av entreprenörer. Kommunens hanteringssansvar omfattar insamling av hushållsavfall och därmed jämförligt avfall.

Hushållsavfallet transporteras till Umeå värmeverk för förbränning. Grovavfall från hushåll lämnas vid Starrbergets återvinningscentral för sortering, återanvändning eller deponering. Mindre mängder avfall från verksamheter och näringsidkare kan lämnas på återvinningscentralen mot en kostnad.

På återvinningscentralen mottas och sorteras kyl- och vitvaror, elektronik, lysrör, batterier, flisningsbart trä, metall- och kabelskrot, brännbart avfall, farligt avfall, överstort brännbart avfall, trä innehållande farliga ämnen,

aska, asbest, trädgårdsavfall och deponirest. Vissa saker kan även gå till återbruk.

Det farliga avfallet ska alltid vara utsorterat vid källan och vara märkt när det lämnas på återvinningscentralen.

Avvattnat slam från reningsverket, inefattande även slam från enskilda avloppsanläggningar, komposteras tillsammans med hästgödsel, ris, bark och aska vid kommunens komposteringsanläggning för användning inom Starrbergets deponi till släntbeklädnad och sluttäckning av avslutade deponiområden. Kommunens inriktning är att återföra avvattnat slam i kretsloppet genom t.ex. tillverkning av anläggningsjord, spridning på odlingsmark eller i skog m.m.

Inom kommunen finns sju återvinningsstationer för insamling av förpackningar och returpapper. Vid stationerna kan lämnas tidningar, reklamblad m.m. samt förpackningar av kartong, glas, hårdplast och metall. Insamling och transport ombesörjs av entreprenör på uppdrag av Förpacknings- och Tidningsinsamlingen, FTI. Vid fyra återvinningsstationer har även behållare för insamling av smått elavfall placerats, s.k. "Elisar", karta 10.

Liksom för förpackningar är det producentansvar på däck. Däck kan lämnas vid försäljningsställena.

Bebyggelse eller annan verksamhet ska inte lokaliseras så att negativ påverkan kan uppkomma från kommunens avfalls- och komposteringsanläggningar.

Framtida insamlingsystem av hushållsavfall

Beslut har tagits av kommunerna i Umeåregionen (Bjurholm, Nordmaling,

Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs) om gemensamt framtida insamlingsystem för hushållsavfall. Kommunerna har enats om införandet av ett s.k. fyrfacksystem med start år 2020.

Deponin på Starrberget beräknas räcka i tio års tid, vilket innebär att under planperioden kommer en ny deponi att planeras och miljöprövas. Bästa lokaliseringen kommer att vara invid befintlig deponi, eftersom där finns väl uppbyggd infrastruktur och ingen omgivning som störs av verksamheten. Ett område har avsatts på fördjupning av Vännäs och Vännäsby.

3.16 TOTALFÖRSVAR

Av MB 3.9 framgår följande:

”Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen.

Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna”.

Kommunen berörs inte av något öppet redovisat område av riksintresse för totalförsvaret. Försvarsintressen återfinns dock inom områden som av sekretesskäl inte kan redovisas i översiktsplanen. Försvarsintressena är i sådana områden inriktat mot att följa olika förändringar i markanvändningen. I de fall försvarets intresse berörs i plan- och lovärenden ska samråd ske mellan plan- och miljönämnden, länsstyrelsen och försvarsmakten. Om nämnden fattar beslut som inte är i överensstäm-

melse med försvarets intressen kan beslutet komma att överprövas av länsstyrelsen.

Försvarsmakten är alltid samrådspart vid uppförande av höga objekt eller vid mer omfattande markarbeten. Höga objekt definieras som högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse eller högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

Skyddsrum har byggts inom områden som bedömts vara särskilt utsatta för risker i händelse av krigshandling. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) är den myndighet som beslutar om behovet av skyddsrum och inom vilka områden i landets kommuner de ska finnas. Det är även MSB som har tillsynsansvar och beslutar om skyddsrum ska avvecklas.

Vännäs och Vännäsby tätorter var tidigare avsatta som skyddsrumsorter. I 1996 års försvarsbeslut bedömdes dock att de militära hoten inte längre var lika allvarliga, vilket resulterade i att bl.a. Vännäs och Vännäsby från och med år 1999 inte omfattades av skyddsrumsplikt. 73 befintliga skyddsrum i kommunen har likväl bevarats och underhållits med oförändrad funktion. Under år 2017 ska MSB genomföra en nationell analys över hur skyddet av civilbefolkningen under höjd beredskap ska anpassas, vilket också inkluderar en inriktning för skyddsrumsverksamheten.

3.17 HÄLSA OCH SÄKERHET

PBL 2:5 ställer krav på att den föreslagna bebyggelsen i översiktsplanen ska vara lämpad med hänsyn till människors hälsa och säkerhet. Genom förebyggande planering kan hänsyn till risker tas och skydd för människor och

känsliga miljöer byggas in. Identifierade riskområden för människors hälsa och säkerhet ska ligga till grund för utformning av kommunens översiktsplan. Nedan följer exempel på riskfaktorer i den översiktliga planeringen.

Översvämningshotade områden

De flackt belägna områdena utefter Umeälven i höjd med de östra delarna av Vännäsby samt utefter Vindelälven/Umeälven från Spöland i norr till Brån-Strand-Berg i söder ligger inom riskzonen för översvämning och har av MSB pekats ut som ett av 18 områden i landet med betydande översvämningsrisk, karta 11.

Enligt "Konsekvenser av klimatförändringar för Vännäs kommun, Slutrapport 2014-01-10", handlar det för kommunens del om att det blir varmare och blötare. Risk för extrema flöden i älvarna bedöms inte öka, tvärtom kan vårfloden bli lite lägre men komma tidigare. Det totala flödet kommer dock att öka. Det kommer också att bli risk för höga vattennivåer under hösten på grund av stora nederbörds mängder. Fler flödestoppar kan öka den kontinuerliga erosionen och successivt leda till skador på älvsslänter. I Vännäs kommun är det speciellt viktigt att ha god beredskap för stora flöden i Ume- och Vindelälven samtidigt.

Kommunen har under år 1997 kompletterat vallarna mellan Västra Spöland och Vännäsby. Vallarnas läge, höjd och utformning överensstämmer i huvudsak med de förutsättningar som gällde enligt 1938 års förrättning. Inför 1996 års förrättning gjorde SMHI, på uppdrag av kommunen, ett flertal modellkörningar i syfte att undersöka om den tilltänkta vallhöjden är tillräcklig med tanke på framtida översvämnings-

risker. Av mätningarna framgår att vallarnas planerade krönhöjd är tillräcklig. Med detta som viktigt beslutsunderlag har Västra Spölands och Vännäsby invallningsföretag bildats. Några större begränsningar i byggrätten utifrån översvämningsrisker har inte bedömts vara befogad med tanke på att vallarna restaurerats.

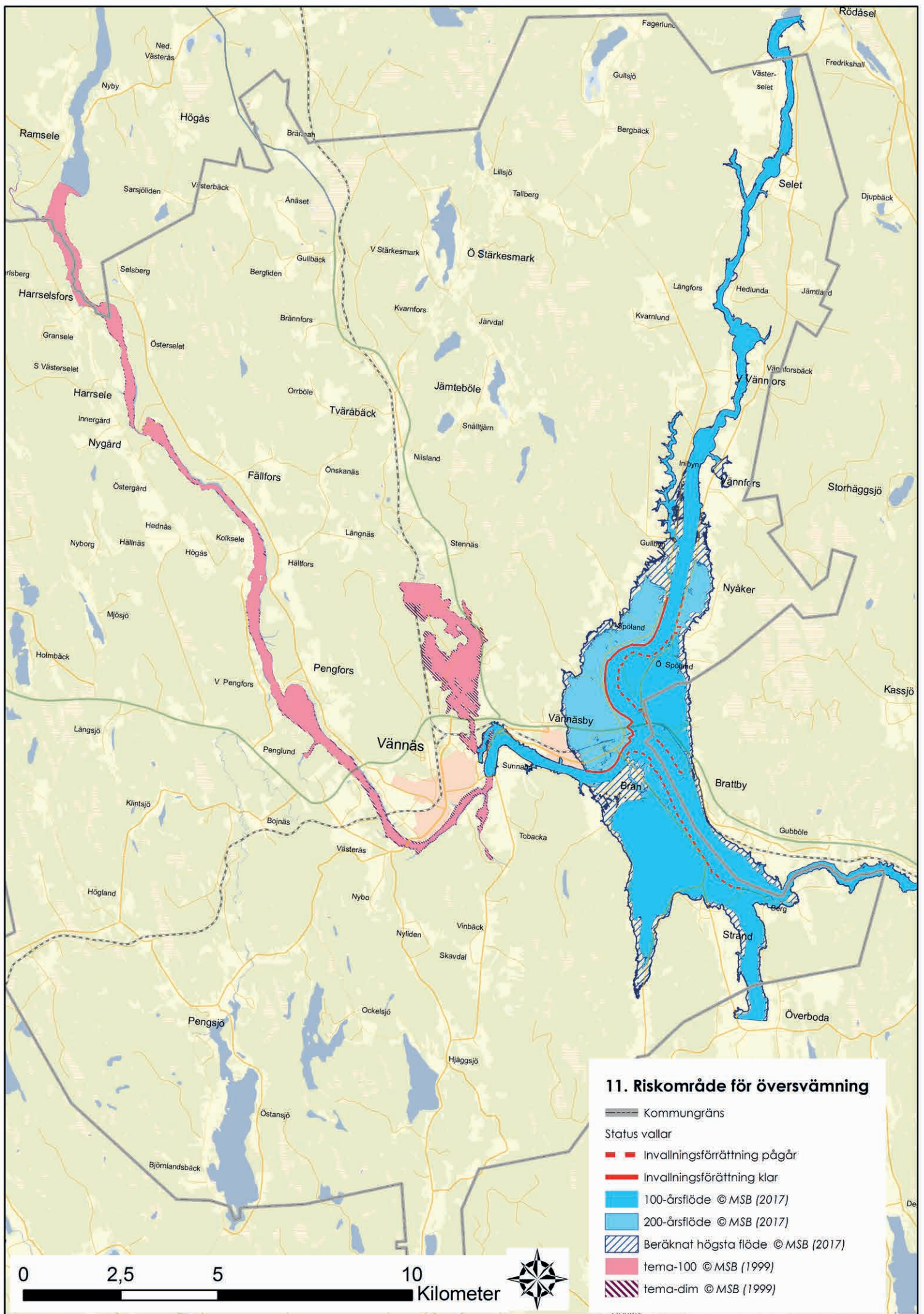
Östra Spölands invallningsföretag har, på grund av överklagan, ännu inte bildats. Med tanke på byns läge inom riskzonen för översvämning samt att de ursprungliga vallarna i stor utsträckning skadats eller grävts bort gäller begränsningar i byggrätten. Nya betydande byggnadsverk ska uppföras på den krönhöjd som en fungerande vall skulle haft för att klara 100-årsflöden till dess att vallar anlagts eller kompletterats. Ambitionen är att under år 2018 få till stånd en invallningsförrättning och därefter så snart som möjligt komplettera vallarna också på den östra sidan Vindelälven.

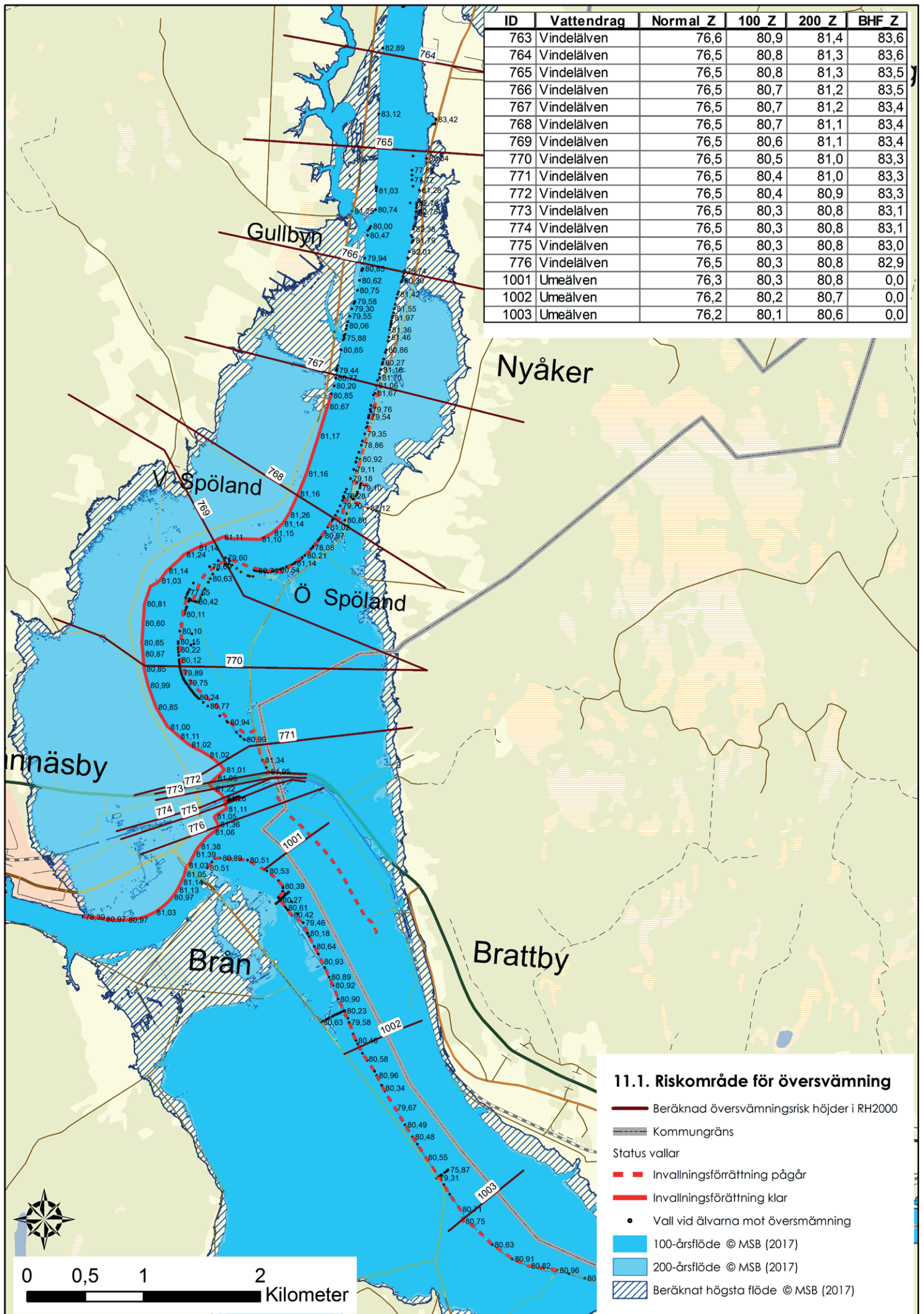
Det pågår också en invallningsförrättning utefter Umeälven förbi Brån, Strand, Berg och Överboda i syfte att bilda invallningsföretag och komplettera vallarna längs älven. Framtill dess att vallar är kompletterade gäller samma restriktioner som i Östra Spöland.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har under år 2017 låtit genomföra mätning och simulering av vattenståndet utefter Vindelälven.

Här konstateras att krönhöjden för vallarna utefter Vindelälven i Västra Spöland och utefter Umeälven i Vännäsby är tillräcklig utifrån beräknat 100-årsflöde (ligger ca +1,0 meter över högsta vattennivå år 1995).

11.1. Riskområde för översvämning

- Beräknad översvämningsrisk höjder i RH2000
- Kommungräns
- Status vallar
- - - Invallningsförrättning pågåår
- Invallningsförrättning klar
- Vall vid älvarna mot översvämning
- 100-årsflöde © MSB (2017)
- 200-årsflöde © MSB (2017)
- Beräknat högsta flöde © MSB (2017)

Krönhöjden för vallarna utefter Vindelälven i Östra Spöland och utefter Umeälven i Brån, Strand och Berg är således inte tillräcklig utifrån beräknat 100-årsflöde, karta 11 och 11.1. När vallarna är kompletterade utifrån att klara ett 100-årsflöde gäller inga övriga restriktioner gällande byggrätt med tanke på översvänningsrisken.

Ambitionen är att nämnda vallbyggnader-så småningom ska kompletteras för att klara angivet 200-årsflöde.

För att klara det beräknade högsta flödet erfordras en uppbyggnad av vallarna med ytterligare drygt 2 meter. Att dimensionera vallarna utifrån detta flöde bedöms helt orealistiskt och samhällsekonomiskt icke försvarbart med tanke på den minimala risk som föreligger för beräknat högsta flöde. Inom område för beräknat högsta flöde, karta 11 och 11.1, dvs. Östra och Västra Spöland, östra Vännäsby, Brån, Strand och Berg, får ingen utbyggnad av samhällsviktig bebyggelse eller miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd ske.

Innan vallar byggs ska en geoteknisk undersökning göras för att säkerställa markens stabilitet för uppbyggnad av vallar.

Sannolikheten för att ett dammbrott kommer att inträffa på en av dessa dammar är ytterst låg, men kan ändå inte uteslutas. Ett eventuellt dammbrott, eller dammhaveri, skulle kunna medföra svåra konsekvenser för berörda samhällens invånare, infrastruktur och miljö. Därför håller kommunerna längs Umeälven, inklusive Vännäs kommun, på att förbereda planer för att hantera konsekvenserna av ett dammhaveri.

Skyfall

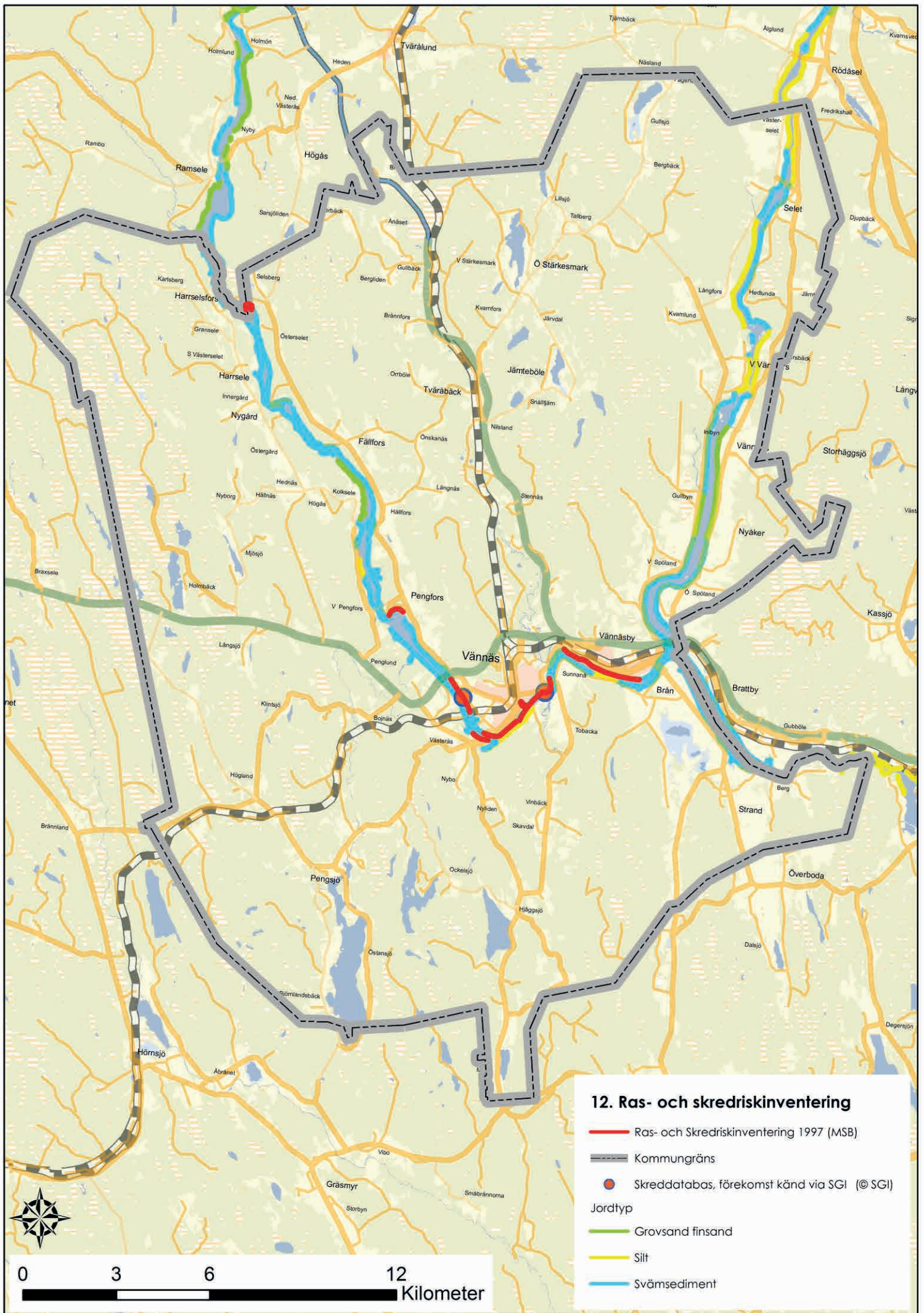
Länsstyrelsen har för avsikt att ta fram skyfallskartor för kommunernas centralorter. När skyfallskarta för Vännäs och Vännäsby tagits fram kommer de att användas som planeringsverktyg.

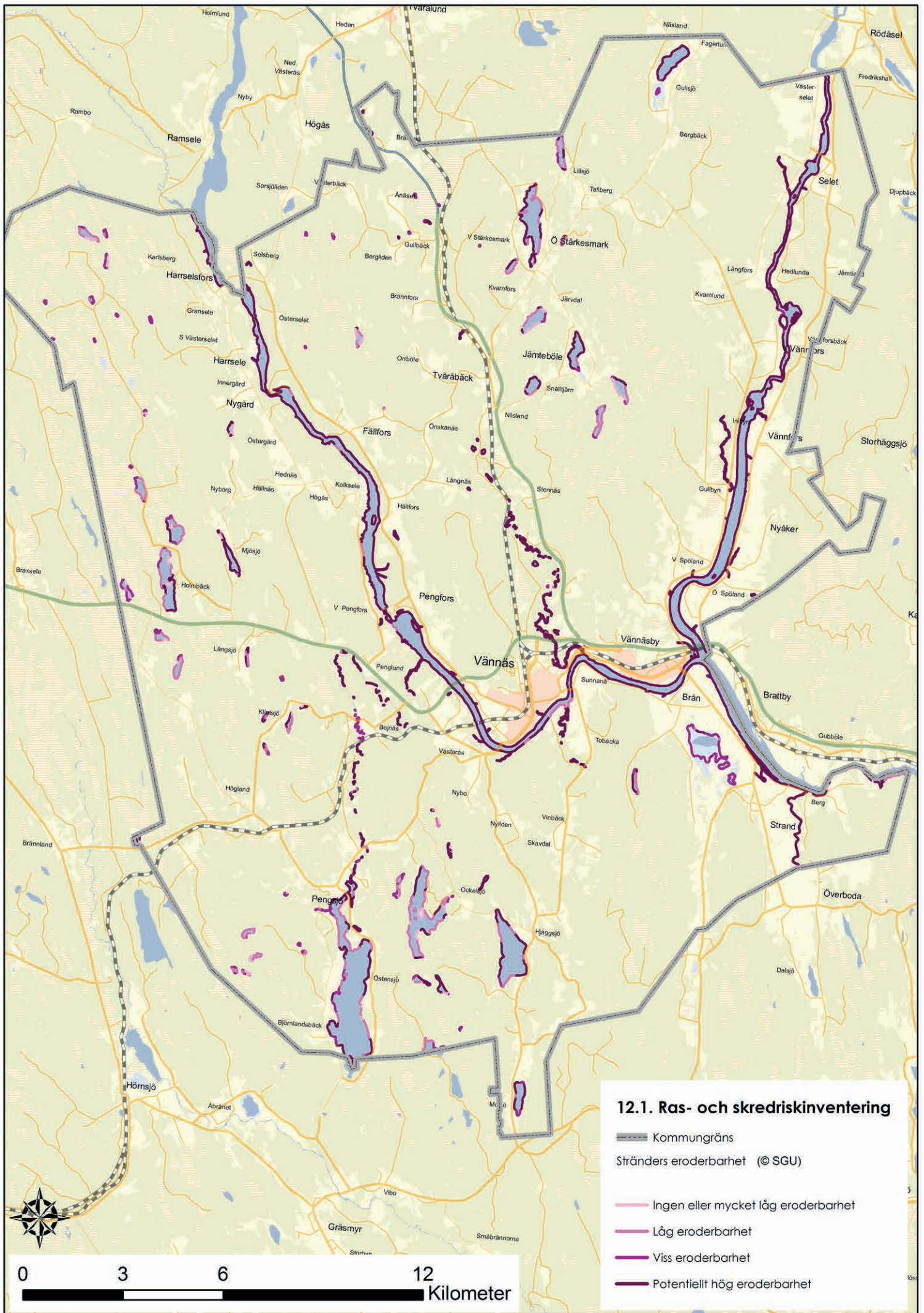
Områden med risk för ras, skred och erosion

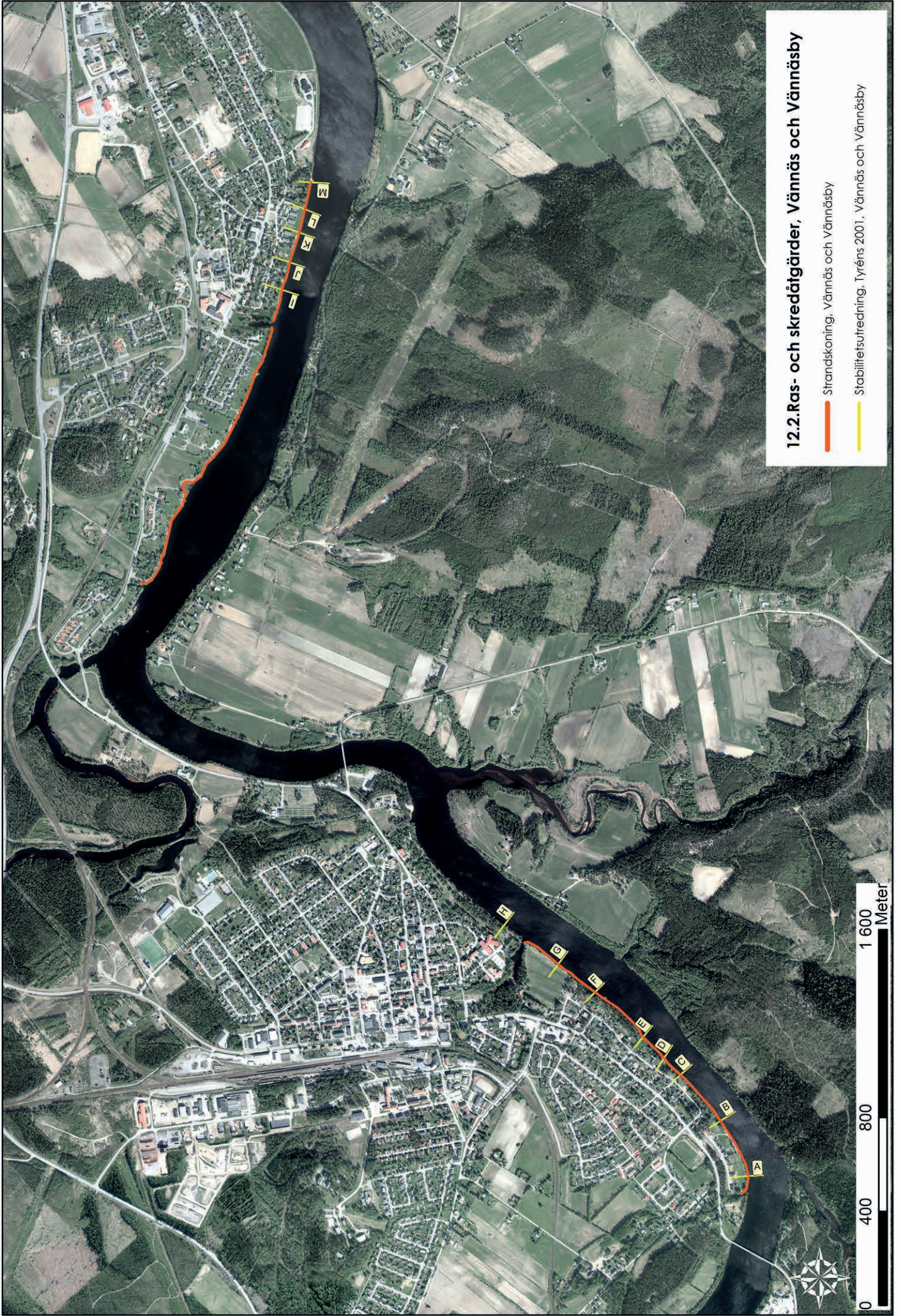
Utmed Umeälven förbi Vännäs och Vännäsby samt vid Pengfors och Harrselsfors finns ett flertal områden i nära anslutning till befintlig bebyggelse där mindre ras och skred förekommer. Dessa ras och skred är till stor del orsakade av vattenståndets stora fluktuationer på grund av vattenreglering.

Statens Räddningsverk, numera MSB, har låtit Scandiaconsult Bygg & Mark AB utföra en översiktlig ras- och skredriskkartering inom kommunen, karta 12. Syftet med inventeringen har varit att översiktligt kartlägga risker för ras och skred inom bebyggda områden. Den rikliga förekomsten av finkornigt, siltigt sediment utmed Umeälven är riskabel ur stabilitetssynpunkt och mycket känslig för erosion och har därmed hög eroderbarhet, karta 12.1. För att utreda stabilitetsförhållandena samt erhålla förslag på lämpliga stabilitetshöjande åtgärder har kompletterande geotekniska undersökningar utförts inom ett flertal områden utefter Umeälven i Vännäs och Vännäsby, karta 12.2. Behov av liknande utredningar finns även vid Harrselsfors och Pengfors.

Åtgärder i form av strandskoning i syfte att förhindra pågående erosion har genomförts i olika etapper under de senaste 10-15 åren utefter Umeälven förbi Vännäs och Vännäsby, karta 12.2. Åtgärderna har finansierats genom medel från Räddningsverket/MSB (ca 75 %) och bygdeavgiftsmedel (ca 25 %).

12.2.Ras- och skredåtgärder, Vännäs och Vännäsby

— Strandskoning, Vännäs och Vännäsby

— Stabilitetsutredning, Tyréns 2001, Vännäs och Vännäsby

0 400 800 1 600 Meter

Med genomförda åtgärder bedöms att släntstabiliteten är tillräcklig och ingen risk finns för bebyggelse närmast Umeälven.

Inom planerade och framtida bebyggelseområden i närheten av Umeälven ska stabilitetsförhållanden undersökas. Bebyggelseerestriktioner eller andra åtgärder kan behöva säkerställas i detaljplan. Även vid planering av byggnationer i branter och sluttningar för övrigt ska geoteknisk undersökning med avseende på risk för skred och slamströmmar genomföras. Vid dessa undersökningar ska hänsyn tas till framtida klimatförändringar.

Farliga godstransporter

Flera ton farliga ämnen transporteras varje dag genom Vännäs. Framförallt sker transporterna på järnväg, men även en del på landsväg och då till största delen längs E12 och väg 92. Näringslivet och samhället i övrigt har, och kommer också fortsättningsvis att ha, ett omfattande behov av att transportera farliga ämnen. Det som utgör de största riskerna ur olycksfallssynpunkt är giftiga ämnen som klor, svaveldioxid och natriumhydroxid eller brandfarliga ämnen som gasol och bensin. Av gjorda undersökningar framgår att ca 8 000 järnvägsvagnar med ca 200 000 ton farligt gods passerar Vännäs årligen. I dagsläget finns ingen statistik på hur mycket och vad som transporteras genom kommunen på landsväg. En förhoppning är en ökad överflyttning av transporter med farligt gods från väg till järnväg. Eftersom järnvägstransporter är betydligt säkrare än transporter på landsväg kommer överflyttningen att minska den totala samhällsrisk.

För både väg- och järnvägstransporter finns regelverk som beskriver hur en korrekt utförd farligt godstransport ska vara utformad för att säkerhetsaspekten ska tillgodoses.

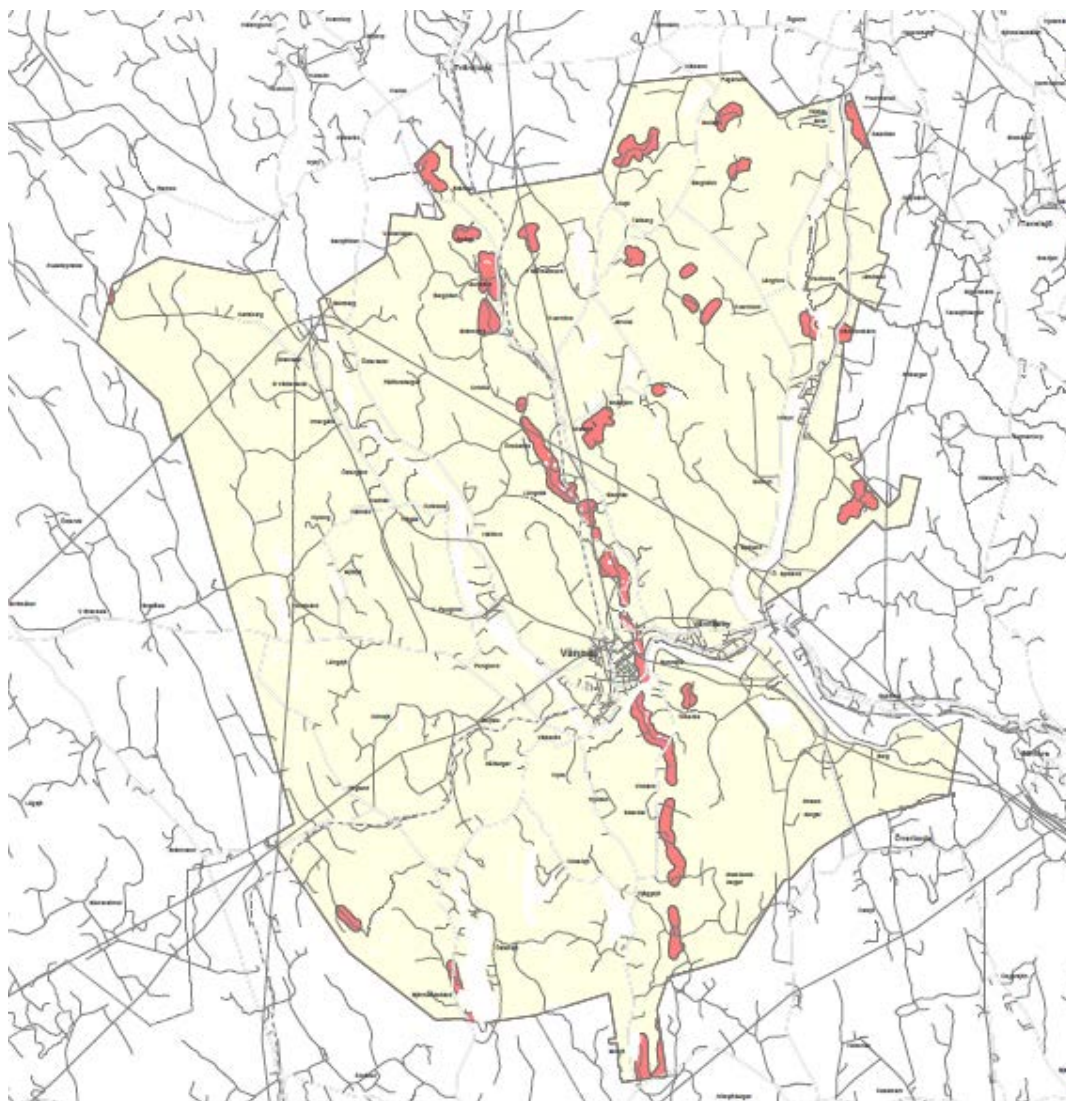
Vid byggnation eller åtgärd inom uppmärksamhetsavstånd ska viktning av aktuella parametrar genomföras, utifrån Länsstyrelsen i Norrbotten rapportserie 11/2015, för att få fram skyddsavståndet i varje prövning av detaljplan eller bygglov. Länsstyrelsen i Västerbotten håller på att ta fram riktlinjer för skyddsavstånd anpassade till länet och när dessa är klara ska de användas som vägledning för skyddsåtgärder. Samtidigt är det av vikt att minimera riskerna för pågående markanvändning vid farligt godstransporter. För att skydda de kommunala vattentäkterna i Önskanäs gäller vägvalsstyrning. Transporter med farligt gods inom primär och sekundär skyddszon får inte förekomma på annat än av länsstyrelsen rekommenderad väg för farligt gods. Undantag är transporter till fastigheter inom skyddsområdet.

Aktuella uppmärksamhetsavstånd vid transport av:

- farligt gods på väg 60 meter
- farligt gods på järnväg 90 meter

Radon

För att uppfylla det nationella miljömålet "God bebyggd miljö" ska alla bostäder ha en radonhalt inomhus som understiger 200Bq/m³ senast år 2020. Radon kommer antingen från marken eller från byggmaterialet.

Översiktlig bedömning av risk för markradon

- Hög risk
- Normal risk

Karta 13.

Några av kommunens fastigheter och en stor andel av privatägda fastigheter har genomgått långtidsmätning av radon. Vid värden över ett årsmedelvärde på 200 Bq/m³ har radonreducerande åtgärder genomförts. Vanligaste orsaken till höga värden är byggnadsmaterial, men en otät fastighetsgrund på en tomt med underjordiska marksprickor kan ge höga värden då den radongas som tar sig upp genom

marksprickan sedan fortsätter in genom den otäta grunden.

Under år 1985 gjordes en markradonundersökning i Vännäs kommun. Större delen av kommunen utgörs inte av högriskmark. Dock finns ett antal grusåsar och svallgrusförekomster, som klassats som högriskområden resp. eventuella högriskområden. Det beror på att marken består av ett genom-

släppligt material som enkelt transporterar upp radongasen till ytan. En mycket liten del av kommunens befintliga bebyggelse ligger inom dessa områden, karta 13.

Vissa kompletterande mätningar gjordes under år 1989. Dessa mätningar har inte visat speciellt höga värden.

Vid nybebyggelse inom högriskområden krävs kompletterande mätningar såvida man inte väljer att utföra byggnaden radonsäker. Bergborrade dricksvattenbrunnar bör undvikas inom högriskområden för att inte riskera höga radonhalter i dricksvattnet.

Sulfidjordar

I landområden närmast norrlandskusten finns på många platser lera och silt som innehåller järnsulfider. Om grundvattenytan sjunker eller om det grävs fram järnsulfider så att de kommer i kontakt med syre, då oxiderar de, vilket ofta leder till en kraftig pH-sänkning med försurning som följd. SGU ser inga riskområden inom Vännäs kommun, karta 14.

Vid någon form av anläggningsarbeten eller grävning där sulfidjordar ändå identifierats ska entreprenören följa ”Råd och rekommendationer för hantering av sulfidjordmassor”-Tekniks rapport 2007:13, Luleå tekniska högskola.

Förorenade områden

Förorenade områden kan vara mark där det funnits bensinstation, byatipp, garveri eller annan typ av industri som hanterat farliga ämnen. De potentiella förorenade områdena som finns, och som är inventerade och klassificerade, är till stor del även sanerade. Alla områden finns tillgängliga i länsstyrelsens nationella databas (EBH). Inom Vännäs kommuns utvecklingsområden för

bostäder och industri finns inga kända markföroreningar.

Riktlinjer för efterföljande detaljplanering och beslut om förhandsbesked och bygglov.

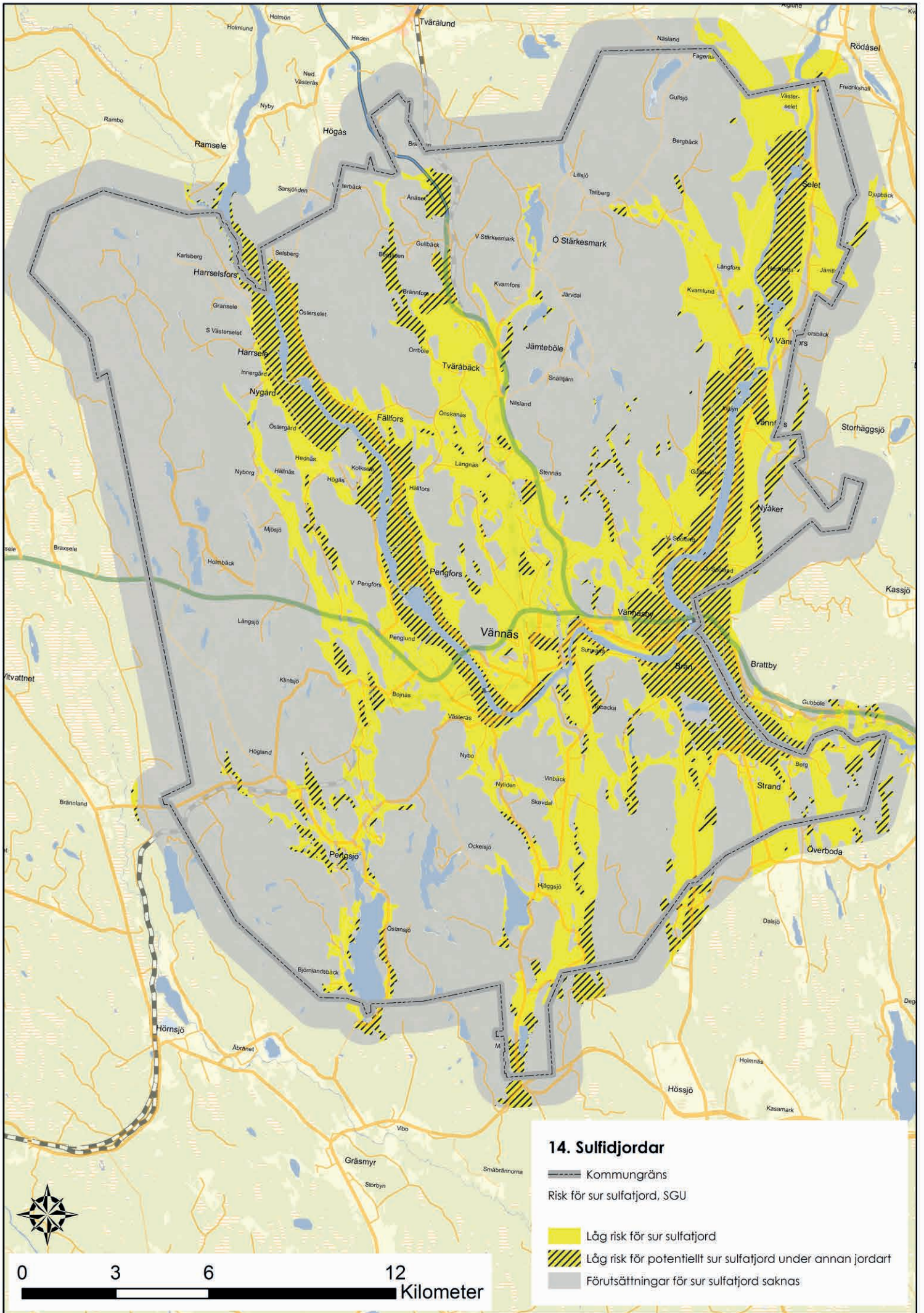
- Vid detaljplanering och prövning av förhandsbesked och bygglov bör den regionala inventeringen av potentiellt förorenade område användas som ett kunskapsunderlag.
- I samband med detaljplaneläggning, förhandsbesked eller bygglov ska det klargöras om en förorening behöver efterbehandlas.
- Behov av riskreduktion och mätbara åtgärds mål ska svara mot den planerade markanvändningen i detaljplaneringen. Det kan utgöras av generella eller plats specifika rikt värden eller motsvarande.

Allergirisker

De störningar som kan uppstå i samband med djurhållning är, förutom lukt och buller, även risk för framkallande av allergiska reaktioner hos känsliga personer.

Inom Vännäs kommun har hästhållningen (rid- och travhästar) ökat. Detta leder till att en allt större del av befolkningen ofrivilligt exponeras för allergiframkallande ämnen.

Enligt Boverkets vägledning för planering för och invid djurhållning (rapport 2011:6) går det inte att fastställa ett avstånd utan hänsyn måste i varje ärende tas till verksamhetens omfattning och art samt lokala förhållanden såsom avstånd, vind, topografi och vegetation. I dagsläget finns ett fåtal prejudicerande domar i mark- och miljödomstolen. Vid prövning av bygglov inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser ska bedömning i prejudicerande domar användas som vägledning.

Inom landsbygdsliknande miljö finns prejudikat för mycket kortare skyddsavstånd. Prejudicerande domar har fastställt minst 20 meter mellan djurhållning och hus eller minst 10 meter mellan djurhållning och fastighetsgräns.

Områden som är särskilt känsliga för störningar eller påverkan

Områden som är känsliga för störning i form av påverkan på flora och fauna finns till viss del skyddade inom de naturreservat som finns inom kommunen. Det finns för närvarande ingen inventering framtagen beträffande ekologiskt känsliga mark- och vattenområden.

Miljö kvalitetsnorm för vatten

Övergripande nationella mål för svenska vattenförvaltningen utgår från EU:s ramdirektiv för vatten. I december 2016 fastslog Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt en ny förvaltningsplan med åtgärdsprogram. Vattenmyndigheten har även beslutat om reviderad miljö kvalitetsnorm (MKN) för vattendistriktets 7 588 vattenförekomster. Syftet med åtgärdsprogrammet är att se till att föreskrivna MKN för vatten kan följas och till hjälp för att bedöma MKN för respektive vattenförekomst används länsstyrelsens databas VISS.

Den sammantagna bedömningen av kommunens vattenförekomster är att i princip alla har för höga halter av kvicksilver (Hg) och polybromerade difenyletrar (PBDE) på grund av atmosfäriskt nedfall. De flesta vattendragen har någon form av vandringshinder som ska åtgärdas av väghållare m.m. Umeälven har dessutom två vattenkraftverk som innebär vandringshinder. Vattendrag genom jordbruksbygd

väntar på en utredning angående lämpliga skyddszoner från brukad mark, vilka sedan implementeras i tillsyn av jordbruk enligt miljöbalken. Endast Brånsjön utpekades med avseende på hög fosforbelastning, men det bedöms av länsstyrelsen vara gynnsamt för Natura 2000-förvaltningen. En åtgärd i VISS är att höja alla enskilda avlopp till normal skyddsnivå runt sjön. Kommunen väljer, av grundvattennivåskäl, att bygga kommunalt avlopp i området. Ett flertal sjöar ingår i Länsstyrelsen kalkningsprogram i och med att de är försurade på grund av tidigare års svavelnedfall från orenad förbränning.

Åtgärder som berör Vännäs är följande:

- Kommunen ska bedriva tillsyn och ställa krav enligt miljöbalken inom sina verksamhetsområden, avseende verksamheter som påverkar vattenförekomster, i sådan omfattning att MKN för vatten kan följas.
- Kommunen ska bedriva tillsyn så att utsläpp av kväve och fosfor från jordbruk och hästhållning samt tillförsel av växtskyddsmedel minskar till vattenförekomster där det finns risk att MKN för vatten inte kan följas.
- Kommunen ska prioritera och genomföra sin tillsyn så att den ställer de krav som behövs för att utsläppen av näringsämnen och andra förorenande ämnen från avloppsledningsnät och reningsverk minskar till vattenförekomster där det finns en risk att MKN för vatten inte kan följas.
- Kommunen ska säkerställa minskade utsläpp från enskilda avlopp, genom att ställa krav på begränsade utsläpp av fosfor och kväve där det behövs för att MKN för vatten kan följas samt prioritera tillsynen av enskilda avlopp.

- Kommunen ska säkerställa ett långsiktigt skydd för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning. Kommunen behöver särskilt anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn, göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande, bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden, uppdatera översiktsplaner med regionala vattenförsörjningsplaner samt säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.
- Kommunen ska genomföra sin översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att MKN för vatten ska kunna följas.
- Kommunen ska upprätta och utveckla vatten- och avloppsplaner för att MKN för vatten ska kunna följas.
- Kommunen ska utveckla planer för hur dagvatten ska hanteras inom kommunen med avseende på kvantitet och kvalitet. Dagvattenplanerna ska bidra till att de åtgärder vidtas som behövs för att MKN för vatten ska kunna följas.

Bedömningen är att när Vännäs kommun genomfört åtgärderna enligt Vattenmyndighetens förvaltningsplan 2016-2020 kommer miljö kvalitetsnorm för vatten uppnås förutom gällande Hg, PBDE och försurning som har en mer långsiktig åtgärdstakt, vilken kommunen inte kan påverka.

Miljö kvalitetsnorm för luft

Den största utmaningen för luftkvaliteten i Vännäs är fordonstrafik och vedeldning. Sedan mätningarna åren 1989-1990 har fjärrvärme installerats i tätorterna Vännäs och Vännäsby. Samtidigt har ca 450 värmepumpar installerats. Detta har inneburit att många olje- och vedpannor har tagits bort. Dessutom har väg 92 dragits om utanför samhället, vilket medför att mängden tung trafik har minskat avsevärt.

Luftkvalitetsmätningar har utförts under 1990-talet i centrala Vännäs. Mätningarna visar att det främst är halterna av sot som är höga. Mätserien åren 1989–1998 visade dock att halterna av sot minskade under perioden. Inget överskridande av då gällande gränsvärden för vinterhalvåret uppmättes. Däremot överskreds dygnsmedelvärdet vid ett par tillfällen.

Under november 2012 – december 2013 ingick kommunen i ett forskningsprojekt tillsammans med Umeå Universitet, IVL Svenska miljöinstitutet och SMHI. Vid mätstationer i Vännäs och Vännäsby mättes partiklar (PM_{2,5}) och benso(a)pyren (B(a)P). Mätplatserna valdes för att representera bostadsområden med vedpannor och kaminer. Resultatet visar på att årsmedelvärdet för PM_{2,5} låg långt under såväl MKN för PM_{2,5} på 25 µg/m³ som miljö kvalitetsmålet precisering på 10 µg/m³. Periodmedelvärdet av B(a)P låg långt under MKN för årsmedelvärde men över miljö kvalitetsmålet precisering, dvs det något lägre värdet som Sverige har valt som mål.

Bedömningen är att Vännäs kommun i dagsläget klarar MKN för luft och att översiktsplanen inte kommer att förändra läget. En luftkvalitetsmätning bör göras för att bekräfta antagandet.

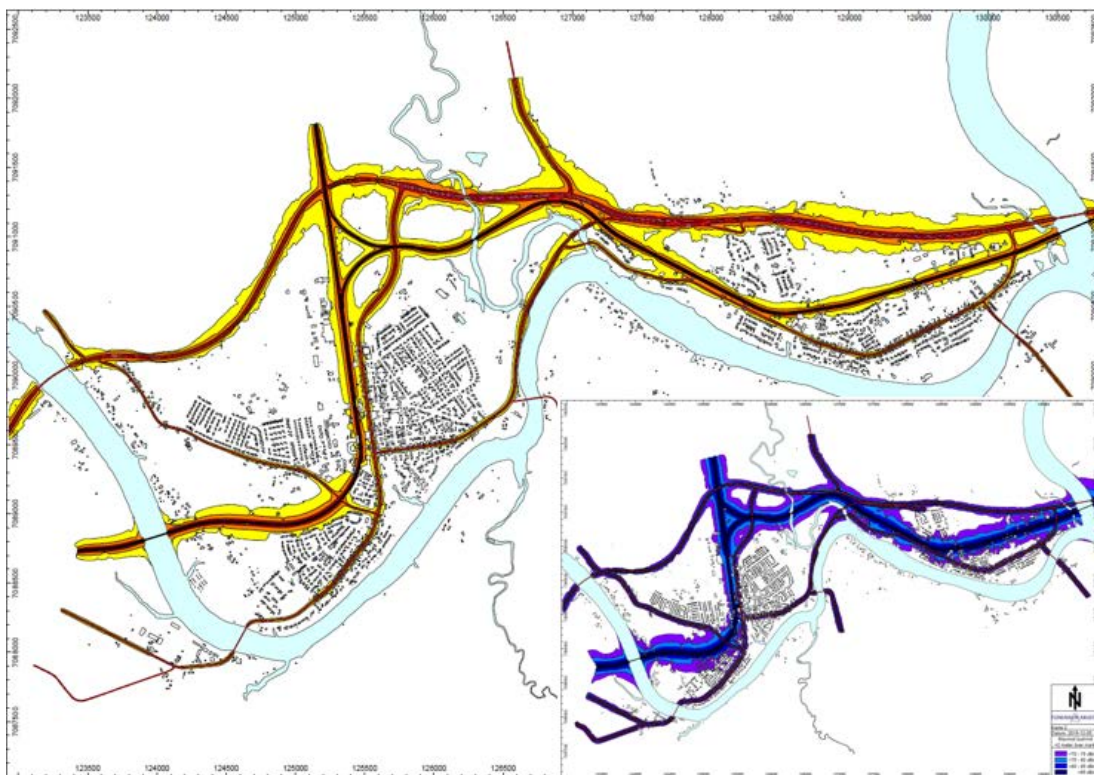
Buller

I mindre och medelstora kommuner (under 100 000 invånare) ska strävan vara att begränsa buller. Det styrs bland annat i de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken och reglerna om egenkontroll, tillsyn och prövning. Ny bebyggelse ska utformas så att Boverkets byggregler, Naturvårdsverkets och Folkhälsomyndighetens riktlinjer följs tillsammans med förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader.

Trafiken utgör det största bullerproblemet i kommunen, medan störningar från verksamheter idag är ett mindre problem. I tätorterna kan inte bullerfrihet uppnås, men genom god samhällsplanering kan problemets omfattning minska.

För kommunen finns den största risken för bullerstörningar efter genomfartslederna och vid järnvägen i Vännäs, Vännäsby samt Tväråbäck. En bedömning av bullernivåerna ska göras vid planläggning, men även vid bygglovsprövning, både inom och utanför detaljplan. Bedöms risker finnas för att bullernivåerna kommer att överskridas, ställs krav på bullerskyddande åtgärder vid utförandet.

För att minska bullerstörningar för bostäder kan verksamheter och komplementbyggnader placeras som bullerskärmar vid vägar och järnvägar. Bostadsbyggnaders utformning och placering påverkar även bullernivåerna inne i bostäderna samt i utemiljön. Genom att sänka den tillåtna hastigheten på det kommunala gatunätet kan i vissa fall bullerstörningar minska.

Karta 15.

För att minska risken för störningar från industrier och andra ljudstörande verksamheter har områden avsatts för den typen av verksamheter och är geografiskt tydligt skilda från bostadsområden. Vid nybebyggelse i närheten av kommunens skyttebanor, motorbanan och täktverksamheter ska risken för störande buller beaktas vid bygglovsprövning.

En översiktlig kartläggning av väg- och tågtrafikbuller för tätorterna Vännäs och Vännäsby har tagits fram 2016-12-05 av Tunemalm Akustik. Här redovisas bullerutsatta områden och kartläggningen kan användas som underlag vid framtida planärenden och bygglov. En översiktlig kartbild på dygnsekvivalent ljudnivå och maximal ljudnivå redovisas på karta 15.

Oljud från inbromsande godståg kan upplevas som ett problem i Vännäs tätort. Gång- och cykelvägen under viadukten vid lokstallet trafikerar av många skolelever och möjligheten till bullerreducerande åtgärder i det området bör studeras. I övrigt planeras inga särskilda åtgärder för befintlig bebyggelse i bullerutsatta områden.

Bedömningen är att bullerreducerande åtgärder krävs inom utbredningsområden för att kunna säkerställa att miljö kvalitetsnorm buller ska kunna uppnås vid nybyggnation.

3.18 GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR

Att värna och utveckla de gröna och blå miljöerna, dvs. grönytor och vattendrag i och runt tätorterna ska ha hög prioritet i samhällsbyggandet.

Naturen är en viktig förutsättning för välbefinnande och rekreation. Grönstrukturen bidrar även till attraktiva mötesplatser och utemiljöer för både

fysisk aktivitet och vila och är därmed mycket viktig för folkhälsan. Den ger oss också en stor del av vårt behov av skönhetsupplevelser och är en viktig inspirationskälla till kreativitet. Tätorternas gröna och blå miljöer har också ett stort värde för den biologiska mångfalden och viktiga för dagvattenhantering och snöupplag.

Att det finns naturområden och mindre grönytor insprängda i bebyggelsen skapar konkurrenskraft och höjer attraktiviteten för kommunen. Det har också särskilt stor betydelse för grupper som barn, funktionsnedsatta, äldre, sjuka och socioekonomiskt svaga. Hundägare är en annan grupp som använder den bostadsnära naturen mycket.

För barnen är det viktigt att den vardagsnära miljön är trygg, tillgänglig, varierad och stimulerande. De tillbringar mycket av sin tid här och det har stor betydelse för barnens sociala, fysiska/motoriska och mentala utveckling. Naturen i sig har också ett stort värde som pedagogisk resurs för förskolor och grundskolor och den kan vara en plats där natur- och miljöförståelsen kan utvecklas. De förskolor som är placerade i närheten av naturområden besöker naturen betydligt oftare än förskolor som har en längre sträcka dit.

För att utemiljön ska ge dessa positiva effekter måste man skapa miljöer som lockar och stimulerar till utevistelse. Variation, tillgång och närhet till gröna miljöer är helt avgörande för om människorna ska utnyttja dem ofta.

Den bostadsnära naturen ska vara möjlig att nå till fots från bostaden. I forskningen har 300 meter visat sig vara ett gränsvärde för hur långt man är beredd att gå till ett grönområde för att man ska använda det ofta. Att miljön ska vara fri från buller är viktigt för att uppleva ostördhet och få möjlighet till återhämtning.

Sammanhängande stråk knyter samman målpunkter och gör det möjligt att från bostadsområden nå de större rekreationsområdena till fots och på cykel. Stråken kan med fördel utvecklas genom en variation av platser som ger möjlighet till exempel lek, bollspel, bad, picknick, träning eller naturspa-ning.

Träden är viktiga för stadsbilden genom att de förskönar och förstärker vårt välbefinnande. Träd renar luften, de binder stora mängder vatten vid nederbörd och trädens rötter stabiliserar och motverkar erosion. De har även betydelse för lokalklimatet genom att de ger skugga och därmed skyddar mot strålning och utjämnar temperaturvariationer. Trädplantering är ett kostnadseffektivt sätt att hantera dagvatten, samtidigt som det skapar mervärden. En plan bör tas fram för återplantering av de träd och buskar som tas bort i samhället.

I Vännäs och Vännäsby finns flera större grönområden som med fördel kan utvecklas och bindas samman. Dessa områden redovisas under kap. 6 "Områdesvisa beskrivningar".

Vännäs kommun bör genom samverkan mellan olika förvaltningar och aktörer arbeta vidare med att utveckla en grön- och blåstruktur för tätorterna och bl.a. utreda möjligheterna att:

- Binda samman gröna stråk med inbjudande gång- och cykelvägar.
- Binda samman gröna stråk med vattendrag och landsbyggd.
- Koppla samman naturmiljöer med kulturmiljöer.
- Utveckla grönområdets hantering av dagvatten och snöupplag.
- Bevara och utveckla bostadsnära grönområden utifrån ett barn- och jämställdhetsperspektiv.
- Planera skötsel och återplantering av tätorternas träd och planteringar.
- Införliva Boverkets rekommendation för bostadsnära natur inom 300 meter från bostäder, särskilt boende, skolor och förskolor.

4. Mellankommunala intressen

Vissa frågeställningar berör intressen inom flera kommuner. Nedan följer ett antal områden som är gemensamma för Vännäs och dess grannkommuner.

Region Västerbotten

Region Västerbotten bildades år 2008 av länets 15 kommuner och Västerbottens Läns Landsting och har det regionala utvecklingsansvaret i länet. Syftet är att organisationen ska ta ett samlat ansvar för de regionala utvecklings- och tillväxtfrågorna.

Regionen har tagit fram en regional utvecklingsstrategi för Västerbottens län. I strategin formuleras delstrategier som bland annat syftar till att utveckla turistnäringen, stärka arbetsmarknadsregionen, skapa attraktiva boendemiljöer samt skapa förutsättningar för mer hållbara transporter.

En ansökan är inlämnad till regeringen för bildande av regionkommun. Den kommer i så fall till stor del att ta över Region Västerbottens uppdrag.

Umeåregionen

Umeåregionen är en kommunal samverkan där Vännäs kommun tillsammans med grannkommunerna Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå och Vindeln utgör en funktionell region. Regionsamarbetet påbörjades år 1994 och senare har även Örnsköldsviks kommun anslutit.

Målsättningen med samverkan är främst att effektivisera de kommunala verksamheterna och bidra till regionens utveckling samt vara demokratiskt förankrad. Inom Umeåregionen finns en gemensam arbetsmarknad, handel, service, kultur, fritid m.m. Från Vännäs pendlar dagligen ca 2 000 personer till sin arbetsplats i Umeå. För arbetspendling mot Vännäs är motsvarande siffra ca 500 personer.

Samverkan har exempelvis skett inom verksamhetsområdena kommunikation, näringsliv, räddningstjänst, upphandling, landsbygdsutveckling, turism/fritid, kultur, skola, socialtjänst, IT och jämställdhetsfrågor.

Inom området fysisk planering har samverkan skett vid planering av vindkraft och landsbygdsutveckling i strandnära läge. Det har resulterat i tematiska tillägg till respektive kommuners översiktsplaner. Inriktningen är att fortsätta den mellankommunala samverkan i dessa planeringsfrågor.

Kransen-samverkan

Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Vindeln och Vännäs har ett organise-

rat samarbete inom samhällsbyggnadsförvaltningarna. Syftet med samverkan är att effektivisera verksamheterna, samarbeta i gemensamma frågor samt vara bollplank för varandra.

Kransensamarbetet startade år 2006 där initialt Vännäs, Vindeln och Bjurholm började samverka inom området kommunalteknik. Under år 2010 anslöt sig även Nordmaling och Robertsfors.

Samverkan sker inom områdena räddningstjänst, miljö- och hälsoskydd, VA/gator/avfallshantering, fastighet/bostäder och bygglovgivning/kartor. Målsättningen är att denna samverkan ska fortsätta och utvecklas så länge behov bedöms finnas.

E12-alliansen (Blå Vägen)

I denna gruppering ingår kommunerna efter E12; Umeå, Vännäs, Vindeln, Lycksele och Storuman. Gruppen arbetar med hela stråket i östvästligt perspektiv.

För närvarande pågår projektet E12 Botnia Atlantica Transport.

E12 mellan Vännäs och Umeå

E12 mellan Vännäs och Umeå har en synnerligen frekvent trafikintensitet. Vägsträckan har stor betydelse för den betydande pendling som förekommer, för kollektivtrafiken samt för den tunga trafiken. Sträckan mellan Brattby och Norrfors har breddats och försetts med mitträcke. Avsnitten mellan Kulla och Norrfors samt mellan Brattby och Vännäs är föremål för ett arbete kring åtgärdsvalsstudie med målsättning att objekten i närtid kommer med i den Nationella planen för vägtransportsystemet.

Med tanke på dagens stora behov av en vägombyggnad samt dess samhällsekonomiskt lönsamma effekt förefaller det naturligt att åtgärderna påbörjas så snart det är möjligt.

Väg 92 - Konstvägen sju älvar

Konstvägen sju älvar är en 35 mil lång konstutställning från Holmsund i öster till Borgafjäll i väster. Konstvägen passerar de fem kommunerna Umeå, Vännäs, Bjurholm, Åsele och Dorotea och de sju älvarna Vindelälven, Umeälven, Öreälven, Lögdeälven, Gideälven, Ångermanälven och Saxälven. För närvarande finns 13 olika konstverk installerade på sträckan. I Vännäs kommun finns konstverken "Eldsoffa" och "Hägring", vilka invigdes år 1997 respektive år 1998.

Tvärbanan

Tvärbanan saknar elektrifiering mellan Hällnäs och Storuman. Det innebär att sträckan trafikeras med dieseltåg. Det är både ekonomiskt mycket kostsamt och miljömässigt ohållbart att fortsätta driva trafik med dieseltåg längs Tvärbanan. Dieseltågen är inte anpassade för det tempo man kan hålla med modern eldriven tågtrafik, vilket gör att Tvärbanans potential för både person- och godstrafik inte nyttjas fullt ut. Utifrån detta bör målsättningen vara att elektrifiera sträckan Hällnäs-Storuman för att uppnå full systemeffekt. Detta skulle ge bättre möjligheter till regional pendling och innebära en regionförstoring. Med en tillkommande internationell flygplats i Mo i Rana skapas stora möjligheter till en stark norsksvensk turistnod.

Täktverksamhet

Enligt upprättad grushushållningsplan för Vännäs kommun räcker det uttagbara naturgruset endast ytterli-

gare några decennier. Detta är naturligtvis inte någon långsiktig hållbar utveckling. Samma förhållande gäller i våra grannkommuner. Mot bakgrund av detta har Umeåregionens sex kommuner utfört en beräkning av framtida behov. Detta material har sedan legat som underlag vid utläggning av områden för täktverksamhet. Inriktningen ska framdeles vara att inom Umeåregionens kommuner göra gemensamma prioriteringar och avsättning av områden för framtida bergtäktverksamhet.

Älvdalarna

Älvdalarna är en gemensam resurs för berörda kommuner. För Vännäs kommuns del gäller detta Ume- och Vindelälven. Umeåregionens kommuner har gjort en inventering av de större vattendragen i syfte att göra en profilering av respektive älvdal samt erbjuda en samsyn av framtida utvecklingsmöjligheter. Umeälven profileras som "Kultur- och näringslivsälven", en befolkningstät älvdal med mångfald. Vindelälven profileras som "Nationalälven", med sina riksintressen och den storslagna naturen och kulturen.

Vindelälven-Juhtadahka kandiderar till att bli ett av UNESCO:s biosfärsområden.

Gymnasieskolan - Liljaskolan

Gymnasieskolan är ett område som Vännäs kommun har stort behov av samarbete med andra kommuner i Västerbotten, främst med Umeå och de andra kommunerna inom Umeåregionen. Två tredjedelar av eleverna kommer från andra kommuner än Vännäs.

5. Bebyggelselokalisering/riktlinjer

Översiktsplanen ska redovisa kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. I plan- och bygglagen samt miljöbalken redovisas även krav på vad som ska beaktas i bedömningen av ny bebyggelselokalisering. Som stöd och vägledning i olika prövningsärenden finns generella riktlinjer och rekommendationer. I varje enskilt ärende görs en individuell prövning utifrån de förutsättningar som gäller för aktuell ansökan.

Detaljplaner och områdesbestämmelser

Detaljplaner talar detaljerat om hur marken ska användas samt storlek och höjd på byggnader m.m. Områdesbestämmelser säkerställer att syftet med översiktsplanen uppnås med avseende på t.ex. placering, utformning och utförande av byggnader inom särskilt känsliga områden.

Detaljplaner finns inom Vännäs och Vännäsby tätorter, Tväråbäck, Ockelsjö och Södra Österselet. Områdesbestämmelser finns över Harrselsfors kraftverksby.

Avses nya fastigheter avstyckas intill befintligt planlagt område bör en detaljplan övervägas. Även för att klargöra frågor gällande vägar, avlopp, lämplig avstyckning m.m. bör en detaljplan övervägas om fler än två fastigheter ska avstyckas.

Fastighetsbildning

Fastighet för bostadsändamål som bildas utanför detaljplaneområde ska som regel ges en areal om minst 1 500 m². Fastighetsbildning beslutas av lantmäteriet. Därför bör vid behov storlek och utformning samrådats med lantmäteriet

innan beslut om bygglov eller förhandsbesked lämnas.

Strandskydd

Strandskydd gäller generellt inom 100 meter från strandlinjen till sjöar och vattendrag. Inom strandskyddsområdet får inga nya byggnader eller anläggningar uppföras. Strandskyddsreglerna beskrivs i 7 kap. miljöbalken.

För att genomföra en åtgärd inom strandskyddsområde krävs strandskyddsdispens. Dispenserna prövas av kommunen och det krävs att något av de skäl som finns i miljöbalken uppfylls. Ska en åtgärd göras i vatten, kan en anmälan om vattenverksamhet till länsstyrelsen krävas.

Vissa mindre vattendrag och sjöar är dock undantagna från strandskyddet enligt länsstyrelsens beslut om *avgränsning av generellt strandskydd i Västerbottens län, 1979-05-21*.

Ett skäl till dispens är om den tänkta åtgärden ligger inom ett LIS-område, område för Landsbygdsutveckling I Strandnära läge. Beslutade LIS-områden finns i byarna Holmbäck, Pengsjö, Vännänget, Jämteböle, Vännfors samt Östra och Västra Selet. Dessa finns beskrivna i det tematiska tillägget till översiktsplanen, *Strandskydd i Umeåregionen 2013-06-17*.

Nya LIS-områden kan beslutas vid arbetet med revidering av översiktsplanen om det finnas ett allmänt intresse av att nya LIS-områden upprättas. En förutsättning för nya LIS-områden är att erforderliga underlag tas fram innan beslut. Samråd ska då ske med Landsbygdsråd, byaföreningar eller liknande, enligt beslut från kommunstyrelsen 2015-08-24.

I revidering av översiktsplanen tillkommer nya LIS-områden längs Umeälven, Hjäggsjö, Stärkesmark och Mosjö samt för befintliga avstyckade och obebyggda småhustomter inom strandskyddsområden. Beslut om områdenas lämplighet som LIS-områdes tas parallellt med översiktsplanen och hanteras som ett tillägg till tematiska tillägget om landsbygdsutveckling i strandnära läge i särskild prövning.

Bebyggelselokalisering

Kommunen är positiv till en utveckling av bebyggelse på landsbygden.

För att klara det underskott av bostäder som finns i kommunen kan inredande av lägenheter på vindar och i källare anses som ett lämpligt komplement till befintligt bostadsbestånd. För källarlägenheter har kommunen tagit fram riktlinjer för bygglovsprövning och liknande vägledning för vindslägenheter planeras att tas fram.

Nya fritidshus håller ofta en hög standard och det är inte ovanligt att fritidshus efter en tid börjar användas som åretruntboende. Det är därför av stor vikt att tomter bedöms utifrån att infartsvägar, avlopp, vattenförsörjning, avfallshantering m.m. kan klaras vid beslut om förhandsbesked eller bygglov.

Jord- och skogsbruk

Vid etablering i jord- och skogsbruksmark ska hänsyn tas till möjligheten för fortsatt brukande av omkringliggande mark.

Avståndet mellan bostadshus och aktiv djurhållning prövas från fall till fall utifrån de förutsättningar som gäller för aktuell ansökan.

Inom tätortsnära skogar samt inom områden som är av intresse för kulturmiljö, naturvård samt det rörliga friluftslivet är det extra viktigt att skogsvårdslagstiftningens hänsynsregler tillämpas.

Riksintressen

Om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, ska företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt.

Enskilda avloppsanläggningar

Utanför kommunens verksamhetsområde för vatten- och avloppsanläggningar kommer troligen enskilda avloppsanläggningar fortsättningsvis bli gällande. Där så är möjligt bör gemensamhetsanläggning för flera hushåll förordas. Anläggningarna tillståndsprövas av plan- och miljönämnden.

I områdena Västra och Östra Spöland finns ett äldre avloppsledningsnät. Spillvatten leds via slamavskiljare vid varje fastighet med självfallsledning till Vattenfalls pumpstationer, belägna i Västra och Östra Spöland, som kan pumpa vattnet vidare till kommunens nät. Vid påkoppling på det äldre avloppsledningsnätet i Västra och Östra Spöland krävs det en slamavskiljare för varje fastighet.

Hälsa och säkerhet

Utefter Vindelälven vid Västra Spöland samt utefter Umeälven vid Vännäsby har vallar anlagts för att motverka riskerna för översvämning. Det innebär att några begränsningar, utifrån översvämningensrisken, i möjligheten att uppföra betydande byggnadsverk och dylikt inom dessa områden inte bedöms vara nödvändigt.

Där vallar helt eller delvis saknas, som t.ex. Östra Spöland gäller begränsningar i möjligheten att uppföra nya betydande byggnadsverk innan invallning kompletterats. Begränsningen innebär att nybyggnation ska göras på den höjd som motsvarar den krönhöjden som vallen skulle haft.

Vid nybebyggelse längs älvarna samt i branter och sluttningar ska geotekniska undersökningar utföras med avseende på risk för ras, skred och slamströmmar.

Grön- och blåstruktur

Bostadsnära natur bör finnas inom 300 meter från bostäder, särskilt boende, skolor och förskolor.

6. Områdesvisa beskrivningar

6.1 UMEÄLVENS KRAFTVERKS- BYAR

Flertalet av byarna som ingår i Umeälvens kraftverksbyar har genom Högås bygdeförenings försorg tagit fram en byaplan med vision för byarnas framtid och utvecklingsmöjligheter. Detta berör inte direkt markanvändningen, men kan komma att användas vid andra utvecklingsstrategier än översiktsplanen.

Harrselsfors

Harrselsfors är ett mindre samhälle beläget ca 15 km nordväst om Vännäs. Ett av kraftverken utefter Umeälven är anlagt vid Harrselsfors. På östra sidan om kraftverket ligger kraftverkssamhället med 14 st. tegelvillor.

Harrselsfors kraftverkssamhälle utgör en kulturhistoriskt värdefull miljö, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Hänsyn ska tas till de kulturhistoriska intressena vid ny-, om- och tillbyggnad inom den värdefulla bebyggelsemiljön. Områdesbestämmelser för kraftverkssamhället med preciserade krav på materialval, utförande m.m. har antagits.

Södra Österselet

Södra Österselet är ett område efter Umeälven med fritidshusbebyggelse. En äldre byggnadsplan finns antagen som reglerar bebyggelsen i området.

Hällfors

Hällfors är beläget ca 7 km nordväst om Vännäs. Samhället rymmer en friskola och en fristående förskola. I övrigt finns flera jordbruksföretag i drift.

Hänsyn ska tas till jordbrukets intressen samt landskapsbilden vid ny-, om- och tillbyggnad.

Pengfors

Ett samhälle beläget invid Umeälven ca 5 km nordväst om Vännäs. Här finns ett av Umeälvens kraftverk anlagt. Pengfors rymmer en gles jordbruksbebyggelse blandad med småhusbebyggelse.

Pengfors kraftverkssamhälle har bedömts som en kulturhistoriskt värdefull miljö, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Vid tillkommande bebyggelse ska hänsyn tas till de kulturhistoriska intressena, jordbrukets och rennäringens intressen samt landskapsbilden.

Mellan Pengfors och Penglunds samhällen finns en motorbana anlagd för motor- och rallycross. Med hänsyn till bl.a. bullerstörningar ska bebyggelse undvikas i närheten av motorbanan.

Norrmalm

I byn Norrmalm, ca 5 km nordväst om Vännäs, finns ett av kommunens största jordbruk och Vännäs Ridcenter. Se vidare under kap. 3.12 "Friluftsliv och fritid". Vid tillkommande bebyggelse ska hänsyn tas till jordbrukets och rennäringens intressen samt ridanläggningen.

Penglund

Penglund ligger ca 6 km väster om Vännäs. Bebyggelsen är i huvudsak lokaliserad intill riksväg 92. Samhället är beläget i en jordbruksbygd.

Tillkommande bebyggelse ska anpassas med hänsyn till jordbrukets intressen och landskapsbilden.

Högås

Samhället ligger ca 10 km nordväst om Vännäs. Gårdarna ligger på en grusås med odlingsmarken i en söderslutning.

Ett område kring Högås utgör en kulturhistoriskt värdefull bebyggelsemiljö, se kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Stor hänsyn ska tas till de kulturhistoriska intressena, jordbrukets intressen samt landskapsbilden vid framtida ny, om- och tillbyggnad.

6.2 TVÄRÅBÄCKSBYGDEN

Tväråbäck

Tväråbäck är ett samhälle beläget invid E12 ca 10 km norr om Vännäs. Förutom äldre bebyggelse har kommunen planerat ett område för småhusbebyggelse. Tillgången på tomter är fortfarande god. Kommunalt vatten och avlopp finns framdraget i samhället. Här finns vidare förskola, sågverk samt lokaler för autistboende i anslutning till bostadsområdet. Områden på ömse sidor om sågverket har

avsatts för framtida industri- och handelsändamål. Några jordbruksföretag finns för närvarande i drift. Stambanan passerar genom Tväråbäck och målsättningen är att det byggs en järnväghållplats för regiontrafiken. Detta skulle innebära mycket för Tväråbäcksbygden med avsevärt förbättrade möjligheter till att nyttja kollektivtrafik.

Tväråbäck har tagit fram en byaplan med vision för byarnas framtid och utvecklingsmöjligheter.

Tillkommande bebyggelse bör i första hand styras till detaljplanerat område. Vid tillkommande bebyggelse i övrigt ska hänsyn tas till jordbrukets intressen.

Stärkesmark

Stärkesmark är en gammal jordbruksbygd med bebyggelse lokaliserad runt Stärkesmarkssjön. På senare tid har en hel del fritidshus vuxit upp kring sjön.

Ett område på östra sidan om sjön har bedömts som en kulturhistoriskt intressant bebyggelsemiljö, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Område för landsbygdsutveckling i strandnära läge är planerat på ett flertal ställen runt sjön.

Stor hänsyn ska tas till de kulturhistoriska intressena, jordbrukets intressen samt landskapsbilden vid ny-, om- och tillbyggnad.

Jämteböle/Snålltjärn

Jämteböle och Snålltjärn är gamla jordbruksbygder. Spridd permanentbebyggelse med inslag av fritidsbebyggelse runt Jämtebölesjön och runt delar av Snålltjärn. En kommunal badplats finns anlagd vid Snålltjärn.

Stor hänsyn ska vid framtida ny-, om- och tillbyggnad tas till jordbrukets intressen samt landskapsbilden.

Gullsjö

Byn är i huvudsak lokaliserad till Gullsjöns östra strand med gårdarna grupperade på ömse sidor om landsvägen mot Tväråbäck. Odlingslandskapet med lador sträcker sig från vägen ned mot sjön.

Gullsjö bykärna och odlingslandskapet öster om sjön har bedömts vara en kulturhistoriskt värdefull bebyggelsemiljö, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Tillkommande bebyggelse bör inordnas i området med hänsyn till jordbrukets intressen, kulturvärdena samt landskapsbilden.

6.3 VINDELÄLV SOMRÅDET

Vindelådalen

Vindelälven är den enda av de kvarvarande outbyggda fjällälvarna som biologiskt liknar de sydligare, nu utbyggda, storälvarna i landet. Älven är en utpräglad bygdeälv till stora delar omgiven av jordbruksmarker.

Vindelådalen är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns längs älven, i miljöbalken utmärkt som riksintresse. Inom Vindelådalen ska turismens och friluftslivets intressen särskilt beaktas vid bedömning av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra miljöingrepp.

Jordbruket har också en viktig roll inom Vindelådalen. Aktiva brukningsenheter är en förutsättning för att behålla ett öppet åkerlandskap.

Vindelälven erbjuder utmärkta förutsättningar för naturstudier av ostörd älvsnatur. Bra fritidsfiske efter lax, öring och harr samt goda förutsättningar för forsränning. Se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård", 3.11 "Naturvård" samt 3.12 "Friluftsliv och fritid".

Eftersom Vindelådalen är klassad som riksintresse ska vid bygglovsprövning särskilt beaktas riksintressenas skyddsvärden.

Norra Västerselet

Norra Västerselet är en mindre jordbruksby belägen intill Vindelälven, knappt 20 km norr om Vännäs samhälle. Byn har sin utsträckning längs Vindelälvens västra sida och tillhör ett område som är utmärkt som riksintresse med hänsyn till natur- och kulturvärdena.

Jordbruksmarken består av älvssediment. De nordligaste gårdarna härstammar från slutet av 1800-talet, de övriga har 1920-talskaraktär.

Norra Västerselet tillhör det område som i miljöbalken är utmärkt som riksintresse och ingår i kommunens kulturmiljöprogram som en värdefull bebyggelsemiljö, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Att Vindelådalen är utmärkt som riksintresse och är Natura 2000-område medför restriktioner vid bygglovsprövning samt större hänsynstagande för skogsbruket och övrig markanvändning.

Selet

Selet ligger intill Vindelälven och ingår i de områden som i miljöbalken, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns inom området, är utmärkt som nationellt intresse. Strandskyddet och skyddet av landskapsbilden längs Vindelälven medför restriktioner vid bygglovsprövning samt större hänsynstagande för skogsbruket och övrig markanvändning.

Spöland

Den första bebyggelsen i området kring Spöland skedde på Vindelälvens västra strand, men från 1870-talet breddade bebyggelsen ut sig på den östra stranden. På båda sidor om älven finns jordbruksmark.

Byarna Västra och Östra Spöland ligger intill Vindelälven och tillhör därmed det område som i miljöbalken är utmärkt som riksintresse med hänsyn till natur- och kulturmiljön.

Mot bakgrund av de höga flödena är 1995 beslutade kommunen att de provisoriskt uppförda vallarna skulle permanentas med läge, höjd och utformning i enlighet med den ursprungliga invallningen.

Under år 1997 har vallar uppförts eller kompletterats i Västra Spöland. Motsvarande åtgärder är planerade för Östra Spöland.

För att erhålla konkreta planeringsexempel har Boverket i samverkan med Vännäs kommun att upprättat en fördjupad områdesplan för Spöland. I planen görs bedömningen att sannolikheten för framtida översvämningar är minimal i och med att vallar är uppförda. Detta innebär att några större begränsningar i möjligheten att uppföra bostadsbyggnader m.m. i

Västra Spöland, inte bedöms vara nödvändiga på grund av översvämningens risker. För Östra Spöland gäller dock begränsningar i byggrätten till dess att vallar uppförts eller kompletterats.

De boende på den östra sidan av Vindelälven har framfört ett starkt önskemål om en trafiksäker gång- och cykelväg över Vindelälven. Utifrån Trafikverkets åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för gång- och cykelbro över Vindelälven föreslås att brofästena från den gamla järnvägsbron över Vindelälven, strax söder om landsvägsbron, används. Önskemål finns även om en komplettering med gång- och cykelväg mellan Nöjesgatan i Vännäsby och E12:an. Detta skulle möjliggöra en trafiksäker gång- och cykelvägsförbindelse från Spölandsområdet genom Vännäsby och vidare mot Vännäs.

I likhet med övriga byar längs riksintressanta Vindelälven gäller restriktioner vid bygglovsprövning samt större hänsynstagande för skogsbruket och övrig markanvändning.

Västra Vännfors

Västra Vännfors är en mindre jordbruksby belägen i kuperad terräng utmed Vindelälvens västra sida ca 12 km norr om Ume- och Vindelälvens sammanflöde. Odlingsmarken består av sedimentjord.

Byn var ursprungligen en fäbodplats under Selets by. Under senare delen av 1800-talet flyttades fyra gårdar ut från gamla Vännfors by till "Fäbodgården" på älvens västra sida och bildade Västra Vännfors.

Bebyggelsen i Västra Vännfors ligger i höjdläge på rad utmed genomfartsvägen. Den äldsta bebyggelsen härstammar från slutet av 1800-talet och 1900-talets första decennier. Omkring byn finns lämningar som vittnar om äldre tiders näringsliv.

Västra Vännfors tillhör det område som i miljöbalken är utmärkt som riksintresse samt ingår i kommunens kulturmiljöprogram som en värdefull bebyggelsemiljö, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Bevarande av miljön förutsätter att nytillkommande bebyggelse lokaliseras med hänsyn till befintliga gårdsgrupperingar samt att framtida om- och tillbyggnader genomförs varsamt. En fortsatt hävd av odlingslandskapet och underhåll av ladorna är viktigt.

Vännfors - Inibyn

Vännfors är en av de äldsta byarna utmed Vindelälven. Den äldsta delen av Vännfors by kallas Inibyn och ligger närmast älven i norra delen av byn. Byn ligger på Vindelälvens östra strand, ca 10 km norr om Ume- och Vindelälvens sammanflöde.

Byn är belägen på för odling lämplig sedimentjord. Markytan, som är relativt plan, avslutas med en tvär brant ned mot älven i väster och mot Hallbäcken i norr.

Bland bebyggelsen finns flera exemplar på välbevarade 1800-talsbyggnader, främst traditionella faluröda mangårdsbyggnader. I övrigt består bebyggelsen av gårdar från början av 1900-talet och senare.

Vännfors ligger intill Vindelälven och tillhör därmed det område som i miljöbalken är utmärkt som riksintresse

och ingår i kommunens kulturmiljöprogram som en värdefull bebyggelsemiljö, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Bevarande av miljön förutsätter att nybebyggelse förläggs på mindre iögonfallande platser samt att eventuell om- och tillbyggnad genomförs varsamt.

Nyåker

Nyåker är en mindre jordbruksby belägen ca 1 km öster om Vindelälven och 4 km norr om Ume- och Vindelälvens sammanflöde. Byns äldre bebyggelse ligger på rad utmed vägens östra sida. Under 1980-talet har ny bebyggelse uppförts på vägens västra del mot älven.

Den äldre bebyggelsen består av byggnader från slutet av 1800-talet.

I den svaga sluttningen mellan Nyåker och Vindelälvens östra strand breder Finnmyran ut sig, ett vidsträckt odlingslandskap med ängslador. I övrigt består åkerjorden av älvssediment. Under 1980-talet har jordbruken successivt lagts ned.

Nyåker ingår i de områden som i miljöbalken utmärkts som riksintresse med hänsyn till natur- och kulturmiljön samt ingår i kommunens kulturmiljöprogram som en värdefull bebyggelsemiljö, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Bevarande av miljön förutsätter att nytillkommande bebyggelse lokaliseras med hänsyn till befintliga gårdsgrupperingar samt att framtida om- och tillbyggnader genomförs varsamt. En fortsatt hävd av odlingslandskapet är också viktigt.

6.4 HJÄGGSJÖBYGDEN

Östanlid

Östanlid är en egen del av byarna Östanbäck och Strömbäck belägen invid Stambanan på gränsen till Nordmalings kommun inom landskapet Ångermanland. Gårdarna i Östanlid anlades på 1930-talet.

Stor hänsyn ska tas till de kulturhistoriska intressena vid framtida ny-, om- och tillbyggnader.

Pengsjö

Pengsjö samhälle är beläget ca 8 km Sydväst om Vännäs. Befintlig permanent bebyggelse är i huvudsak lokaliserad norr om Pengsjön. Området kring Pengsjö är en rik jordbruksbygd. I Pengsjö finns en förskola.

Fritidsbebyggelse har vuxit upp runt Pengsjön i tämligen stor omfattning. Här finns också en kommunal badplats anlagd.

På ett område norr om allmänna vägen torde finnas möjligheter att vidare utreda förutsättningar för framtida exploatering för bostadsändamål. Inom ett område öster om Lillsjön har diskuterats möjlighet till uppställningsplats för husvagnar.

Tillkommande bebyggelse ska lokaliseras med stor hänsyn till jordbrukets intressen och landskapsbilden. Samlade bebyggelsegrupper bör eftersträvas.

Hjäggsjö

Runt Hjäggsjön finns ett flertal grupper med fritidshus. Sjön har också klassats som lämplig för det rörliga friluftslivet. En kommunal badplats finns anlagd i sydöstra delen av sjön.

Områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge är planerat i flera olika delområden runt sjön.

Tillkommande fritidsbebyggelse kan tillkomma som begränsade kompletteringar och helst lokaliseras till samlade grupper.

Ockelsjö

I norra och östra delen av Ockelsjön har ett betydande antal fritidshus uppförts. Sjön har också klassats som lämplig för det rörliga friluftslivet.

Tillkommande fritidsbebyggelse kan tillkomma som begränsade kompletteringar och helst lokaliseras till samlade grupper.

Skavdal

Skavdal är en mindre jordbruksby som ligger ca 6 km söder om Vännäs i anslutning till Trinnans dalgång. Bykärnan är belägen på höjdsträckningen väster om landsvägen med odlingsmarken nedanför.

Stor hänsyn ska tas till de kulturhistoriska intressena vid framtida ny-, om- och tillbyggnad.

Mosjö

Ett område för landsbygdsutveckling i strandnära läge är planerat på östra sidan om Mosjön.

6.5 BRÅN/STRAND

Björkallé - Brån och Strand

Genom Brån och Strand löper en björkallé anlagd år 1923 efter vägens tillkomst. Denna allé har ett stort miljövärde och det är av yttersta vikt att denna, en av Sveriges längsta alléer, får fortleva. Trafikverket har nyligen återplanterat björkar på sträckan.

Brån

Brån är belägen endast någon km sydost om Vännäsby och strax söder om den punkt där Ume- och Vindelälven rinner samman. Åkermarken är av bördig lerjord. Följaktligen är Brån en rik jordbruksbygd med ett flertal aktiva jordbruksföretag.

Väster om byn ligger den grunda Brånsjön, som är känd för sitt rika fågelliv. Området kring sjön är avsatt som ett naturreservat och beskrivs vidare under kap. 3.11 "Naturvård" samt 3.12 "Friluftsliv och fritid".

Ett område på ömse sidor om Brånsvägen har bedömts som en kulturhistoriskt intressant bebyggelsemiljö, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Det finns ett starkt önskemål bland Brånsborna om anläggande av en gång- och cykelväg utefter Brånsvägen med tanke på behovet av en trafiksäker skolväg.

Under år 2017-2018 kommer kommunalt vatten- och avloppssystem att anläggas i Brån.

Sträckan sydväst om Brånsbron, längs med Umeälven, bedöms vara lämplig för bostadsbebyggelse. Området ligger inom strandskydd, vilket innebär att det antingen bör utses som LIS-område eller att strandskyddet upphävs genom detaljplan. Se vidare karta "Fördjupning av Vännäs och Vännäsby".

För Brån gäller begränsningar i byggrätten. Ny bebyggelse ska uppföras på den krönhöjd som en fungerande vall skulle ha haft till dess att vallar anlagts eller kompletterats.

Stor hänsyn och varsamhet ska vid ny-, om- och tillbyggnader tas till jordbrukets och de kulturhistoriska intressena. Lokalisering av nybebyggelse sker lämpligen vid vägarna i enlighet med befintlig gårdsgruppering. En målsättning bör vara att hålla odlingslandskapet öppet och underhålla kvarvarande lador.

Strand

Strand är belägen ca 5 km sydost om Vännäsby. Byn låg från början vid älven. Ideliga översvämningar gjorde dock att byggnaderna flyttades upp mot Strandberget. Jordbruksmarken sträcker sig från byn ned mot Umeälven. Genom Strand leder en flera kilometer lång björkallé, anlagd år 1923, med stort miljömässigt värde.

Ett område av Strand har bedömts som en kulturhistoriskt värdefull bebyggelsemiljö, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Boende i Strand har önskemål om en trafiksäker gång- och cykelväg genom byn.

För Strand gäller begränsningar i byggrätten. Ny bebyggelse ska uppföras på den krönhöjd som en fungerande vall skulle ha haft till dess att vallar anlagts eller kompletterats.

Stor hänsyn och varsamhet ska vid ny-, om- och tillbyggnader tas till jordbrukets och de kulturhistoriska intressena. Lokalisering av nybebyggelse sker lämpligen vid vägarna i enlighet med befintlig gårdsgruppering. En målsättning bör vara att hålla odlingslandskapet öppet och underhålla kvarvarande lador.

Sunnanå

Sunnanå ligger på Umeälvens södra strand mitt emot Vännäsby. Landsvägen löper utmed älvbrinken och på södra sidan om vägen ligger byggnaderna med inägorna i ett odlingslandskap som utbreder sig åt söder.

Ett område mellan Umeälven och befintlig kraftledningsgata har bedömts som en kulturhistoriskt intressant bebyggelsemiljö, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Sträckan längs med Umeälven bedöms vara lämplig för bostadsbebyggelse. Området ligger inom strandskydd, vilket innebär att det bör utses som LIS-område. Syftet med området är att underlätta förtätning längs byvägen utan att det påverkar tillgängligheten till jordbruksmark. Se vidare karta "Fördjupning av Vännäs och Vännäsby".

En ny vägsträckning från Tobackabron till Middagsbergets parkering kommer att anläggas senast år 2020. En bärighetsförstärkning av Tobackabron är nödvändig. Den finns prioriterad i kommunens inlägga till Länstransportplan 2018-2029.

Middagsberget ligger i direkt anslutning till byn. I området finns en fritidsanläggning för utförsäkning. Anläggningen beskrivs vidare under kap. 3.12 "Friluftsliv och fritid".

Stor hänsyn ska vid tillkommande bebyggelse tas till jordbrukets intressen, de kulturhistoriska intressena samt landskapsbilden. Bevarande av miljön förutsätter att den enhetliga bebyggelsen bibehålls och underhålls. Bebyggelsekomplettering sker lämpligen vid landsvägen. En fortsatt hävd av det öppna odlingslandskapet är önskvärd.

6.6 VÄNNÄSBY TÄTORT - FÖRDJUPNING

Fördjupningen över Vännäsby tätort begränsas i huvudsak i väster av Tvärån, i norr av E12, i söder av Umeälven och i öster av Vindelälven. Se vidare karta "Fördjupning av Vännäs och Vännäsby".

Kort historik

Vännäs by var fram till slutet av 1800-talet socknens centrum. Framdragandet av Norra stambanan ändrade dock detta. Efter att Nybyn (nuv. Vännäs) blivit municipalsamhälle år 1900, fick Vännäs by träda tillbaka. Ortnamnet ändrades också från Vännäs till Spöland fram till dess att man själv blev municipalsamhälle år 1939 under namnet Vännäsby. Den första stadsplanen fastställdes år 1949.

Invallningsarbeten har bedrivits av bönderna sedan början av 1900-talet, men tog ordentlig fart efter översvämningen år 1938, då vallarna höjdes och förstärktes.

Befolkning och näringsliv

Befolkningen inom Vännäsby uppgår till 1 612 invånare (31.12.2016). En konstant ökning av befolkningen kan förväntas under kommande planperiod.

För närvarande finns i kommunen ca 2 960 arbetstillfällen, varav de flesta inom tätorterna Vännäs och Vännäsby.

Bostadsområden

I översiktsplanen har avsatts mark för utvecklingsområden för bostäder. Områdena nämns i den ordning de troligast kommer att exploateras.

Ett större markområde i östra Vännäsby mellan Umevägen och Stationsvägen finns avsatt som bostadsområde för både flerbostadshus, radhus och småhus. Detaljplan är upprättad och området har börjat exploateras. Utfyllnad av större delen av området har gjorts utifrån en upprättad utfyllnadsplan. Området är beläget med närhet till pendlarstation, busshållplatser, förskola och skola. Möjlighet finns att bygga ca 50 lägenheter i rad- och småhus.

Olofsborg nyttjas inte längre som matcharena för fotboll. I översiktsplanen har området avsatts för lägre flerbostadshusbebyggelse. Området är också tänkbart att delvis nyttjas för utbyggnad av förskoleverksamhet. Markfrågorna är lösta, men detaljplan erfordras. Området är beläget med närhet till pendlarstation, busshållplatser, förskola och skola. Området bedöms inrymma ett 20-tal lägenheter och utrymme för förskolepaviljonger.

Ytterligare ett markområde mellan Umevägen och Stationsvägen i östra Vännäsby har avsatts som utvecklingsområde för småhusbebyggelse. Markfrågorna är enbart delvis lösta, varför förvärvsfrågorna måste prioriteras. Detaljplan har inte heller upprättats. Det kan bli aktuellt att avsätta del av området för förskolans framtida behov av lokaler. Området är beläget med närhet till pendlarstation, busshållplatser, förskola och skola. Ett 20-tal småhustomter beräknas kunna avstyckas.

Inom kvarteret Spiken i östra Vännäsby finns avsatt ett område för flerbostadshus. Markfrågorna är lösta och detaljplan upprättad. Området beräknas räckas till ett 20-tal lägenheter.

Mellan Villastigen och Umeälven har ett markområde avsatts för småhusbebyggelse. Området är beläget på odlad åkermark med utsikt över Umeälven och med närhet till strandpromenaden. Markfrågorna är lösta, men området behöver fyllas upp för att möjliggöra utbyggnad av bostäder. Dessutom behöver detaljplan upprättas. Området beräknas rymma ett 20-tal småhus. Bedömning av ianspråktagande av jordbruksmark görs i kap. 3.7 "Areella näringar – jordbruk".

På Hembergsområdet mellan järnvägen och Umevägen har ett mindre område avsett för småhusbebyggelse redovisats. Området har vacker utsikt över Umeälven och Middagsberget. Markfrågorna är avklarade. Detaljplan behöver upprättas. Ett 10-tal småhustomter beräknas kunna avstyckas.

På Hembergsområdet mellan E12 och järnvägen har avsatts ett större markområde för småhusbebyggelse. Området på odlad åkermark ligger vackert beläget med utsikt över Umeälven och Middagsberget. Markfrågorna är avklarade. Detaljplanen är föremål för översyn, varvid detaljplanearbetet lämpligen samordnas med ovan nämnda område. Det är framförallt buller- och vibrationsfrågorna som måste studeras närmare. Området bedöms kunna bebyggas med ett 50-tal småhus. Bedömning av ianspråktagande av jordbruksmark görs i kap. 3.7 "Areella näringar – jordbruk".

Därutöver kan det bli aktuellt med sanering av äldre byggnader och en viss förtätning av de centrala delarna i samhället.

Inom respektive bostadsområde ska utemiljö och lägenheter vara utformade så att de är tillgängliga även för barnfamiljer, äldre och funktionshindrade. Hänsyn ska också tas till barnfamiljers, äldres och funktionshindrades tillgänglighet för uterekreation. Det är också viktigt att planera för närhet till gröna stråk.

En tydlig trend har varit en relativt hög andel inflyttning av barnfamiljer till Vännäsby. Detta ställer höga krav på framförhållning bl.a. gällande förskolans och skolans lokalbehov.

Industriområden

Plankartan redovisar en utökning av Vännäsby industriområde.

För befintligt industriområde utefter Företagsvägen föreslås en utvidgning mot väster, vilket innebär en förlängning av Företagsvägen och så småningom en anslutning till Blomstervägen vid skidstadion. Detta innebär att jordbruksmark kommer att tas i anspråk, se kap. 3.7 "Areella näringar-jordbruk". Vid exploatering av industriområdets norra del ställs stora krav på byggnadernas och anläggningarnas exteriör och på typ av verksamhet med tanke på "skyltläget" mot E12. Markfrågorna är endast delvis lösta varför förvävsfrågorna måste prioriteras. Detaljplan måste också upprättas. En etappvis utbyggnad är trolig.

Kommersiell och allmän service

Tätortens kommersiella service är i huvudsak centralt belägen utefter Umevägen.

I Vännäsby finns skolbarnomsorg, ett flertal förskolor, förskoleklass samt 1-6-skola. Utifrån prognoser på kalkylerad befolkningsutveckling

bedöms markbehov och lokalresurser för Vännäsby skola vara tillräckliga under planperioden. Utifrån förväntad befolkningsutveckling bedöms behov av fler förskolor i Vännäsby under planperioden. Ett markområde har avsatts i nedre delen av Vännäsby. Dessutom finns möjlighet att utveckla befintliga förskolor.

Antalet personer med service- och omsorgsbehov kommer att öka kraftigt under planperioden. Samtidigt är avveckling av äldreboendet på Hjorten aktuell. Centralt belägna bostadslägenheter med god tillgänglighet kommer därför att erfordras. Detta ökar också möjligheten för den enskilde att kunna bo kvar hemma så länge som möjligt. Ett nytt särskilt äldreboende planeras i Vännäs tätort.

Jordbruks- och koloniområden

De i översiktsplanen redovisade utvecklingsområdena för bostäder vid Hemberget och vid Villastigen samt industriområdets utvidgning innehåller jordbruksmark med god produktionsförmåga. Undersökning av alternativa lokaliseringar för bostäder och industriverksamhet har gjorts. Med tanke på samhällets infrastruktur skulle sådana alternativ innebära ej försvarbara merkostnader för utbyggnad av exempelvis teknisk försörjning. Utifrån detta har bedömning gjorts att behovet av utbyggnad och utveckling av samhället väger tyngre än jordbrukets intressen.

Fram till dess att jordbruksmarken tas i anspråk för bostads- eller industriändamål ska kommunen verka för att marken brukas för att värna det öppna landskapet.

Kyrkogårdsområde

Kyrkogårdsområdet har utökats cirka 75 meter västerut. Någon ytterligare utvidgning med bostäder av kvarteren Snigeln och Sländan bedöms därför inte bli aktuell av hänsyn till både kyrkofriden och kulturmiljön.

Lokaltrafik

Järnväghållplatsen i Vännäsby utgör riksintresse för kommunikation. I anslutning till plattformen finns avsatt ett område för pendlarparkering. Ett 30-tal parkeringsplatser med motorvärmare samt cykelparkeringar har iordningställts. Några av p-platserna är försedda med elladdstolpar. Funktionen är viktig att bibehålla och utveckla då pendlingsmöjligheten till Umeå är oerhört betydelsefull för att kunna attrahera människor att bosätta sig inom kommunen.

Ur trafiksäkerhetssynpunkt är det viktigt att plocka bort befintliga plankorsningar på sträckan Umeå-Vännäs.

Kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer

Kulturnämnden har låtit upprätta ett kulturmiljöprogram för Vännäs kommun. Utifrån detta program har på fördjupning av Vännäs och Vännäsby avgränsats ett större område som har bedömts vara en kulturhistoriskt värdefull bebyggelsemiljö. Inom detta område är målsättningen att i görligaste mån bevara miljön innebärande vård och underhåll av byggnader samt en fortsatt hävd av jordbruksmarken. Vid framtida ny-, om- och tillbyggnad bör placering, utformning, färgsättning m.m. anpassas till miljön i övrigt.

Miljön kring den gamla byakärnan och sockencentrum söder om Hemberget med kyrkan och prästgården

speglar något av den gamla jordbruksbyn, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Gatu- och vägnät

Vid exploatering av de föreslagna utvecklingsområdena för bostäder kommer utbyggnad av erforderliga gator att ske.

En successiv förlängning av Företagsvägen kommer också att bli aktuell i takt med utbyggnad av industriområdet.

Gång- och cykelvägnät

Huvudstråken för gång- och cykelvägar har markerats på plankartan. Av planförslaget framgår dessutom de föreslagna sträckningarna.

En angelägen åtgärd är en ny gång- och cykelbro över Vindelälven för att oskyddade trafikanter på ett trafiksäkert sätt ska kunna ta sig över älven. För att ge full effekt av en sådan investering är det viktigt med dels en planfri passage av E12 vid Slöjdarnas Hus, dels en gång- och cykelväg från nämnda gång- och cykelbro fram till korsningen med Nöjesgatan i Vännäsby. På så sätt erhålls ett sammanhängande gång- och cykelvägssystem från Vännäs via Vännäsby samt vidare norrut utefter väg 622 (mot Västra Spöland) respektive väg 628 (mot Östra Spöland) via planskilda passager.

En gång- och cykelväg mellan förskolan inom kvarteret Klockaren och Blomstervägen är också en angelägen åtgärd.

Utöver de markerade större stråken för gång- och cykeltrafik bör lokala stråk byggas i takt med utbyggnad av nya bostadsområden.

En gång- och cykelbro över Umeälven från Vännäs kyrka mot Middagsbergets fritidsområde skulle vara ett enkelt och trafiksäkert sätt att färdas från Vännäsby till området kring Middagsberget.

I samband med genomförda strandskoningsåtgärder utefter Umeälven har en heltäckande belyst strandpromenad anlagts mellan Marahällabron i Vännäs och Bränsbron i Vännäsby. Den kan nyttjas av fotgängare och cyklister. Den är en stor tillgång för samhället, inte minst ur ett folkhälsoperspektiv. En förlängning av strandpromenaden planeras från Bränsbron till det föreslagna utvecklingsområdet för natur/friluftsliv på "Rompa" vid älvarnas sammanflöde. Ett arbete pågår med en detaljplan för hela strandpromenaden i syfte att dels utveckla områdena kring promenaden med olika aktiviteter, dels att legalisera företeelser som bryggor, bevattningsanläggningar m.m.

Säkra trafikmiljöer anpassade efter barnens förutsättningar är avgörande för att skapa attraktiva samhällsmiljöer för barn och deras familjer. Om barnen ska kunna röra sig hyfsat fritt är det viktigt att det finns ett säkert och heltäckande gång- och cykelvägsnät som leder till viktiga platser för barnen såsom skola, idrottsanläggningar, lekplatser och centrummiljöer.

Grönstruktur och tillgänglighet

Det är viktigt att prioritera tillgänglighet dels till bostäder, butiker och service, dels till förskolor, skolor, arbetsplatser samt grönytor och lekplatser.

I och med att Vännäsby är långsträckt ligger grönområdet strandpromenaden inom rimligt avstånd för de flesta.

En förlängning av promenaden ner mot "Rompa", där älvarna möts, ger möjlighet att utveckla området ytterligare. Från skidstadion utgår elljusspår som fortsätter under E12 norrut och binder ihop Vännäsby med Brännberget. I anslutning till avloppsreningsverket finns stora grönytor för fotboll och andra aktiviteter.

Samhället måste planeras för att alla som vistas där ska känna sig trygga. Särskilt viktigt är detta på platser och områden där många befinner sig som grönytor, gång- och cykelvägar, hållplatser för kollektivtrafik, parkeringsplatser m.m.

Satsning på tillräckligt bra belysning och ett gott underhåll av grönytor och buskage är av yttersta vikt för att åstadkomma en trygg och trivsamt utemiljö.

En plan bör tas fram för återplantering av de träd och buskar som tas bort i samhället.

Vatten- och avloppsanläggningar

Vattenreningsverkets kapacitet om ca 4 000 m³/dygn har bedömts tillräcklig mot bakgrund av den exploateringsnivå som föreslås i översiktsplanen. Även befintliga reservoarvolymen är tillräckliga för planerad utveckling.

Avloppsreningsverket är dimensionerat för 8 500 personekvivalenter (PE). För närvarande är 6 300 PE anslutna. Det betyder att verkets kapacitet är tillräcklig för redovisad utveckling av samhället.

Flertalet av de föreslagna utvecklingsområdena kan anslutas till befintligt ledningsnät med självfall.

Avledning av dagvatten från de framtida utbyggnadsområdena föreslås ske via nya ledningar och diken ut i Umeälven eller att det på områden där det är lämpligt görs lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD-system).

Det är viktigt vid förtätning med nya bostäder i centrum att i ett tidigt skede förvissa sig om att befintligt vatten- och avloppssystem klarar ökad belastning. En plan på förtätning måste tas fram så att eventuell uppgradering av va-nätet kan göras i god tid.

Fjärrvärme

En bibränslepanna har sedan år 2014 ersatt tidigare fastbränslepanna. Den är belägen vid Företagsvägen på industriområdet och förser delar av Vännäsby med fjärrvärme. En fortsatt utbyggnad av fjärrvärmenätet planeras.

Bredband och kabel-TV

Målsättningen är att fiberbaserade områdesnät i tätorten successivt byggs ut samt att befintlig koaxialkabel byts ut och ersätts med fiberkabel.

Geotekniska förhållanden

Aktuella markområden inom översiktsplaneområdet karaktäriseras av sedimentstråk som i huvudsak utgörs av silt med inslag av sand och lera. Sedimenten uppvisar ofta en skiftad och något oregelbunden lagringsföljd. Detta tillsammans med en relativt god vattentillströmning gör att tjällyftningsproblemen har visat sig svårbehandlade. Mot bakgrund av detta ska alltid geotekniska undersökningar utföras för kommande detaljplaneområden.

6.7 VÄNNÄS TÄTORT – FÖRDJUPNING

Fördjupningen över Vännäs tätort begränsas huvudsakligen i norr av väg 92 samt i söder, väster och öster av Umeälven. Se karta "Fördjupning av Vännäs och Vännäsby".

Kort historik

Riksdagen beslutade år 1885 att Norra Stambanan skulle dras vidare mot norr från Ångermanälven till Boden. Striden var hård inom socknen om var första etappens slutpunkt skulle ligga. Järnvägsingenjör Jakob Rieck-Müller erbjöd år 1890 järnvägsstyrelsen att köpa delar av sin mark. Detta avgjorde lokaliseringen. Området, som var flackt men sankt, dikades ut och nuvarande stationsområde anlades. Invigningen av bandelen förrättades av kung Oscar II den 1 oktober 1891. Vännäs blev år 1900 municipalsamhälle.

Den första stadsplanen, som utarbetades år 1891 av Rieck-Müller, omfattade järnvägsområdet samt området mellan nuvarande Östra Järnvägsgatan och Drottninggatan ner till Älvda-laområdet. Stadsplanen utvidgades åren 1921 - bl. a Östra Nyby, 1935 - området kring Vintergatan, Södra Parkgatan, Vegagatan ner mot Umeälven, 1946 - området i östra delen av Vännäs mot Tvärån, på 1950-talet – området västerut från Verkstadsskolan samt på 1960- och 1970-talen - förtätning av bebyggelse i de centrala delarna av samhället och småhusbebyggelse i huvudsak inom Östra Nybyområdet samt Lägerområdet.

Befolkning och näringsliv

Befolkningen inom Vännäs tätort uppgår till 4 454 personer (31.12.2016). En konstant ökning av befolkningen kan förväntas under kommande planperiod.

För närvarande finns i kommunen ca 2 960 arbetstillfällen, varav de allra flesta inom tätorterna Vännäs och Vännäsby.

Bostadsområden

Översiktsplanen redovisar ett antal nya utvecklingsområden för bostäder. Områdena nämns i den ordning de troligast kommer att exploateras.

En detaljplan för utvidgning av Älvda-laområdet norrut i ett naturskönt läge invid Umeälven finns antagen. Exploatering med flerbostadshus har bedömts vara lämplig främst med tanke på närheten till social och kommersiell service. Strandpromenaden är belägen i direkt anslutning till området. Gata samt vatten- och avloppsledningssystem finns framdragna. Exploatering är möjlig att påbörja med kort varsel. Under år 2018 planeras uppförande av lägenheter med upplåtelseformen kooperativ hyresrätt. Området bedöms kunna bebyggas med 70-80 lägenheter.

Området söder om Lägerområdet mellan Fällforsvägen och järnvägen har avsatts för bostadsändamål. Områdets östra del torde vara lämpad för flerbostadshus med god närhet till kollektivtrafik, skolor och kommersiell service. I övrigt gäller småhusbebyggelse. I samband med detaljplanläggning av området ska hänsyn tas till behov av förskola, med tanke på att området kan utgöra ett eget upptagningsområde. Vidare behövs en genomlysning

om behovet av plankorsning vid järnvägen och i så fall genomföra standardhöjning av korsningen ur trafik-säkerhetssynpunkt. Markfrågorna är delvis lösta, varför förvärvsfrågorna bör prioriteras. Området beräknas rymma ca 150 lägenheter i flerbostads- och småhus. Utbyggnaden bedöms ske etappvis, varför den västra delen av området markerats som utvecklingsområde för bostäder på längre sikt. Bedömning av in-språktagande av jordbruksmark görs i kap. 3.7 "Areella näringar – jordbruk".

Ett markområde utefter Nybyvägen med sluttning ner mot Umeälven redovisas som ett framtida område för småhusbebyggelse. Området är idag bevuxet med äldre barrskog och ligger i omedelbar närhet till koloniområdet. Markfrågorna är lösta, men området är inte detaljplanelagt. Området bedöms kunna bebyggas med ett 20-tal småhus.

Mellan Umevägen och Umeälven strax söder om den nya Hälsocentralen föreslås ett område bebyggas med lägre flerbostadshus/radhus. Området ligger i nära anslutning till kollektivtrafik, förskola, skola och kommersiell service. Markfrågorna är delvis lösta, varför förvärvsfrågorna bör prioriteras. Detaljplan behöver också upprättas. Området bedöms kunna inrymma ett 20-tal lägenheter.

Östra Nybyområdet föreslås utvidgas i huvudsak västerut. Det bedöms att det till allra största delen blir aktuellt med småhusbebyggelse. Markfrågorna för området är lösta, men området är inte detaljplanelagt. Området beräknas rymma ca 50 småhus.

Sydostsidan av Marahällabron bedöms vara lämplig för bostadsbebyggelse. Området ligger delvis inom strandskydd, vilket innebär att det bör utses som LIS-område.

I övrigt bör sanering av äldre byggnation och en viss förtätning i de centrala delarna av samhället fortsätta, vilket innebär en effektivare markanvändning med fler lättillgängliga bostadslägenheter och lokaler som resultat. För att klara det underskott av bostäder som finns i kommunen kan inredande av lägenheter i vindar och i källare anses som ett lämpligt komplement till befintligt bostadsbestånd.

Verksamhetslokaler inom Stamhemmanet planeras byggas om till bostäder där de boende har närhet till service och matsal, vilket kan liknas med ett senior- eller trygghetsboende.

Inom respektive bostadsområde ska utemiljö och lägenheter vara utformade så att de är tillgängliga även för barnfamiljer, äldre och funktionshindrade. Hänsyn ska också tas till barnfamiljers, äldres och funktionshindrades tillgänglighet för uterekreation. Det är också viktigt att planera för närhet till gröna stråk.

Det förväntas under planperioden en relativt hög andel inflyttning av barnfamiljer till Vännäs. Detta ställer höga krav på framförhållning bland annat gällande förskolans och skolans lokalbehov.

Industriområden

Översiktsplanen utvisar både utökningar och en del nylokaliseringar av handels- och industriområden.

Några områden i anslutning till infar- ten mot Vännäs tätort har avsatts som

utvecklingsområden för handel och kontor. Markförvärven är i huvudsak avklarade, men arbete med detaljplan kvarstår.

Industriområdet utefter Västra Järnväggsgatan, Västra industriområdet, är planlagt mot väg 92. Markförvärven är avklarade.

I översiktsplanen har markanvändningen ändrats för kvarteret Smeden, där kommunens centralförråd är beläget, till bostadsändamål. Målsättningen är att centralförrådet flyttas till mer lämplig placering.

Inom föreslagna industriområden finns breda kraftledningsgator. Vid framtida detaljplanering av industriområdena kommer erforderligt reser- vat att läggas ut för ledningar.

Kommersiell och allmän service

Tätortens kommersiella service är i huvudsak koncentrerad till områden på ömse sidor om Östra Järnväggsgatan. Ytterligare utbyggnad av denna service är möjlig genom sanering och en viss förtätning inom de centrala kvarteren. I centralorten finns skolbarnomsorg, förskolor, förskoleklasser, grundskolor samt gymnasieskola. Ett nytt bibliotek har uppförts i anslutning till Vegaskolan. Busstation finns lokaliserad vid järnvägsstationen. Ett torgområde har avsatts norr om Coops parkering. Ytan kan nyttjas vid försäljning av olika produkter och som allmän samlingsplats. En centrumplan för tätortens centrala delar är under upprättande.

Antalet personer med service- och omvårdnadsbehov kommer att öka kraftigt under planperioden. Centralt belägna bostadslägenheter med god

tillgänglighet kommer därför att erfordras. Detta ökar också möjligheten för den enskilde att kunna bo kvar hemma så länge som möjligt.

Ett nytt särskilt boende med 40 platser planeras mellan kvarteren Seklet och Myran. Dessutom kommer detaljplanen att utformas så att utbyggnad kan ske med ytterligare 40 platser. Det särskilda boendet bedöms vara färdigställt under år 2020.

Fritidsområdet

Inom Fritidsområdet inryms bl. a utomhusbad, minigolf, campingområde, ishall och fotbollsplaner, varav en konstgräsplan med servicebyggnad. I anslutning till Fritidsområdet finns även elljusspår, strövstigar och grillstuga.

Diskussioner har förts om att anlägga löparbanor och möjlighet till längd- och höjdhopp samt kula. Området väster om ishallen har bedömts vara den mest lämpliga placeringen. En discgolfbana är under uppförande inom området.

Motionsspåret norr om ishallen passerar järnvägsspåret strax väster om Tvärån. Det är en sträckning som inte är trafiksäker, varför en ny sträckning under järnvägsbron vid Tvärån i anslutning till den västra bropelaren planeras.

Förutsättningar bör studeras huruvida möjligheter finns att kabelfiera befintliga högspänningsledningar i området.

Jordbruks- och koloniområden

Området mellan Fällforsvägen och järnvägen, vilket utlagts som utvecklingsområde för bostäder, innehåller mark med god produktionsförmåga. Undersökning av alternativa lokaliseringar för bostäder har gjorts. Med

tanke på samhällets infrastruktur skulle sådana alternativ innebära icke försvarbara merkostnader för utbyggnad av exempelvis teknisk försörjning. Utifrån detta har bedömning gjorts att jordbrukets intressen får träda tillbaka till förmån för behovet av markområdena för samhällets utveckling.

Fram till dess att jordbruksmarken tas i anspråk för bostadsändamål ska kommunen verka för att marken brukas för att värna det öppna landskapet.

Inom Nybyområdets södra del finns ett vackert beläget koloniområde med utvecklingsmöjligheter.

Kyrkogårdsområde

Kyrkogården har genom ändrad sträckning på väg 547 fått en ny infart från väster med nära anslutning till busshållplats. När den planerade gång- och cykelvägen, med sträckning utefter gamla väg 547 öster om kyrkogården, är färdigställd finns möjlighet att även beträda kyrkogården från den östra sidan.

Lokaltrafik

Bangården och järnvägsstationen i Vännäs utgör riksintresse för kommunikation. I anslutning till järnvägsstationen finns avsatt ett område för pendlarparkering. Ett 30-tal parkeringsplatser med motorvärmare samt cykelparkeringar har iordningställts. Några av p-platserna är försedda med elladdstolpar. Dessa funktioner är viktiga att behålla och utveckla, då pendlingsmöjligheter till Umeå är oerhört betydelsefull för att kunna attrahera människor att bosätta sig inom kommunen. Mark finns avsatt norrut för utbyggnad av pendlarparkeringen.

Stambanan genom Vännäs trafikeras huvudsakligen med godstrafik. Järnvägslinjen mellan Vännäs och Umeå, vilken knyter samman Botniabanan med Stambanan, trafikeras med gods- och pendeltågstrafik.

Kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer

Kulturnämnden har låtit upprätta ett kulturmiljöprogram för Vännäs kommun. Utifrån detta program har på fördjupning av Vännäs och Vännäsby avgränsats två områden, som bedömts vara kulturhistoriskt intressanta bebyggelsemiljöer. Inom dessa områden bör målsättningen vara att i görligaste mån bevara miljön. Vid framtida ny-, om- och tillbyggnad bör placering, utformning, färgsättning m.m. anpassas till miljön i övrigt.

Järnvägsmiljön i Vännäs är den historiskt intressantaste, mest kompletta och bäst bevarade i hela Västerbottens län. Vännäs stationshus är sedan 1986 byggnadsminne. En målsättning bör vara att genom detaljplaneläggning "q-märka" de gamla arbetarbostäderna inom SJ-området.

De flesta byggnaderna vid Vännäs Läger förklarades av länsstyrelsen som byggnadsminne år 1985, se vidare kap. 3.10 "Kulturmiljövård".

Gatu- och vägnät

Trafikverket genomförde i mitten av 1990-talet en ombyggnad av Östra Järnvägsgatan och Pengsjövägen i syfte att öka trafiksäkerheten samt att skapa en attraktiv och trevlig gatumiljö. Målsättningen var att öka tillgänglighet och rörelsefrihet för barn, äldre och funktionsnedsatta, förbättra framkomlighet för fotgängare och cyklister samt att andelen tung genomfartstrafik skulle minska samtidigt

som tillgängligheten för nödvändig tung trafik skulle säkerställas.

Kommunen har tillsammans med Trafikverket genomfört en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för Vännäs centrum under år 2016. Målsättningen med denna studie är dels att åstadkomma en separering av olika trafikslag; bus-sar, personbilar och oskyddade trafikanter i området framför järnvägsstationen, dels förbättra trafiksäkerheten kring Vegaskolan genom att bl.a. flytta infarten till ICA från Köpmangatan till Östra Järnvägsgatan samt iordningsställa en ny hämta/lämnplats efter Kommendörsgatan. Dessutom förslås en torgyta norr om Coops parkering med möjlighet att kunna nyttjas som försäljningsyta och samlingsplats. I studien ingår även borttagande av cirkulationsplatsen utefter Östra Järnvägsgatan.

Samtidigt finns en långsiktig vision om en gångbro över järnvägsspåren från ett område söder om Järnvägsstationen till ett område i anslutning till Liljaskolan. Detta skulle innebära en minskad barriäreffekt mellan centrum och Liljaskolan/Lägerområdet.

Västra delen av Fällforsvägen har låg plan- och profilstandard med korta siktsträckor och dålig trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter. Flera tänkbara åtgärder har studerats.

Mot bakgrund av Vegagatans nuvarande funktion och dess beskaffenhet bör körbanebredden minska i kombination med anläggande av en gång- och cykelväg.

Övriga gatunätet i tätorten bör ses över avseende standard, framkomlighet för alla trafikslag och vid behov byggas om för att hålla långsiktigt.

Gång- och cykelvägnät

Huvudstråken för befintliga gång- och cykelvägar har markerats i planförslaget. Av plankartan framgår dessutom de föreslagna sträckningarna.

Med tanke på lokalisering av Myrans förskola till Fritidsvägen erfordras en förlängning av befintlig gång- och cykelväg utefter Östra Järnvägsgatan från Örngatan och norrut till anslutning mot Fritidsvägen. Dessutom har en gång- och cykelväg anlagts utefter Fritidsvägen fram till Myrans förskola.

Vidare redovisas en trafiksäker gång- och cykelväglösning utefter Umevägen från Östra Järnvägsgatan förbi Älvåsen, där numera Hälsocentralen har sina lokaler, och vidare förbi kyrkogården med anslutning till befintlig gång- och cykelväg mot Fritidsområdet resp. Vännäsby. En fördjupad geoteknisk undersökning har gjorts för sträckan förbi kyrkogården. Slutsatsen är att gång- och cykelväg säkert kan anläggas på denna sträcka, men att en årlig kontroll krävs för att motverka yttliga ras och skred.

En gång- och cykelväg utefter Vegagatan från Umevägen via Vegaskolan fram till Östra Järnvägsgatan är viktig, dels för att få en trafiksäkrare skolväg till och från Vegaskolan, dels för att möjliggöra en ihopkoppling av gång- och cykelstråken i Vännäs.

Likväl är en gång- och cykelväg utefter Lägervägen från Liljaskolans gymnasium förbi förskolan Lägret fram till Lägerområdet också viktig ur ett trafiksäkerhetsperspektiv.

Utöver de markerade större stråken för gång- och cykeltrafik bör lokala stråk byggas i takt med utbyggnad av nya bostadsområden.

I samband med genomförda strandskoningsåtgärder utefter Umeälven har det framkommit starka önskemål om kompletteringsåtgärder med utläggning av finare material för att erhålla en funktionsduglig strandpromenad. Dessa arbeten har genomförts under flera år och slutförts under år 2015. Därmed finns en heltäckande strandpromenad anlagd mellan Marahällabron i Vännäs och Brånsbron i Vännäsby. Den är möjlig att nyttjas av fotgängare och cyklister. Detta kommer att bli en stor tillgång för samhället, inte minst ur ett folkhälsoperspektiv. Ett arbete pågår med en detaljplan för hela strandpromenaden i syfte att dels utveckla områdena kring promenaden med olika aktiviteter, dels att legalisera företeelser som bryggor, bevattningsanordningar m.m.

Härutöver finns vid bl.a. Umeälven och Tvärån strövstigar, som har stor betydelse för Vännäsborna.

Säkra trafikmiljöer anpassade efter barnens förutsättningar är avgörande för att skapa attraktiva samhällsmiljöer för barn och deras familjer. Om barnen ska kunna röra sig hyfsat fritt är det viktigt att det finns ett säkert och heltäckande gång- och cykelvägnät som leder till viktiga platser för barnen såsom skola, idrottsanläggningar, lekplatser och centrummiljöer.

Grönstruktur och tillgänglighet

Det är viktigt att prioritera tillgänglighet dels till bostäder, butiker och service, dels till förskolor, skolor, arbetsplatser samt grönytor och lekplatser.

I och med att Vännäs är långsträckt ligger grönområdet strandpromenaden inom rimligt avstånd för många. Från Liljaskolan och Fritidsområdet

utgår elljusspår. I anslutning till Fridsområdet finns stora grönytor för fotboll och andra aktiviteter. Ett utvecklingsområde för natur och friluftsliv är planerat vid Gothnellska halvön och är tänkt ska binda ihop Vännäs och Vännäsby.

Samhället måste planeras för att alla som vistas där ska känna sig trygga. Särskilt viktigt är detta på platser och områden där många befinner sig som grönytor, gång- och cykelvägar, hållplatser för kollektivtrafik, parkeringsplatser m.m.

Satsning på tillräckligt bra belysning och ett gott underhåll av grönytor och buskage är av yttersta vikt för att åstadkomma en trygg och trivsamt utemiljö.

En plan bör tas fram för återplantering av de träd och buskar som tas bort i samhället.

Vatten och avloppsanläggningar
Vattenreningsverkets kapacitet om ca 4 000 m³/dygn har bedömts tillräcklig mot bakgrund av den exploateringsnivå som föreslås i översiktsplanen. Även befintliga reservoarvolymerna är tillräckliga för skisserad utveckling.

Avloppsreningsverket är dimensionerat för 8 500 personekvivalenter (PE). För närvarande är 6 300 PE anslutna. Det betyder att verkets kapacitet är tillräcklig för redovisad utveckling av samhället.

Flertalet av de föreslagna utvecklingsområdena kan anslutas till befintligt ledningsnät med självfall. Avloppspumpstationer måste anläggas för industriområdet i norra delen av Vännäs på ömse sidor om järnvägen samt de föreslagna utvecklingsområdena för bostäder söder om Umeälven.

Avledning av dagvatten från de framtida utbyggnadsområdena föreslås ske via nya ledningar och diken ut i Umeälven och Tvärån eller att det på områden där det är lämpligt görs lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD-system).

Det är viktigt vid förtätning med nya bostäder i centrum att i ett tidigt skede förvissa sig om att befintligt valledningssystem klarar ökad belastning. En plan på förtätning måste tas fram så att eventuell uppgradering av va-nätet kan göras i god tid.

Fjärrvärme

Fjärrvärmeanläggningen i Vännäs drivs i privat regi. De allra flesta av kommunens lokaler och bostäder är anslutna till befintligt fjärrvärmenät. En fortsatt utbyggnad av fjärrvärmenätet med anslutning av villakvarter planeras.

Bredband och kabel-TV

Målsättningen är att fiberbaserade områdesnät i tätorten successivt byggs ut samt att befintlig koaxialkabel byts ut och ersätts med fiberkabel.

Geotekniska förhållanden

Aktuella markområden inom översiktsplaneområdet karaktäriseras av sedimentstråk som i huvudsak utgörs av silt med inslag av sand och lera. Sedimenten uppvisar ofta en skiftad och något oregelbunden lagringsföljd. Detta tillsammans med en relativt god vattentillströmning gör att tjällyftningsproblemen har visat sig svårberäknade. Mot bakgrund av detta ska alltid geotekniska undersökningar utföras för kommande detaljplaneområden.

7. Genomförande

Föreslagna förändringar i markanvändning kommer att kräva förvärv av mark samt framtagande av detaljplaner för att möjliggöra byggande av bostäder, förskolor, särskilda boenden, industrilokaler, gång- och cykelvägar m.m. I samband med detaljplanearbetet görs utredningar då det gäller geoteknik, naturvärden, buller m.m. Samtidigt provas om planen kan ha så stor påverkan på miljön att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas.

Översiktsplanen lyfter ett antal planer, strategier och program som bör tas fram eller revideras under planperioden.

- Kommunfullmäktige har beslutat delta i Fossilfritt Sverige. Detta innebär att kommunen förbinder sig att vidta åtgärder som leder mot ett fossiloberoende, se kap. 1.4 "Hållbar utveckling".
- Kommunfullmäktige har antagit riktlinjer för bostadsförsörjningen för Vännäs kommun 2016-2020. Av programmet framgår att invånarantalet beräknas öka med ca 600 personer under planperioden, vilket innebär att det erfordras ett tillskott på ca 300 lägenheter fram till år 2030, se kap. 3.1 "Bostadsförsörjning".
- Utbyggnad av flerbostadshus planeras delvis genom nyexploatering, delvis genom sanering och förtätning i Vännäs och Vännäsby tätorter och med inriktning mot olika upplåtelseformer. Småhusbebyggelse planeras inom olika villaområden i Vännäs och Vännäsby, men även på landsbygden, se kap. 3.1 "Bostadsförsörjning".
- Ett nytt särskilt boende med 40 platser, med möjlighet till utbyggnad av ytterligare 40 platser, är planerat att byggas i Vännäs och stå färdigt under år 2020, se kap. 3.2 "Socialt bistånd och service".
- Vid prognos av antalet förskolebarn fram till år 2025 framgår ett behov av ytterligare tio avdelningar. Områden för förskoleverksamhet har i översiktsplanen avsatts i Vännäs och Vännäsby, se kap. 3.3 "Förskole- och fritidshemsverksamhet samt skola".
- Framtagande av Grön plan, innefattande bl.a. naturvård, ekologisk kompensation, gröna stråk och grön infrastruktur, bör påbörjas så snart länsstyrelsen tagit fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur, se kap. 3.6 "Stora opåverkade samt ekologiskt särskilt känsliga mark- och vattenområden".
- Revidering av kommunens kulturmiljöprogram kan bli aktuell när värdebeskrivningar utifrån inventering av länets kulturmiljöer fastställts av Riksantikvarieämbetet, se kap. 3.10 "Kulturmiljövård".
- Strandpromenaden mellan Marahällabron i Vännäs och Brånsbron i Vännäsby samt vidare mot Ume och Vindelälvens sammanflöde har en stor utvecklingspotential, se kap. 3.12 "Friluftsliv".
- Fritidsområdet i Vännäs får fortsätta utvecklas som fritids- och närrekreationsområde. Området vid Gothnellska halvön har avsatts som utvecklingsområde för natur och friluftsliv och kan med gångbroar sammankopplas med t ex Fritidsområdet samt stärka sambandet mellan Vännäs och Vännäsby tätorter, se kap. 3.12 "Friluftsliv".

- Middagsberget är en fritidsanläggning för utförsäkning med ambitioner att kunna utveckla området med förbättrade nedfarter och kompletterande aktiviteter, se kap. 3.12 "Friluftsliv och fritid".
- Ombyggnad av E12 mellan Kulla-Norrfors och Brattby-Vännäs till mötesseparerad 2+1-väg har hög prioritet för kommunen i den Nationella planen för vägtransportssystemet, se kap. 3.14 "Infrastruktur".
- Åtgärdsvalsstudier (ÅVS) för planerade väg- samt gång- och cykelvägsprojekt kommer att behövas fram. Bl.a. en ÅVS för gång- och cykelväg från Nöjesgatan till E12 i Vännäsby, se kap. 3.14 "Infrastruktur".
- Handlingsplanen till den antagna trafikstrategin för Vännäs kommun ska genomföras och följas upp, se kap. 3.14 "Infrastruktur".
- Enligt kommunens bredbandsstrategi är visionen att 95 % av alla kommuninvånare och lokalt verkssamma företag senast år 2020 ska ha tillgång till bredband, se kap. 3.14 "Infrastruktur".
- Ett tågstopp utefter Stambanan i Tväråbäck skulle innebära värdefulla pendlingsmöjligheter för de boende i området och öka områdets attraktivitet, se kap. 3.14 "Infrastruktur".
- Ur risk- och sårbarhetssynpunkt planeras en reservvattentäkt i Ulriksdal alt. samverkan med Umeå kommun om en vattentäkt inom Vännäs kommun, se kap. 3.15 "Tekniska anläggningar".
- Kommunen avser senast år 2020 ha antagit en dagvattenstrategi med tydliga riktlinjer hur dagvatten ska omhändertas i framtiden, särskilt med tanke på befarade klimatförändringar, se kap. 3.15 "Tekniska anläggningar".
- Beslut har tagits bland Umeåregionens kommuner kring ett gemensamt insamlingssystem av hushållsavfall. Kommunerna har enats om införande av ett s.k. fyrfackssystem med start år 2020, se kap. 3.15 "Tekniska anläggningar".
- Nuvarande deponianläggning på Starrberget beräknas räcka till slutet av planperioden. Dessförinnan behöver kommunen planera och miljöpröva ny lokalisering av deponi. Ett markområde har avsatts i anslutning till befintlig anläggning, se kap. 3.15 "Tekniska anläggningar".
- Kommunens energistrategi ska revideras under år 2018 med utblick mot år 2030. Vid nyproduktion av lokaler och bostäder ska energisnåla lösningar och material som är miljövänliga och återvinningsbara eftersträvas. I strategin ska ingå laddinfrastruktur för kommunen, se kap. 3.15 "Tekniska anläggningar".
- Energimyndigheten förslår framtagande av en nationell solkarta som kan användas som underlag vid planering, se kap. 3.15 "Tekniska anläggningar".
- Översyn av tematiskt tillägg för vindkraft, se kap. 3.15 "Tekniska anläggningar".
- Inriktningen är att under år 2018 kunna slutföra invallningsförrättningen, bilda Brån-Strand-Berg-Överboda invallningsföretag samt påbörja första etappen av återställning av dessa vallar. Inriktningen är också att påbörja invallningsförrättningen för Östra Spöland, se kap. 3.17 "Hälsa och säkerhet".

- Länsstyrelsen har för avsikt att ta fram skyfallskartor för länets kommuners centralorter. Dessa kan användas som underlag vid planering, se kap. 3.17 "Hälsa och säkerhet".
- Vatten- och avloppsplan ska tas fram senast år 2020, se kap. 3.17 "Hälsa och säkerhet".
- Luftkvalitetsmätning i tätorterna bör genomföras, se kap. 3.17 "Hälsa och säkerhet".
- En översiktlig kartläggning av väg- och tågtrafikbuller för Vännäs och Vännäsby tätorter har gjorts som underlag inför framtida plan- och bygglovsärenden, se kap. 3.17 "Hälsa och säkerhet".
- Målsättningen är att binda samman gröna stråk med gång- och cykelvägar, vattendrag m.m. samt att bostadsnära natur bör finnas inom 300 meter från bostäder, särskilt boende, skolor och förskolor, se kap. 3.18 "Grön- och blåstruktur".
- En plan för återplantering av tätorternas träd och planteringar bör tas fram, se kap. 3.18 "Grön- och blåstruktur".
- Det pågående centrumplanarbetet för Vännäs är inriktat på att åstadkomma en tydligare trafiksituation framför Järnvägsstationen, en säkrare trafikmiljö till och runt Vegaskolan samt att tillskapa en torgplats i anslutning till parkmiljön, se kap. 6.7 "Vännäs tätortgatu- och vägnät".

8. Miljöbedömning

8.1 AVGRÄNSNING

Konsekvenser har bedömts för de förändringar som uppstår utifrån gällande översiktsplan. För enskilda områden kan avvikelser förekomma som medför betydande miljöpåverkan lokalt till följd av planerad aktivitet och platsens beskaffenhet. Där åtgärder kan antas få en betydande miljöpåverkan lokalt ska en miljöbedömning göras i tillståndsprövningsskedet eller detaljplaneskedet. De konsekvenser som anges är tänkbara och inte absoluta.

8.2 ALTERNATIV

Förslag till reviderad översiktsplan

Förslag till reviderad översiktsplan tar avstamp i förväntad befolkningsutveckling och de behov den medför i form av boende, förskola, skola och omsorg. Grunden ligger i förtätning av centralorterna Vännäs och Vännäsby, med rimligt avstånd till kollektivtrafik för ett hållbart samhälle. Nytt i det reviderade förslaget är bl.a. förtydligande av vikten av gröna stråk och stadsnära grönområden som är lättillgängliga.

Nollalternativet

Ett nollalternativ innebär bland annat att den växande befolkningens behov av boenden sker genom planlöst och ej sammanhållet byggande. Det innebär dessutom att markområden inte avsätts för barn- och utbildningsförvaltningens behov av fler förskolor samt vård- och omsorgsförvaltningens behov av särskilt boende. Dessutom prioriteras inte gröna stråk inom centralorterna.

8.3 REVIDERADE ÖVERSIKTS- PLANENS BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN FÖR ÄNDRINGAR FRÅN GÄLLANDE PLAN

Berörda områden som tillkommer och bedöms medföra betydande miljöpåverkan är:

- utökning av deponi, Starrberget
- nya bostadsområden söder om Umeälven,
- ny tillfartsväg till Middagsberget,
- utökning av industriområdet i Vännäsby och
- handelsområden vid infarten från väg 92 i Vännäs.

Vännäs kommun 911 81 Vännäs
Tel: 0935-140 00 vx Fax: 0935-140 10

